

કલોબ

(ગુજરાતી-પર્યાવરણ)

(પ્રથમ ભાષા)

ધોરણે ૨

રાજ્ય સરકારની વિનામૂલ્યે યોજના હેઠળનું પુસ્તક

ગુજરાત શૈક્ષણિક સંશોધન અને તાલીમ પરિષદના પત્ર-ક્રમાંક
જીસીઈઆરટી/સીએન્ડઈ/2019/10734-35, તા. 22-04-2019-થી મંજૂર

કલોબ

(ગુજરાતી-પર્યાવરણ) (પ્રથમ ભાષા) ઘોરણ ર

પ્રતિજ્ઞાપત્ર

ભારત મારો દેશ છે.
બધાં ભારતીયો મારાં ભાઈબહેન છે.
હું મારા દેશને ચાહું છું અને તેના સમૃદ્ધ અને
વૈવિધ્યપૂર્ણ વારસાનો મને ગર્વ છે.
હું સદાય તેને લાયક બનવા પ્રયત્ન કરીશ.
હું મારાં માતાપિતા, શિક્ષકો અને વડીલો પ્રત્યે
આદર રાખીશ અને દરેક જ્ઞાન સાથે સભ્યતાથી વર્તીશ.
હું મારા દેશ અને દેશબાંધવોને મારી નિષ્ઠા આપું છું.
તેમનાં કલ્યાણ અને સમૃદ્ધિમાં જ મારું સુખ રહ્યું છે.

રાજ્ય સરકારની વિનામૂલ્યે યોજના હેઠળનું પુસ્તક

ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ
'વિદ્યાયન', સેક્ટર ૧૦-એ, ગાંધીનગર-૩૮૨૦૧૦

© ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, ગાંધીનગર

આ પાઠ્યપુસ્તકના સર્વ હક ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળને હસ્તક છે. આ પાઠ્યપુસ્તકનો કોઈપણ ભાગ કોઈપણ રૂપમાં ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળના નિયામકની લેખિત પરવાનગી વગર પ્રકાશિત કરી શકાશે નહિએ.

વિષય-સલાહકાર

ડૉ. મહેન્દ્ર ચોટલિયા

લેખન-સંપાદન

ડૉ. હરેશ ચૌથેરી

શ્રી યાદ્વા સપાટવાલા

ડૉ. બાવેશ પંડ્યા

શ્રી રાકેશ પટેલ

શ્રી મનન બુદ્ધદેવ

શ્રી પરેશ દલસાણિયા

શ્રી હર્ષવી પટેલ

સમીક્ષા

શ્રી કલેશ પટેલ

શ્રી મમતા શર્મા

શ્રી બાબુ સોલંકી

શ્રી મીનેશ વાળંદ

ચિત્રાંકન

શ્રી ઉમેશ ભાટિયા

સંયોજન

ડૉ. નિરાલી મૈયાણી

(વિષય-સંયોજક : ગુજરાતી)

નિર્માણ-સંયોજન

ડૉ. કમલેશ એન. પરમાર

(નાયબ નિયામક : શૈક્ષણિક)

મુદ્રણ-આયોજન

શ્રી મનીષ એચ. બધેકા

(નાયબ નિયામક : ઉત્પાદન)

વિતરણ-આયોજન

શ્રી હર્ષદ એચ. ચૌધરી

(નાયબ નિયામક : વહીવટ-વિતરણ)

પ્રસ્તાવના

રાખ્ટ્રીય સ્તરે સમાન અભ્યાસક્રમ રાખવાની ગુજરાત સરકારશ્રીની નીતિ અનુસંધાને ધોરણ રમાં NCERTના ગણિત વિષયના અનુવાદિત પાઠ્યપુસ્તકનો જૂન, ૨૦૧૮થી રાજ્યવ્યાપી અમલ કરવામાં આવ્યો છે. અગાઉ ધોરણ રમાં ગણિત-પર્યાવરણનું સંયુક્ત પાઠ્યપુસ્તક અમલમાં હતું. પરંતુ NCERT મુજબ ગણિત વિષય જુદો પડતાં ધોરણ રનું કલ્લોલ (ગુજરાતી-પર્યાવરણ) નું પાઠ્યપુસ્તક પણ NCERTની તરાહ તથા નિર્દિષ્ટ બાબતો આધારિત અલાયદું તૈયાર કરી વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો અને વાલીઓ સમક્ષ રજૂ કરતાં પાઠ્યપુસ્તક મંડળ આનંદ અનુભવે છે.

GCERT, ગાંધીનગર દ્વારા નિર્મિત અભ્યાસક્રમ આધારિત આ પાઠ્યપુસ્તક GCERT દ્વારા જ સૂચિત નિષ્ણાતો વડે તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે તથા તેની સમીક્ષા નિષ્ણાત શિક્ષકો વડે કરવામાં આવી છે. આ પાઠ્યપુસ્તકના રાજ્યવ્યાપી અમલ પૂર્વે પાઠ્યપુસ્તક મંડળ અને GCERTના નિષ્ણાતોની સંયુક્ત બેંક બોલાવી, પુસ્તકની ચકાસણી કરવામાં આવી છે અને સૂચિત સુધારાઓને આમેજ કરી પુસ્તકને અંતિમ સ્વરૂપ આપવામાં આવ્યું છે.

પ્રસ્તુત પાઠ્યપુસ્તકને ગુણવત્તાયુક્ત તથા બાળભોગ્ય બનાવવા માટે પૂરતી જહેમત ઉઠાવવામાં આવી છે. તેમ છતાં શિક્ષણમાં રસ ધરાવનાર વ્યક્તિઓ પાસેથી સૂચનો આવકાર્ય છે. તેનાં ચતુરંગી સ્વરૂપ દ્વારા બાળકો હોંશે-હોંશે તેનો ઉપયોગ કરે અને ભાષા-પર્યાવરણની અધ્યયન નિષ્પત્તિઓ સાર્થક કરે તે લક્ષિત છે.

વિનયગિરિ ગોસાઈ

નિયામક

તા. ૧૮-૧૨-૨૦૨૪

મુકેશ કુમાર (IAS)

કાર્યવાહક પ્રમુખ

ગાંધીનગર

પ્રથમ આવૃત્તિ : ૨૦૧૯, પુનર્મુદ્રણ : ૨૦૨૦, ૨૦૨૧, ૨૦૨૨, ૨૦૨૩, ૨૦૨૪, ૨૦૨૫

પ્રકાશક : ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, 'વિદ્યાયન', સેક્ટર ૧૦-એ, ગાંધીનગર વતી

વિનયગિરિ ગોસાઈ, નિયામક

મુદ્રક :

મૂળભૂત ફરજો

ભારતના દરેક નાગરિકની ફરજ નીચે મુજબ રહેશે : *

- (ક) સંવિધાનને વફાદાર રહેવાની અને તેના આદર્શો અને સંસ્થાઓનો, રાષ્ટ્રર્ધિતનો અને રાષ્ટ્રગીતનો આદર કરવાની;
- (ખ) આજાદી માટેની આપણી રાષ્ટ્રીય લડતને પ્રેરણા આપનારા ઉમદા આદર્શને હૃદયમાં પ્રતિષ્ઠિત કરવાની અને અનુસરવાની;
- (ગ) ભારતનાં સાર્વભૌમત્વ, એકતા અને અખંડિતતાનું સમર્થન કરવાની અને તેમનું રક્ષણ કરવાની;
- (ઘ) દેશનું રક્ષણ કરવાની અને રાષ્ટ્રીય સેવા બજાવવાની હાકલ થતાં, તેમ કરવાની;
- (ય) ધાર્મિક, ભાષાકીય, પ્રાદેશિક અથવા સાંપ્રદાયિક ભેદોથી પર રહીને, ભારતના તમામ લોકોમાં સુભેળ અને સમાન બંધુત્વની ભાવનાની વૃદ્ધિ કરવાની, સ્વીઓના ગૌરવને અપમાનિત કરે તેવા વ્યવહારો ત્યજ દેવાની;
- (યુ) આપણી સમન્વિત સંસ્કૃતિના સમૃદ્ધ વારસાનું મૂલ્ય સમજ તે જાળવી રાખવાની;
- (જ) જંગલો, તળાવો, નદીઓ અને વન્ય પશુપક્ષીઓ સહિત કુદરતી પર્યાવરણનું જતન કરવાની અને તેની સુધારણા કરવાની અને જીવો પ્રત્યે અનુકૂળ રાખવાની;
- (ઝ) વૈજ્ઞાનિક માનસ, માનવતાવાદ અને જિજ્ઞાસા તથા સુધારણાની ભાવના કેળવવાની;
- (ઝી) જાહેર ભિલકતનું રક્ષણ કરવાની અને હિંસાનો ત્યાગ કરવાની;
- (ઝી) રાષ્ટ્ર પુરુષાર્થ અને સિદ્ધિનાં વધુ ને વધુ ઉન્નત સોપાનો બણી સતત પ્રગતિ કરતું રહે એ માટે, વૈયક્તિક અને સામૂહિક પ્રવૃત્તિનાં તમામ ક્ષેત્રે શ્રેષ્ઠતા હાંસલ કરવાનો પ્રયત્ન કરવાની.
- (ઝી) માતા-પિતાએ અથવા વાલીએ હ વર્ષથી ૧૪ વર્ષ સુધીની વયના પોતાના બાળક અથવા પાલ્યને શિક્ષણની તકો પૂરી પાડવાની.

*ભારતનું સંવિધાન : કલમ ૫૧-ક

અનુકૂળમણિકા

P7D5C4

૧

૧. શરણાઈ, ઠોલક અને રંગ	૧
૨. દાદા ખોવાયા છે	૧૬
૩. આટલાં બધાં રમકડાં !	૨૭
૪. જંગલબુક	૪૦
૫. મારે તો બસ રમવું છે	૫૬
૬. પર્વતનો મુરબ્બો	૭૨
૭. આમ પણ હોય ?	૮૪
૮. સોય, સંચો ને સાબુ	૮૬
૯. આપણે સૌ તોફાની	૧૧૧
૧૦. કામ કરીએ કલક કલક	૧૨૮

આ પાઠ્યપુસ્તક વિશે...

ગુજરાતી ભાષા સાથે થોડી વધુ મૈની કેળવીને બાળકો ફરીથી તમારા વર્ગમાં આવી ગયાં હશે એટલે તમને ભાષા-અધ્યાપનમાં આગળ વધવામાં સરળતા રહેશે. આ નવું પાઠ્યપુસ્તક 'કલ્લોલ' તમને અને બાળકોને સક્રિયતા તથા મજા-મસ્તીના સંયોજનથી થનગનતા કરવા માટે તત્પર છે.

આટલું કરો

- પ્રત્યેક વર્ગ શરૂ કરતાં પહેલાં બાળકો સાથે અનૌપચારિક વાતો કરો.
- પાઠ/કાવ્યમાં આવતા પાત્રો-પ્રસંગો-સંવેદનાઓ-વિચારો-અવલોકનોમાં તમારા અને બાળકોના અનુભવો પણ અવશ્ય જોડો.
- પુસ્તકનું વિષયવસ્તુ તો ભાષાની અભિવ્યક્તિ માટે ટેકારૂપ સામગ્રી છે. તેને સ્મૃતિબોજ નહિ ભાષામોજ બનાવો.
- પુસ્તકમાં આપેલી પ્રવૃત્તિઓ ઓછામાં ઓછી એકવાર તો કરાવો જ. બાળકોને ગમી ગયેલી પ્રવૃત્તિ વારંવાર કરાવો.
- પાન-નંબર શબ્દમાં આધ્યા છે તે મુજબ બાળકો તેની બંને બાજુ લખે તે માટે પ્રેરિત કરો.
- બીજા એકપથી દરેક નવી પ્રવૃત્તિ આગળ આપેલા છે તેમાં જેમ પ્રવૃત્તિ થતી જાય તેમ બાળકો જ નંબર આપતાં જશે.
- શબ્દભંડોળ વધે તે માટે પુસ્તકના, પુસ્તક બહારના શબ્દો વારંવાર સંભળાવો. આ સાહેબ/બહેનને બધું જ કહી શકાય તેવું બાળકોને થાય તેવું વાતાવરણ બનાવો.

આટલું ન કરો

- બાળકોના મિત્ર બાનો, ફિલોસોફર અને ગાઈડ નહિ.
- બાળકોને ડરાવી-ધમકાવી, કડક શિસ્તમાં રાખીને શીખવશો નહિ. આવા સંજોગોમાં તેઓની શીખવાની ક્ષમતા બંધ થઈ જાય છે.
- એકધારું વાંચવા-બોલવાનું ન રાખો.
- ચિત્રકામની અવગણાના કરશો નહિ. પુસ્તકમાં જ્યાં રેખાચિત્રો છે તેમાં બાળકોને રંગ પૂરતાં રોકશો નહિ.
- વર્ગના થોડાક હોશિયાર વિદ્યાર્થીઓ ઉત્તર આપે કે પ્રવૃત્તિ કરી લે એટલે બધાને આવડી ગયું છે એવું ના માનશો.
- અક્ષર ઘૂંટાવશો નહિ કે એક જ શબ્દ વારંવાર લખાવશો નહિ. પાઠમાં/કાવ્યમાં આવતા બધા જ શબ્દો બાળકને અર્થ સહિત શીખવાના હોતા નથી.
- બાળકોની ક્ષમતા-આવડત વિશે જાહેરમાં નિર્ણયો (આ તો નબળો/ઠોઠ છે કે હોશિયાર છે) વ્યક્ત ન કરશો.

માતૃભાષા શીખવાના સંરચનાવાઈ અને અસરકારક અભિગમથી તૈયાર થયેલું આ રૂપકું પુસ્તક આપના હાથમાં મૂકતાં આનંદ અનુભવી છીએ.

૧ ચાલો, ગાઈએ ગીતકું :

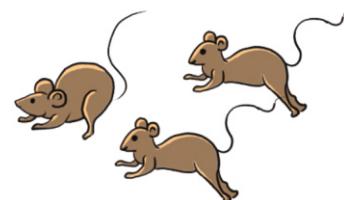
ફરો ફરોને છોકરાં કુદરડી
જેમ ફરે ઉંદરડા ઉંદરડી,
તેમ ફરોને છોકરાં કુદરડી.
ફરે ચાંદો સૂરજ બે ઉંદરડા
પેલી તારલીઓ સૌ ઉંદરડી,
ફરો ફરોને છોકરાં કુદરડી
ભાગો ભાગો ઉંદરડા ઉંદરડી.

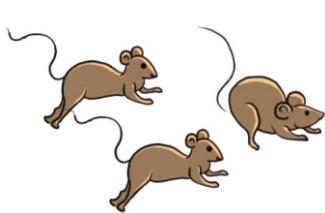
૨ વાર્તા :

વાંસળીવાળો

એક હતું ગામ. એમાં ઘણા ઉંદર.
ઘરમાં ઉંદર, બાગમાં ઉંદર,
પેટીમાં ઉંદર, કબાટમાં ઉંદર.
મોટા ઉંદર, નાના ઉંદર,
જાડા ઉંદર, પાતળા ઉંદર,
કાળા ઉંદર, ધોળા ઉંદર,
જ્યાં જુઓ ત્યાં ઉંદર જ ઉંદર !

સુખે ખાવા ન હે, સુખે પીવા ન હે,
સુખે બેસવા ન હે, સુખે ઊંઘવા ન હે,
સુખે ચાલવા ન હે, સુખે ફરવા ન હે.

આમ જાઓ તો ચૂં ચૂં ચૂં !
તેમ જાઓ તો ચૂં ચૂં ચૂં !
જ્યાં જાઓ ત્યાં ચૂં ચૂં ચૂં !

એક

એક

એક

હવે શું કરવું ? હવે ક્યાં જવું ?

લોક બધા કંટાયા.

એક દિવસ એક વાંસળીવાળો આવ્યો.

જરાક જેટલી દાઢીવાળો,

લાંબા-લાંબા વાળવાળો;

લાલ ટોપી પહેરી છે,

પીળો ડગલો પહેર્યો છે.

લોક કહે, “ભાઈ ! અમે તો કંટાયા,

આ ઉંદરોથી હારી ગયા.

ઉંદરો સઘળા કાઢો તમે,

હજાર રૂપિયા દઈએ અમે.”

વાંસળીવાળો રસ્તા વચ્ચે ઊભો રહ્યો.

ને વાંસળી વગાડવા લાગ્યો.

પછી તો પૂછવું જ શું ?

દોડતાં-દોડતાં ઉંદરો આવવા લાગ્યા.

કોઈ નાચતાં આવ્યાં, કોઈ કૂદતાં આવ્યાં;

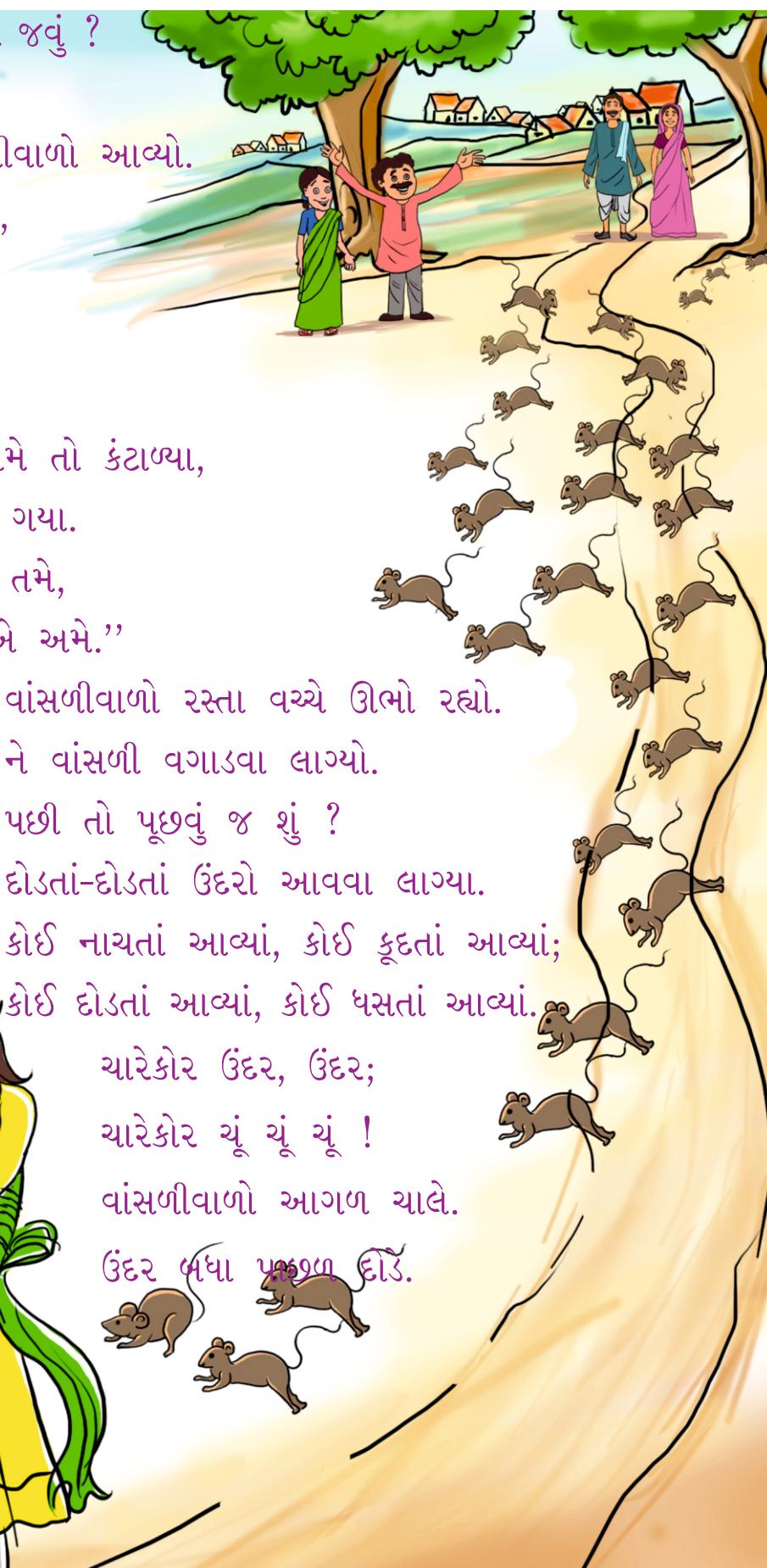
કોઈ દોડતાં આવ્યાં, કોઈ ધસતાં આવ્યાં.

ચારેકોર ઉંદર, ઉંદર;

ચારેકોર ચૂં ચૂં ચૂં !

વાંસળીવાળો આગળ ચાલે.

ઉંદર બધા પણણા દાડી.

એટલામાં નદી આવી.

વાંસળીવાળો નદીમાં ઉતર્યો ને આગળ ચાલ્યો.

ઉંદર પણ નદીમાં ઉતર્યો.

વાંસળીવાળો નદી ઓળંગી ગયો,

ઉંદર બધા પાણીમાં ઠૂબી ગયા.

લોક બધા રાજુ થયા.

વાંસળીવાળો ગામમાં પાછો આવ્યો.

તે બોલ્યો, “લાવો ભાઈ, હજાર રૂપિયા.”

લોકો કહે, “રૂપિયા કેવા ને વાત કેવી !

જા, છાનોમાનો ચાલ્યો જા !

ઉંદર મારવાના તે હજાર રૂપિયા હોય !”

ત્રણ

વાંસળીવાળો કંઈ બોલ્યો નહિ.
વાંસળી લઈ તેણે વગાડવા માંડી.
વાંસળી વાગી પછી પૂછવું જ શું ?

એક છોકરું બહાર આવ્યું,
બીજું છોકરું બહાર આવ્યું,
ત્રીજું છોકરું બહાર આવ્યું,
બધાં છોકરાં બહાર આવ્યાં.

ઘરમાંથી આવ્યાં, બહારથી આવ્યાં,
નાનાં આવ્યાં, મોટાં આવ્યાં,
જડાં આવ્યાં, પાતળાં આવ્યાં,
કાળાં આવ્યાં, ગોરાં આવ્યાં.

આમ જુઓ તો છોકરાં,
તેમ જુઓ તો છોકરાં !

કોઈ નાચતું આવ્યું, કોઈ કૂદતું આવ્યું,
કોઈ દોડતું આવ્યું, કોઈ ધસતું આવ્યું.
ચારેકોર છોકરાં જ છોકરાં.

ચારેકોર હો... હો... હો... !

“અરે, ઉભાં રહો, ઉભાં રહો.”

પણ છોકરાં શાનાં ઉભાં રહે ?

એ તો ચાલ્યાં નદી તરફ.

લોક બધાં ગભરાયાં, રખેને છોકરાં પાણીમાં હૂબી જાય !

દોડીને તે નદીએ આવ્યાં.

“લે, ભાઈ વાંસળીવાળા, લે તારા હજાર રૂપિયા ને જ હવે તું બીજે ગામ.”

વાંસળીવાળો હજાર રૂપિયા લઈ ચાલતો થયો.

③ વાતચીત :

- આ વાર્તામાં સૌથી વધારે મજા ક્યારે આવી ?
- આ વાર્તામાંથી ક્યા ક્યા શબ્દો યાદ છે ?

૪ સાચું કે ખોટું ?

સાચું હોય તો તાળી પાડો ખોટું હોય તો ફરરર... બોલો.

૧.	ઉંદરો કોઈને ઉંઘવા હેતા ન હતા.
૨.	વાંસળીવાળાને લાંબી દાઢી હતી.
૩.	બધા જ ઉંદરો સરખા રંગના હતા.
૪.	ગામમાં બધી જગ્યાએ ઉંદરો દેખાતા હતા.
૫.	કબાટમાંથી ઉંદર નીકળતા હતા.
૬.	વાંસળીનો અવાજ ઉંદરોને ખૂબ ગમતો હતો.
૭.	બધા જ ઉંદરો પાણીમાં ઝૂબી ગયા.
૮.	ગામલોકો ઉંદરોથી દુઃખી રહેતા હતા.
૯.	વાંસળીવાળો એ જ ગામમાં રહેવા લાગ્યો.
૧૦.	વાંસળીનો અવાજ બાળકોને જરાય ગમતો ન હતો.

● ચાલો, ગાઈએ ગીતહું : ફરો ફરોને છોકરાં કુદરડી . . . .

૫ વાર્તા સાંભળો, ચિત્રો જુઓ અને કહો :

- ચિત્રમાં શું શું દેખાય છે ?
- ઉંદર કેવા કેવા હતા ?
- ચિત્રમાં કેટલા માણસો દેખાય છે ?
- વાંસળીવાળાએ શું શું પહેરેલું છે ?
- વાંસળીવાળો બાળકોને લઈને ક્યાં જાય છે ?
- ઘરમાં ક્યાં ક્યાં ઉંદર જોવા મળે છે ?
- આટલા ઉંદરો તમારી શાળામાં આવી જાય તો શું થાય ?

૬) એટલે શું ? (✓) કરો.

૧. અમે આ ઉંદરોથી હારી ગયા.

( ) ઉંદરો ખૂબ જ હેરાન કરતા હતા.

( ) ઉંદરો ખૂબ વધારે હતા.

૨. વાંસળીવાળો નદી ઓળંગી ગયો.

( ) વાંસળીવાળો નદીમાં દૂબી ગયો.

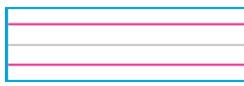
( ) વાંસળીવાળો નદીને સામે કંઠે પહોંચી ગયો.

૩. ચારેકોર હો....હો....હો....

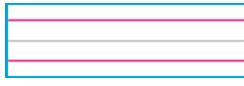
( ) બધી બાજુ સૌ હસતા હતા.

( ) બધી બાજુથી જત જતના અવાજો આવતા હતા.

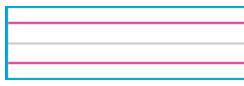
૭) ખૂટતું લખો :

૧. વાંસળીવાળાએ પહેલી વખત વાંસળી વગાડી ત્યારે ગામનાં બધાં

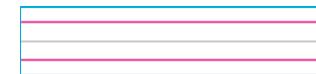
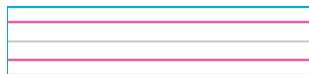
તેની પાછળ ચાલ્યાં.

૨. વાંસળીવાળાએ બીજી વખત વાંસળી વગાડી ત્યારે ગામનાં બધાં

તેની પાછળ .

૩. ઉંદરોને માં લઈ જનાર વાંસળીવાળાને ગામલોકોએ

રૂપિયા આખ્યા નહિ.

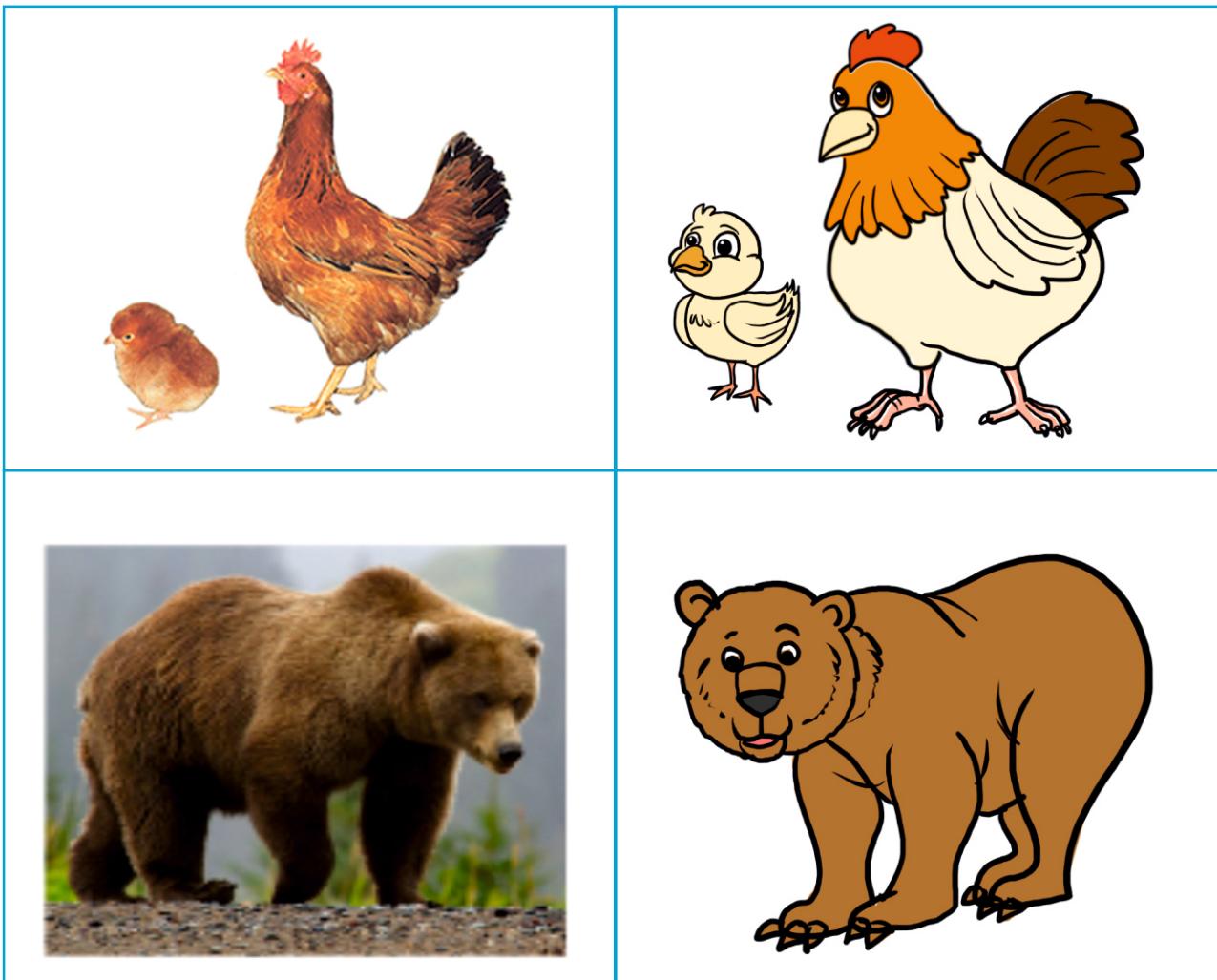
૮ ચિત્રોને કમ આપો અને તેને આધારે વાર્તા કહો.

સાત

● ચાલો, ગાઈએ ગીતનું : ફરો ફરોને છોકરાં કુદરારી . . . .

(૮) કયું ગમે ?

વાતચીત :

ઉપરનાં ચિત્રો બતાવીને નીચે દર્શાવ્યા છે તેવા પ્રશ્નો પૂછો :

1. આ બે ચિત્રોમાં શું સરખું છે ?
2. આ બે ચિત્રોમાં શું જુદું છે ?
3. તમને કયું ચિત્ર વધુ ગમે ?
4. તમે ટીવી પર જોતાં હો તેવાં કાર્ટૂનનાં નામ લખો.

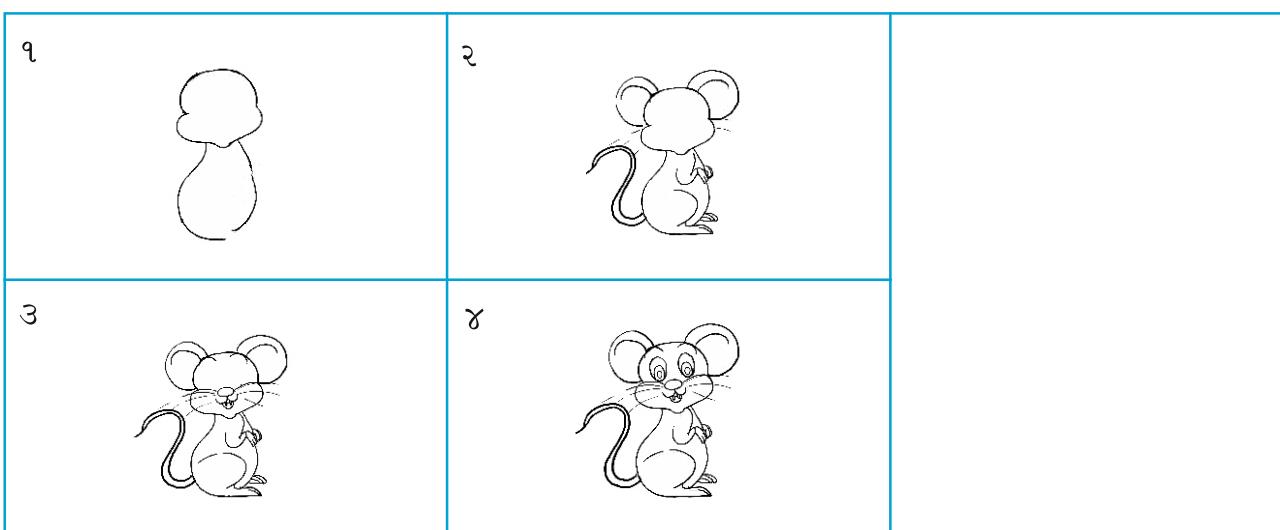
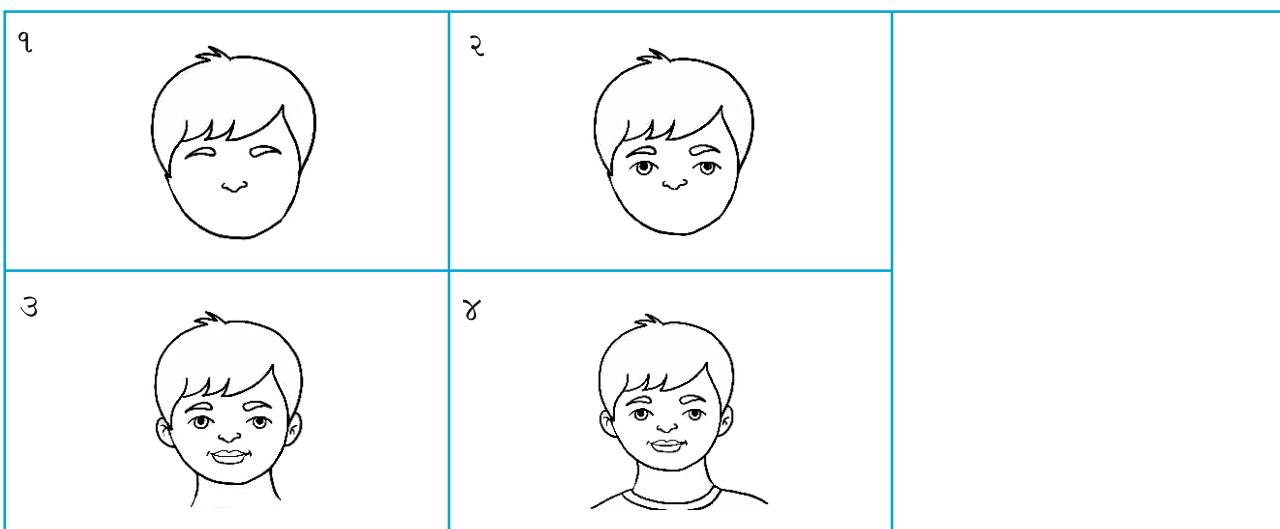
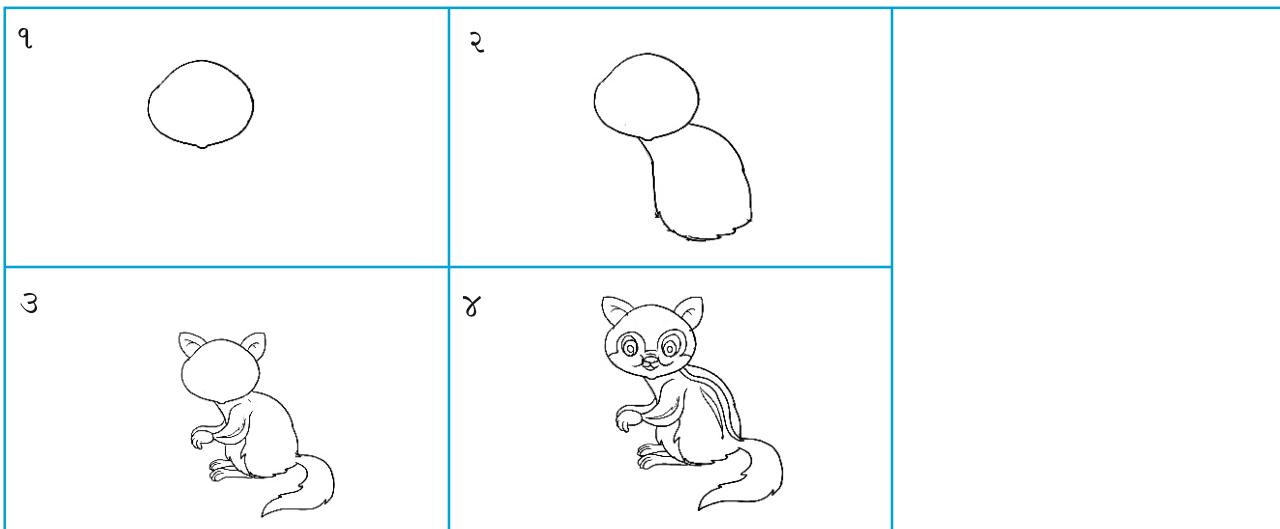

આઈ

૧૦ તમને આવડે તે રીતે ચિત્ર નં. ૪ જેવું કાર્ટુન દોરો :

નવ

૧૧ વાર્તા બનાવો અને કહો :

વિદ્યાર્થીઓનાં પાંચ પાંચનાં જૂથ બનાવો. “બિસકોલી, ઉંદર, રીંધ, મરધી અને છોકરો ખધાં મળો તો તેઓ શું કરે ?” આવી વાર્તા કે ઘટના વિચારવા કહો. ત્યારખાદ જૂથમાં બનાવેલી વાર્તા કે ઘટના વર્ગમાં કહેવડાવવી.

૧૨ ગીત ગાઓ :

ઉં...ઉં...ઉં... બીજ વાગી, ફ્રેમ ફ્રેમ ફ્રેમ ફ્રેલક વાગી.

આવ્યો મુછણો મદારી, બજાઓ બચ્ચોં તાલી.

ઉં...ઉં...ઉં... બીજ વાગી, ફ્રેમ ફ્રેમ ફ્રેમ ફ્રેલક વાગી.

આ તો મોટી રસ્સી છે, એની ઉપર છોકરી છે.

ધીરે ધીરે ચાલે છે, વાંદરો વાંસળી વગાડે છે.

બજાઓ બચ્ચોં તાલી.

ઉં...ઉં...ઉં... બીજ વાગી, ફ્રેમ ફ્રેમ ફ્રેમ ફ્રેલક વાગી.

આ તો મોટી પેટી છે, એની અંદર થેલી છે.

એની અંદર સાપ છે, કણો મોટો સાપ છે.

બજાઓ બચ્ચોં તાલી. જોર જોરસે તાલી...

૧૩ લખો : ક્યાં જોયું ? કેવું હતું ?

૧.

મેં જંગલમાં શિયાળ જોયું હતું. તેની પૂંછડી જાડી હતી.

૨.

દસ

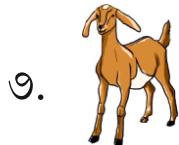

5.

6.

90.

અગિયાર

વિદ્યાર્થીઓને અભિનય કરવાનું કહો.

૧. ગાય પાણી કેવી રીતે પીએ ?
૨. ફૂતરો પાણી કેવી રીતે પીએ ?
૩. પોપટ જમકુણ કેવી રીતે ખાય ?
૪. ઉંદર જમકુણ કેવી રીતે ખાય ?

૧૪ ધ્યાનથી જુઓ :

કુંગા

આમ લખો.

કુંગા

આમ ન લખો.

હીંચકો

આમ લખો.

હીંચકો

આમ ન લખો.

લખો. જરૂર પડે ત્યાં લીટી દોરી લો :

	અહીં ત્રણ કુંગા છે.	
	નિમેષ પાસે નવો મોબાઈલ છે.	
	હું વિજ્ઞાન વિષય ભણીશ.	
	શ્રીકૃષ્ણ વાંસળી વગાડે છે.	
	અધિમુનિઓ યજ્ઞ કરતા હતા.	

બાર

---

૧૫ વાંચો :

અમે શાળામાંથી પ્રવાસે ગયાં. અહીં અમે એક આશ્રમની મુલાકાત લીધી. આ આશ્રમમાં અનેક ગાયો અને વૃક્ષો જોવા મળતાં હતાં. અહીં કેટલાક લોકો યજશાળાની અંદર બેઠા હતા. કેટલીક વ્યક્તિઓ અહીં યજની તૈયારી કરતી હતી. અમારા શિક્ષક અમને આશ્રમ અંગેની માહિતી આપતા હતા. તેઓએ અમને જણાવ્યું કે અહીં મોબાઈલ વાપરી શકાય નહિ. અહીં મોબાઈલ વાપરવા ઉપર નિષેધ છે. અમે શિક્ષકની આજ્ઞાનું પાલન કર્યું.

ઝુકરામાંથી શ્ર, ક્ષ, શ આવતો હોય તે શબ્દ નીચે લીટી કરવાનું કરો. ત્યારખાડ તે શબ્દોનું ત્રણ ત્રણ વખત જીલવાચન કરાવવું અને નીચેના કોડામાં લખાવવા.

લખો :

શ્ર	ક્ષ	શ
આશ્રમની		

આપેલો શબ્દ આવે તેવું વાક્ય લખો.

ઉંદર	નાનો ઉંદર મોટા બિલાડાને છાનોમાનો જુઓ છે.
ગામ	
રસ્તો	
પૈસા	
વાંસળી	
રૂપિયા	
આગળ	
ટોપી	
નદી	
	તેર

૧૬ વાંચો અને યોગ્ય કમમાં લખો :

☐ બધાં જ કંટાળ્યાં.	____
☐ બધા ઉંદર પાણીમાં ડૂબી ગયા.	____
☐ છોકરાં એની પાછળ ચાલતાં થયાં.	____
☐ વાંસળીવાળો આવ્યો.	____
☒ વાંસળીવાળો પૈસા લઈ ચાલતો થયો.	____
☐ ગામમાં બધે જ ઉંદર.	____
☐ વાંસળીવાળાએ ફરી વાંસળી વગાડી.	____
☐ ગામવાળાએ પૈસા આપવાની ના પાડી.	____
☐ ૧ એક હતું ગામ.	____

૧૭ મજા... મજા :

૧.

જતીન : આ ઇનામ મને શાળામાંથી મળ્યું.

જય : એવું તો તેં શું કર્યું ?

જતીન : મેં એક સરસ કારેલું દોર્યું હતું.

યઝોશ : અને આ મોટું ઇનામ કોણે આચ્યું ?

જતીન : એ તો મમ્મીએ આચ્યું.

જય : શાના માટે ?

જતીન : કારેલાંનું શાક ખાવા માટે.

૧૮ જુઓ અને લખો :

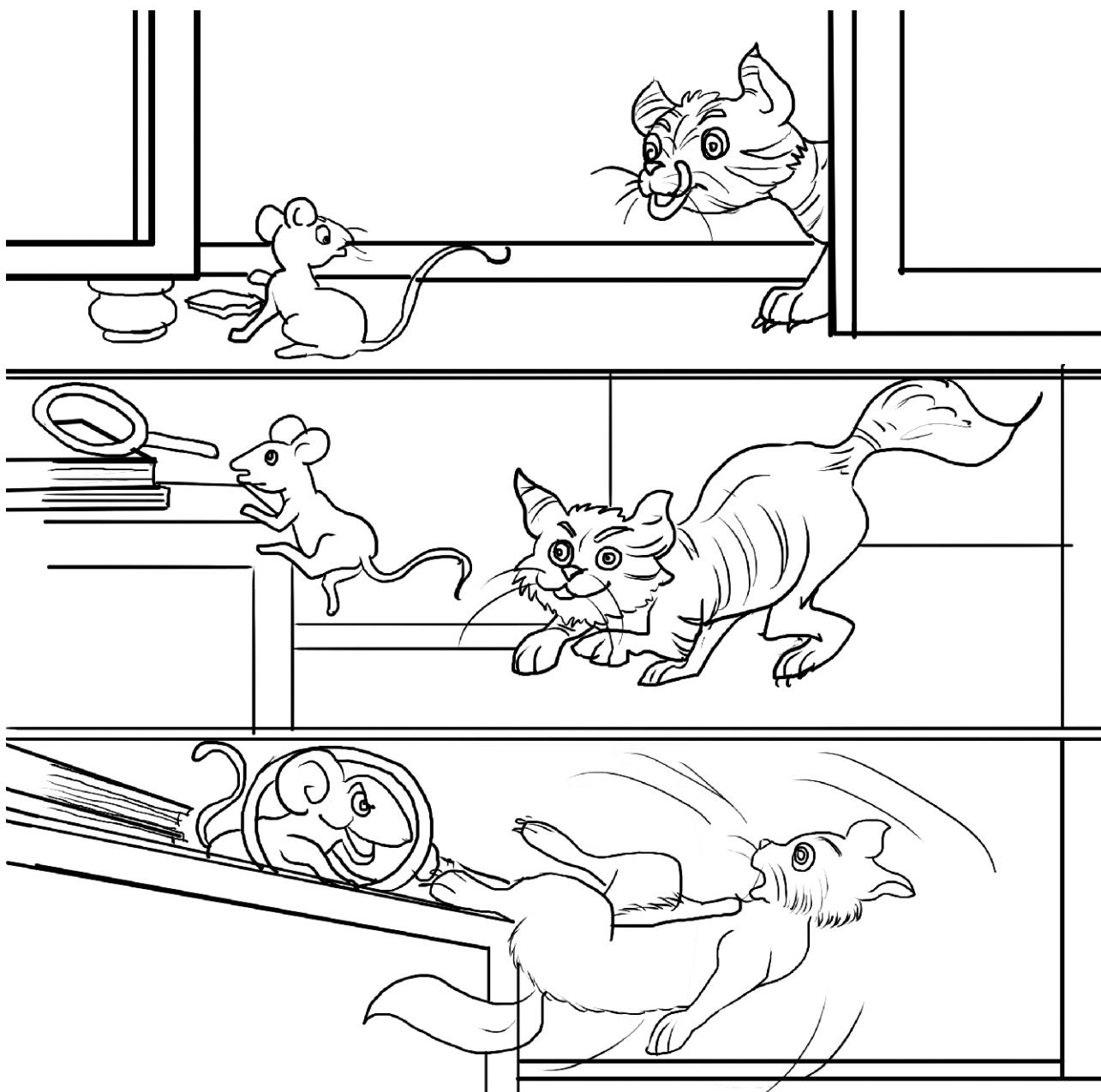

ચૌદ

૧૮ ચાલો રમીએ :

અ	હ	મ	દ	ન	ગ	ર
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
૩૫	૩૬૭	૬૭૩	૫૩૫	૩૪૫		
મન						

૧૯ રંગ પૂરો :

આંકડાંની ચાલો, ગાઈએ ગીતદું :

અકલમ ચકલમ ચમચમ
બાળક બોલે બમબમ.
ચકલમ પકલમ પમપમ
બાળક બોલે બમબમ.
મકલમ ટકલમ ટમટમ
બાળક બોલે બમબમ.

ધ્યાનથી જુઓ :

આપણા વાતચીત :

૧. આ ચિત્રમાં શું શું દેખાય છે ?
૨. સૌથી મોટા ચકડોળની બાજુમાં શું છે ?
૩. ચિત્રમાં શાની દુકાન જોવા મળતી નથી ?
૪. તમે આવી દુકાનો બીજે ક્યાં જોઈ છે ?
૫. તમે મેળો જોયો છે ? ક્યાં ?
૬. એ મેળામાં તમે શું જોયું હતું ?
૭. તમે મેળામાં શાની દુકાન કરો ?
૮. તમે મેળામાં કેવા ચકડોળમાં બેસવાનું પસંદ નહિ કરો ?

આપણા વાંચો અને છેકો :

ચિત્ર જુઓ અને સાચું ન હોય તે વાક્ય છેકી નાંખો.

- ચિત્રમાં ચાર દુકાનો છે.
- મેળામાં મીઠાઈની દુકાન નથી.
- મેળામાં જોકર દેખાય છે.
- એક જ દુકાનમાં રમકડાં મળે છે.
- મેળામાં નિશાન તાકવાની દુકાન નથી.
- એક દુકાનમાં કપડાંનો સેલ છે.
- મોતનો કૂવો જોવાની ટિકિટ પાંચ રૂપિયા છે.
- નાનાં બાળકોને ચગડોળમાં બેસવા ન મળે.

ગીત ગાઓ :

ચાલો, જોવા જઈએ મેળો, ચાલો, જોવા જઈએ,
મેળામાં મજા કરેશું, ચાલો, જોવા જઈએ...
મેળામાં જઈ શું શું કરશું ? ચકુરચકુર ચગડોળમાં ફરશું,
જાડાપાડા હાથી પર બેસશું.... ચાલો, જોવા....
મેળામાં જઈ શું શું ખાશું ? તીખીમીઠી ભેળ ખાશું,
ઢંડો ઢંડો આઈસક્રીમ ખાશું.... ચાલો જોવા....
મેળામાં જઈ શું શું લેશું ? બહેન માટે બંગડી લેશું,
ભાઈ માટે ભમરડો લેશું, મમ્મી માટે માળા લેશું,
પણ માટે પાકીટ લેશું; ચાલો, જોવા જઈએ મેળો.

વાતચીત :

- આ ગીતની કઈ લીટી ગાવી તમને ખૂબ ગમી ?
- મેળામાં જઈને તમે શું કરશો ?
- મેળામાં તમે ખોવાઈ જાઓ તો કોની પાસે જશો ?

(હ) કે (ના) લખો :

- ( ) મેળામાં તરવાનું છે. ( ) મેળામાં ખરીદી કરવાની નથી.
( ) મમ્મી માટે બંગડી લેવાની છે. ( ) ભાઈ માટે આઈસક્રીમ લેવાનો છે.
( ) મારા માટે ભમરડો લેવાનો છે. ( ) ચોકલેટ ખાવાનું નક્કી છે.
( ) ભેળ ખાવા જવાનું નથી. ( ) પણ માટે પાકીટ લેવાનું છે.
( ) ચગડોળમાં બેસવાનું છે. ( ) ઘોડા પર બેસવાનું છે.

જુઓ અને લખો :

- હાથીનું ચિત્ર છે. - બે છોકરાં બેઠાં છે. - બહેન આગળ છે.	____ ____ ____	____ ____ ____

- ચાલો, ગાઈએ ગીતકું : અકલમ ચકલમ ચમચમ

અભિનય કરો :

- આઈસકીમ ખાતી છોકરી
- કુંગાને નિશાન તાકતી છોકરી
- ભમરડો ફેરવતો છોકરો
- ગાયને રોટલી ખવડાવતો છોકરો
- કેળું ખાતો છોકરો

શબ્દો શોધી અની ફરતે ગોળ કરો :

[શીરો, ઢંડો, લીટી, ડોશી, ડંડો]

ષ	ં	મ
ં	ડો	રો
ટી	લી	શી

ઓગણીસ

દાદા જ જોઈએ

વાત્રકનગરમાં આનંદમેળો હતો. બધાં મેળાની વાતો કરતાં હતાં. વાત્રકનગરમાં આશિષ સોસાયટી હતી. તેના બંગલા નંબર ત્રણમાં યજ્ઞ રહે. તે પણ એના દાદા ત્રિકમદાસ સાથે આનંદમેળામાં ગયો. તે બહુ ખુશ હતો.

યજ્ઞ તો સીધો રમકડાંની દુકાને ઉભો રહ્યો. તેણે કહ્યું : “દાદા, મને આ રમકડું લઈ આપો.” દાદા કહે : “કોઈ રમકડું લેવાનું નથી.”

તેઓ ત્યાંથી આગળ ગયા. યજ્ઞ આઈસકીમની દુકાન આગળ ઉભો રહી ગયો. તેણે આઈસકીમ ખાવાની જીદ કરી. દાદાએ તેને સમજાવતાં કહ્યું : “બેટા ! પહેલાં મેળો જોઈ લે. પછી તારે જે જોઈએ તે લઈશું.”

દાદાએ રમકડું ન લઈ આપ્યું. આઈસકીમ પણ ન ખવડાવ્યો. યજ્ઞ રીસાઈ ગયો. એટલામાં તેણે મોટું ચકડોળ જોઈને કહ્યું : “દાદા, મારે પેલા મો...ટા ચકડોળમાં બેસવું છે.” દાદા આ વખતે રાજી થઈને કહે : “ભલે, તું અહીં ઉભો રહે. હું ટિકિટ લઈને આવું.” યજ્ઞને ઉભો રાખીને દાદા ટિકિટ લેવા ગયા. ત્યાં જ એક ખેલ બતાવનાર મોટરસાઈકલ લઈને આવ્યો. આસપાસ એકદમ અવાજ વધી ગયો. દોડધામ મચી ગઈ. યજ્ઞ પણ સૌની સાથે દોડ્યો. દાદા ટિકિટ લઈને આવ્યા. તેમણે યજ્ઞને ત્યાં ન જોયો. દાદા હાંફળાફાંફળા થઈને યજ્ઞને શોધવા લાગ્યા.

આ તરફ યજ્ઞ રડતો હતો. એક પોલીસઅંકલે તેને રડતો જોયો. તેમણે પૂછ્યું : “તારું નામ શું છે ? તું કોની સાથે આવ્યો છે ?”

યજ્ઞએ કહ્યું : “દાદા સાથે આવ્યો છું. મારા દાદા ખોવાઈ ગયા છે.”

પોલીસઅંકલે કહ્યું : “ચિંતા ન કરીશ. હું તને તારા ઘેર પહોંચાડીશ. તું ક્યાં રહે છે ?”

યજ્ઞએ રડતાં રડતાં કહ્યું : “વાત્રકનગર, આશિષ સોસાયટી. મારા દાદાનું નામ ત્રિકમદાસ છે.” આ સાંભળી પોલીસઅંકલ કહે : “હું તારા દાદા ત્રિકમભાઈને ઓળખું છું. હું તારા દાદા શોધી આપીશ.”

યજ્ઞ હજુ રડતો હતો. પોલીસઅંકલ કહે : “તું રડ નહિ, ચાલ, હું તને આઈસકીમ ખવડાવું.”

યજ્ઞ બોલ્યો : “મારે આઈસકીમ નથી ખાવો. મારે તો દાદા પાસે જવું છે.”

પોલીસઅંકલે તેને સમજાવતાં કહ્યું : “તારા દાદા આટલામાં જ ક્યાંક હશે. ત્યાં સુધી લે, આ ચણાજોર ગરમ ખા.”

યજ્ઞએ રડતાં રડતાં કહ્યું : “ના, મારે કશું ખાવું નથી. મારે દાદા પાસે જવું છે.”

પોલીસઅંકલ અને યજ્ઞ ધીરે ધીરે ચાલતા હતા. થોડી વારમાં રમકડાંની દુકાન આવી ગઈ. પોલીસઅંકલે કહ્યું : “હું તને રમકડું અપાવું.” યજ્ઞ કહે : “ના, મારે રમકડું નથી જોઈતું. મારે તો દાદા પાસે જવું છે.”

પોલીસઅંકલ વારંવાર યજ્ઞને રમકડું લેવા સમજાવતા હતા. યજ્ઞ રડતાં રડતાં બોલ્યો : મારે દાદા જ જોઈએ, બીજું કંઈ જ જોઈતું નથી !”

આ વાતચીત :

- તમને પોલીસઅંકલ ગમ્યા ? કેમ ?
- તમે કે તમારાં ભાઈ-બહેન ક્યારેય ખોવાયાં છો ?
- તમે ખોવાઈ જાઓ તો શું કરો ?
- જે મેળામાં ગયા હોય તે હાથ ઊંચો કરે. ત્યાં તમે શું શું જોયું ?
- તમે મેળામાંથી જદ કરીને શું લીધું હતું ?
- યજ્ઞ રડતાં રડતાં શું બોલતો હતો ?
- તમે હવે મેળામાં જશો ત્યારે શું શું લેશો ?
- તમે કોની સાથે મેળામાં ગયા હતા ?
- યજ્ઞએ કયું રમકડું માગ્યું હશે ?
- આ વાર્તામાં ખાવાની કઈ કઈ વસ્તુઓ આવે છે ?
- દાદા મળી ગયા ત્યારે શું થયું હશે ?

આભિનય કરો :

- મેળામાં ખોવાઈ ગયેલો છોકરો
- છોકરાને શોધતા દાદા
- છોકરાને મદદ કરતા પોલીસઅંકલ

આ વાક્યો કોણ બોલે છે ?

- કોઈ રમકું લેવાનું નથી.
- હું તને તારા દાદા શોધી આપીશ.
- મારે ચકડોળમાં બેસવું છે.
- મારા દાદા ખોવાઈ ગયા છે.
- તું અહીં ઉભો રહે ! હું ટિકિટ લેતો આવું.
- તું ક્યાં રહે છે ?

જે વાક્ય ગમતું હોય એ ફરીથી લખો :

મને પેંડા ભાવે છે.

મને બરફી ભાવે છે.

મને ભાશવાનું ગમે છે.

મને રમવાનું ગમે છે.

નિશીથને બૂમો પાડવી ગમે છે.

નિશીથને દોડાદોડ કરવાનું ગમે છે.

ધનિને કિકેટ ગમે છે.

ધનિને કબડી ગમે છે.

નીલમને ફરવું ગમે છે.

નીલમને ઉંઘવું ગમે છે.

નીચેના સંવાદમાંથી ખ, ત્ર અને જ વાળા શબ્દો નીચે લીટી હોરાવો. લીટી હોરેલા શબ્દોનું મોટેથી ત્રણવાર જીલવાચન કરાવવું.

યજ્ઞનો ઘોડો

(વાલ્ભીકિ ઋષિના આશ્રમ પાસે સીતાજીનો પુત્ર લવ બેઠેલો છે. બે ઋષિકુમારો છે. એવામાં યજ્ઞનો શાશગારેલો ઘોડો આવતો જગ્યાય છે. લવ ઉભો થઈ જાય છે.)

લવ : અરે, આ તો યજ્ઞનો ઘોડો. ચાલો, એને પકડીએ.

પહેલો ઋષિકુમાર : ગુરુદેવ તો કહેતા હતા કે એની પાછળ મોટી સેના હોય, જે ઘોડાને બાંધે એણે લડાઈ કરવી પડે.

લવ : (ઘોડાને પકડી લેતાં) તો આ પકડ્યો ઘોડાને. આ રાજા રામની હિંમત તો જુઓ ! આપણા આશ્રમની જગ્યામાં ઘોડાને મોકલીને તે આપણને નમાવવા માગે છે. એ તે કેમ ચાલે ?

બીજો ઋષિકુમાર : આને આશ્રમની ગૌશાળામાં બાંધી આવું ?

લવ : એ જ બરાબર છે. રામને પણ ભલે ખબર પડે કે દુનિયામાં શેરને માથે સવારોર છે. કુશને પણ ઘોડો બતાવજો. (ઋષિકુમાર ઘોડાને લઈ જાય છે. ત્યાં એક સૈનિક આવે છે.)

સૈનિક : ઉભા રહો છોકરાઓ, ઘોડાને છોડી દો. આ તો રાજા રામચંદ્રજીનો ઘોડો છે. એને બાંધશો તો લડાઈ કરવી પડશે.

લવ : (ધનુષ્ય સંભાળતાં) તો અમે તૈયાર છીએ.

કુશ : (પ્રવેશીને) હા, હા, અમે તૈયાર છીએ.

લવ : ભાઈ કુશ, હમણાં તું ખસી જા, આ એકલો છે. એની સાથે હું એકલો જ લડીશ.

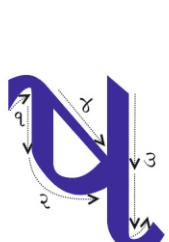
(બેઉ લડે છે. લવ સૈનિકને જમીન પર પછાડે છે. સેનાના બીજા સૈનિકો આવે છે. એમને પણ લવ-કુશ હરાવે છે.)

સુમંત : અરે ! માત્ર બે છોકરાઓએ આટલા બધા સૈનિકોને હરાવી દીધા !

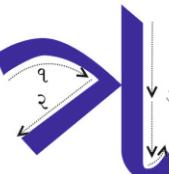
ચંદ્રકેતુ : અજબ છોકરાઓ લાગે છે !

લખો :

પહેલી અને બીજી લાઈનના ખાનાઓમાં દર્શાવ્યા મુજબ ત્રણ પગલાંમાં મૂળાક્ષરનું લેખન કરાવો. ત્રીજી લાઈનમાં ટ્પકાં જોડી મૂળાક્ષર ધૂંટાવો અને છેલ્દી લાઈનમાં આખો મૂળાક્ષર લખાવો.

	ત	પ	ખ	ત	પ	ખ	ત	પ	ખ
	ત	પ	ખ	ત	પ	ખ	ત	પ	ખ
	ખ	ખ	ખ	ખ	ખ	ખ	ખ	ખ	ખ

	ચ	ચ	ખ	ચ	ચ	ખ	ચ	ચ	ખ
	ચ	ચ	ખ	ચ	ચ	ખ	ચ	ચ	ખ
	ખ	ખ	ખ	ખ	ખ	ખ	ખ	ખ	ખ

	શ	શ	શ	શ	શ	શ	શ	શ	શ
	શ	શ	શ	શ	શ	શ	શ	શ	શ
	શા

ચોવીસ

‘યજ્ઞનો ઘોડો’ સંવાદમાં તમે જે વાક્યમાં શબ્દ નીચે લીટી કરી હોય તેવાં
આર-પાંચ વાક્યો અહીં લખો :

જવાબ લખો :

૧. સીતાજી ક્યાં રહેતાં હતાં ?

૨. સીતાજીના પુત્રોનાં નામ લખો.

૩. એમણે ક્યો ઘોડો પકડ્યો હતો ?

૪. બે નાના છોકરાઓએ કોને હરાવી દીધા ?

પર્યાય

હીંચકાની મોજ :

આમાંથી કઈ કઈ વસ્તુઓનો હીંચકા તરીકે ઉપયોગ કરી શકો ? ✓ નિશાની કરો. તેનો ઉપયોગ કેવી રીતે કરશો તે કહો.

રંગ પૂરો :

ઇવીસ

૩

આટલાં બધાં રમકડાં !

A7Y7S5

આલો, ગાઈએ ગીતકું :

ટરરર..... ટરરર..... ટેમદેમદેમ.....

કરો રમકડાં કૂચકુદમ.....

હાથીભાઈ ચાલે આગળ,

પાછળ ઊંટસવારી,

ખડાક ખડબડ ઘોડો દોડો,

ને શી છટા અમારી !

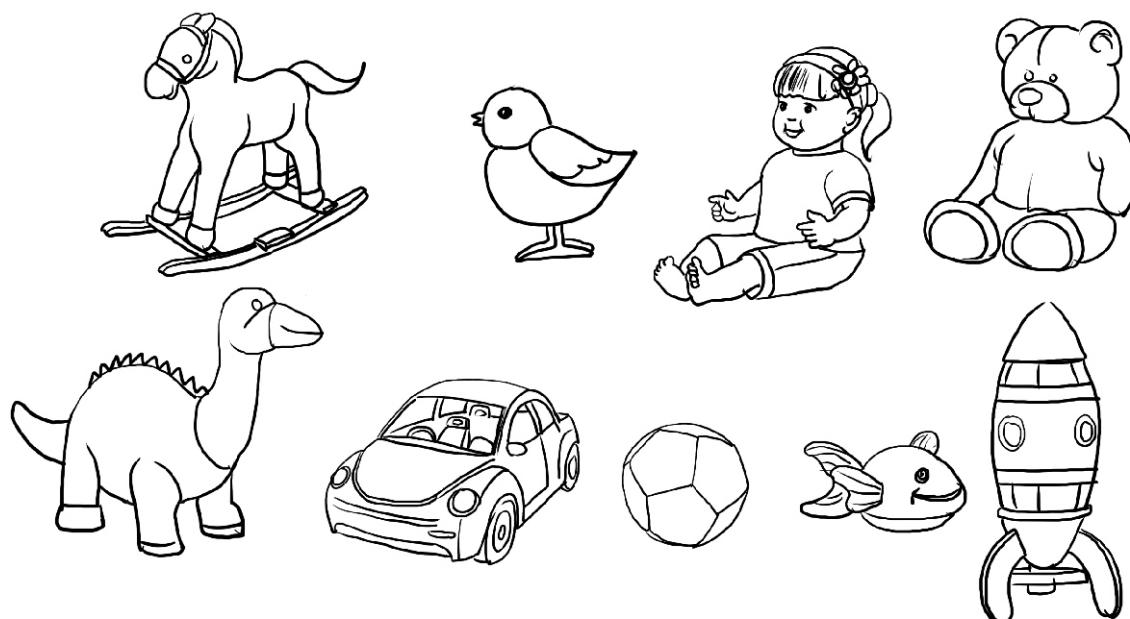
ચલો સૈનિકો કદમકદમ.....

કરો રમકડાં કૂચકુદમ.....

ટરરર..... ટરરર..... ટેમદેમદેમ.....

કરો રમકડાં કૂચકુદમ.....

તમે જે રમકડાંથી રમ્યાં હો તેમાં રંગ પૂરો :

વાતચીત :

૧.	તમને રમકડાં રમવાં ગમે છે ?
૨.	તમે ક્યારે રમકડાંથી રમો છો ?
૩.	કયું રમકડું તમે કોઈને ન આપો ?
૪.	તમારે કયું રમકડું જોઈએ છે ?
૫.	તમારા ભાઈ કે બહેનને કયું રમકડું ગમે છે ?
૬.	ક્યા રમકડાની તમને બીક લાગે છે ?

આ પ્રકારના પ્રશ્નોની બાળકો સાથે ચર્ચા કરો. બાળકો મુક્ત મને પોતાની વાત રજૂ કરે અને મિત્રોને પૂછો એ અપેક્ષિત છે.

વાર્તા :

રમકડાવાળા રૂપેશકાકા

એક હતા રૂપેશકાકા. એમને બાળકો ખૂબ ગમે. રૂપેશકાકાનાં સંતાનો અમેરિકા રહેવા ગયાં પછી તેમને ક્યાંય ગમતું નહોતું. રૂપેશકાકાના ઘરે ઘણાં બધાં રમકડાં હતાં. રૂપેશકાકાએ આસપાસનાં બાળકોને પોતાના ઘરે બોલાવવા એક રૂમમાં રમકડાં ગોઠવ્યાં અને પોતાના ઘરને ‘ટોયહાઉસ’ નામ આપ્યું.

‘ટોયહાઉસ’માં બાળકોને ખૂબ જ મજા પડતી. આ રમકડાં બાળકોને ઘરે લઈ જવા માટે રૂપેશકાકાએ એક પાટિયા પર લખ્યું. “એક રમકડું આપી જાઓ અને બે લઈ જાઓ.”

અક્ષય અને શ્રીકાંત બેય પાક્કા ભાઈબંધ. અક્ષયને રૂપેશકાકાનું ટોયહાઉસ ખૂબ ગમી ગયું. તે ત્યાં ઘણીવાર રમવા જાય. પણ શ્રીકાંત તેની સાથે ન આવે. એ તો આખો દિવસ મોબાઈલથી જ રમ્યા કરે. અક્ષય પોતાની પાસે રહેલું વિમાન રૂપેશકાકાને આપી આવ્યો અને તેના બદલામાં બીજાં બે રમકડાં લઈ આવ્યો : એક જેસીબી અને બીજું બોલતું વાંદરું.

અષાવીસ

અક્ષયે ઘરે આવી બોલતું વાંદરું શ્રીકાંતને રમવા માટે આયું. શ્રીકાંતે પહેલાં તો ના પાડી. પણ જેવું જોયું કે, આ વાંદરું તો આપણે જેવું બોલીએ એવું બોલે છે એટલે એણે તુરંત મોબાઈલ મૂકીને વાંદરા સાથે વાતચીત ચાલુ કરી. શ્રીકાંત જેવું બોલે એવું વાંદરું પણ બોલે. શ્રીકાંત ગુસ્સે થાય તો વાંદરું પણ ગુસ્સે ભરાય. દાંત કાઢે તો એ પણ દાંત કાઢે. અક્ષયને પણ આ જોઈ ખૂબ મજા આવી. તેણે શ્રીકાંતને કહ્યું, “તું એકવાર મારી સાથે ચાલ, રૂપેશકાકાના ઘરે આવાં તો અનેક રમકડાં છે.” શ્રીકાંતને ટોયહાઉસમાં જવાનું બહુ મન થયું. એક દિવસ તે અક્ષય સાથે ત્યાં ગયો. ને પોતાનો મોબાઈલ ત્યાં આપીને તે ગડ્થોલિયાં મારતું ગલૂડિયું અને વાતો કરતો પોપટ લાગ્યો.

એક રવિવારે શ્રીકાંત, અક્ષય અને અક્ષયની બહેન ઋચા ત્રણેય પહોંચ્યાં રૂપેશકાકાના ઘરે. ટોયહાઉસમાં જ્યાં જુઓ ત્યાં રમકડાં જ રમકડાં. ચાવીવાળાં, રિમોટવાળાં, તાલી પાડતાં, ફૂદકા મારતાં, દીવાલ પર ચડતાં, હવામાં ઊડતાં, માથું હલાવતાં, આંખો પટપટાવતાં અનેક રમકડાં જોઈને ત્રણેય બાળકો હરખાઈ ગયાં. ટ્રેનથી રમે, ઢીંગલીને રમાડે, રિમોટથી ગાડી ચલાવે, રીંછને નવડાવે, ગલૂડિયાંને દોડાવે, રસોડામાં રસોઈ બનાવે. આમ અનેક રીતે બાળકો આનંદ આનંદ કરવા લાગ્યાં.

ઋચાએ તો શિક્ષક બનીને બધાંય રમકડાને ભણવા બેસાડી દીધાં. બોલતું વાંદરું પણ ભણવા બેઠું હતું. ઋચાબેન જેવું બોલે, એવું એ બોલે. પોતાના ચાળા પાડ્યા એટલે બેને એને કલાસની બહાર ઊભું રાખી દીધું, બોલો ! અક્ષયે સાપસીડીની રમત શ્રીકાંત સાથે રમવાની ચાલુ કરી. બારી પાસે એક કબૂતર ઋચાએ જોયું, એ તો એને લેવા દોડી. ત્યાં એ કબૂતર તો ઊડી ગયું. એને એમ કે રમકડાનું હશે. બધાં હસી પડ્યાં, ઋચા પણ ખૂબ હસી.

જવાબ લખો :

૧. ટોયહાઉસમાં કયાં કયાં રમકડાં હતાં ?

ઓગણન્નીસ

૨. શ્રીકાંત શું રમતો હતો ?

૩. બોલતું વાંદરું જોઈને કોણે મોબાઇલ મૂકી દીધો ?

૪. અક્ષયે કયું રમકું ટોયહાઉસમાં મૂક્યું ?

૫. ટોયહાઉસમાં તમે કયું રમકું મૂકવા આપશો ?

૬. તમે કોને કોને રમકડાં રમવા આપો છો ?

૭. તમને રૂપેશકાકાના ટોયહાઉસમાંથી કયું રમકું લેવું ગમશો ?

વાતચીત :

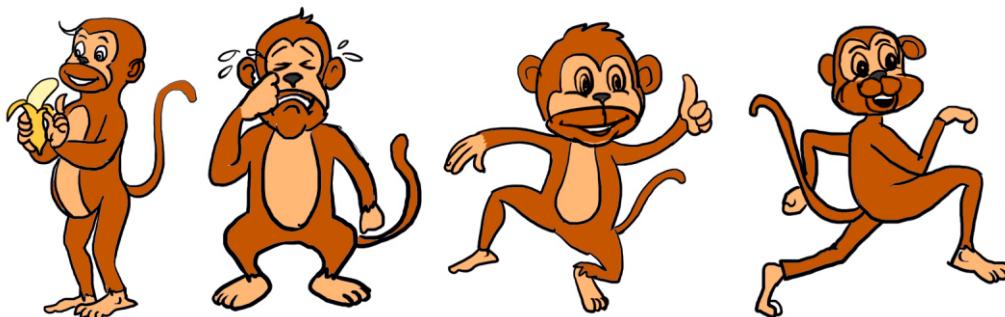
- ચાલો, આપણે સૌ હસીએ. (બાળકોને મોટે મોટેથી જુદી જુદી રીતે હસવાનું કહો)
- તમારે ટોયહાઉસમાં જવું છે ? ત્યાં જઈને શું કરશો ?
- આ પાઠમાં છોકરા-છોકરીનાં કયાં કયાં નામ આવે છે ? તેમાંથી તમને કયું નામ ગમે છે ?

ત્રીસ

આપણનું કરે તેવો અભિનય કરો :

- ચાલો, ગાઈએ ગીતનું : ટરરર..... ટરરર..... ટમટમટમ.....

આપણો, સાચું કે ખોટું લખો.

1. રૂપેશકાકાને બાળકો ગમતાં ન હતાં.
2. ઋચાને શિક્ષક-શિક્ષક રમવું ગમતું હતું.
3. અક્ષય આખો દિવસ મોબાઈલથી જ રમતો હતો.
4. શ્રીકાંત ગાતું ગલૂડિયું લાવ્યો.
5. કબૂતર રમકડાનું હતું.

ચાલો, રમકડાંથી રમીએ :

બાળકોને ઘરેથી તેમને ગમતું એક રમકડું લાવવાનું કહો. એનું પ્રદર્શન વર્ગમાં ગોઠવો.

બાળકોને આ પ્રદર્શનમાં ગોઠવેલાં તમામ રમકડાંનો પરિચય કરાવો. જેનું રમકડું છે, એ જ બાળક તે રમકડા વિશે બોલે. રમકડાંનો પરિચય થઈ ગયા પછી કયું રમકડું કોનું છે ? એ રમત રમાડો. વારાફરતી એક-એક રમકડું શિક્ષક બતાવશે અને વિદ્યાર્થી એ રમકડું જેનું હશે એ બાળકનું નામ બોલશે. બાળકોને જૂથમાં બેસાડી આ રમકડાં રમવા આપો.

એકનીસ

ઉવે, આપણે રમકડું બનાવીએ :

ખાળકો પોતાના હાથનો ઉપયોગ કરી સર્જનનો આનંદ મેળવે એ માટે તેમને આ પ્રવૃત્તિ કરાવવી. માટીકામ માટે ભીની લાલ માટી કે કલે પણ વાપરી શકાય.. શાળામાં માટી ઉપલબ્ધ ન હોય તો ખાળકોને થોડીથોડી માટી લાવવા કહી શકાય. આ પ્રવૃત્તિ પછી ખાળકોને પોતાનો અનુભવ બધા વર્ચ્યે કહેવા પ્રોત્સાહન આપો. સૌ પ્રથમ ફોટામાં દેખાતાં માટીનાં રમકડાં વિશે પ્રશ્નો પૂછો.

માટી વડે તમને ગમતું કોઈ એક રમકડું બનાવો. આ માટે તમારા શિક્ષકની મદદ લો.

ગીત ગાઓ :

શિક્ષકે આ ગીત અભિનય સાથે ગવડાવવું.

રંગબેરંગી રમકડાં

રંગબેરંગી રમકડાંની ગાડી આવી રે
નાનાં-મોટાં જોવા ચાલો શું શું લાવી રે...
હાથી, ઘોડા, ઊંટ લાવી,
ચકલી, પોપટ, મેના લાવી

બનીસ

દાદા સાથે બેટ લાવી
 રોંછ લાવી, વાધ લાવી, વાંદરા લાવી રે..... નાનાં-મોટાં.....
 છુકછુક ઓન્જિન ગાડી લાવી
 પમપમ કરતી મોટર લાવી
 ઊડતું વિમાન લાવી
 નાની-મોટી સાઈકલ લાવી
 ફુરગા ને ફરફાયાં સાથે મોર લાવી રે..... નાનાં-મોટાં.....
 પિપૂડાં-પિસ્તોલ લાવી
 નાનો એવો ઢોલ લાવી
 ફરતું ચકડોળ લાવી
 બહેન માટે ડોલ લાવી
 નાની-મોટી ફૌંગલીઓ ને વિસ્તલ લાવી રે..... નાનાં-મોટાં.....

વાતચીત :

ખાળકોને નીચેના પ્રશ્નો પૂછો માહિતી લાવવા કહો. પછીના દિવસે ખાળકોને મળેલા જવાબોની વર્ગમાં ચર્ચ કરાવો.

- તમારાં દાદા-દાદીને પૂછો તેઓ કયાં કયાં રમકડાંથી રમતાં હતાં ?
- તમારાં મમ્મી-પઢ્યાને પૂછો તેઓ કયાં કયાં રમકડાંથી રમતાં હતાં ?
- તમે કોઈ રમકડું જાતે બનાવ્યું છે ? શું બનાવ્યું ? કેવી રીતે ? તેના વિશે કહો.

ગીતમાંથી લખો :

૧. જેમાં 'ર' આવતો હોય તેવા શબ્દો : મોટી

તેતીસ

૨. જેમાં 'ર' આવતો હોય તેવા શબ્દો : રમકડાં

૩. જેમાં 'ા' આવતો હોય તેવા શબ્દો : આવી

આપણા શબ્દોમાં 'ક્ષ' પર ગોળ કરો :

અ ક્ષ ર	ક્ષ ત્રિ ય	ક્ષિ તિ	ભ ક્ષ ક	ક્ષા ત્ર ધ ર્મ
દ ક્ષા	ન ક્ષ ત્ર	ર ક્ષા	ર ક્ષ ક	ર ક્ષ સ
ક્ષા ર	અ ક્ષ ય	મૂ ણા ક્ષ ર	અ ક્ષ ર ધા મ	ર ક્ષ ણા

આપણા શબ્દોમાં 'શ્ર'ની નીચે લીટી દોરો :

શ્રુતિ	શ્રીનાથજી	જ્યશ્રી	મિશ્રિત	શ્રેણિક
સર્વશ્રેષ્ઠ	શ્રીમાન	આશ્રિત	બહુશ્રુત	શ્રેણી
શ્રેષ્ઠ	શ્રેય	સુશ્રી	સુશ્રુત	અશ્રુ

ગમતું નામ પસંદ કરો અને રમો :

રૂપેશ, શ્રવણ, શ્રુતિ, રૂપા, ઋતુ, ઋચા, જ્યશ્રી, શ્રીદેવી, કિશ્તિ, અક્ષય, શ્રીરામ, ઋષિ, અક્ષર

કોઈ એક નામ પસંદ કરો.

હવે, તમારા શિક્ષક રમત રમાડશે એ રમત રમો.

ખાળકની કુલ સંખ્યા મુજબ કાર્ડ બનાવો. અલગ અલગ કાર્ડમાં ઉપર લખેલાં નામ લખવાં. દરેક ખાળકને તેમની પસંદગીનું નામ પૂછો અને તેનું કાર્ડ આપો.

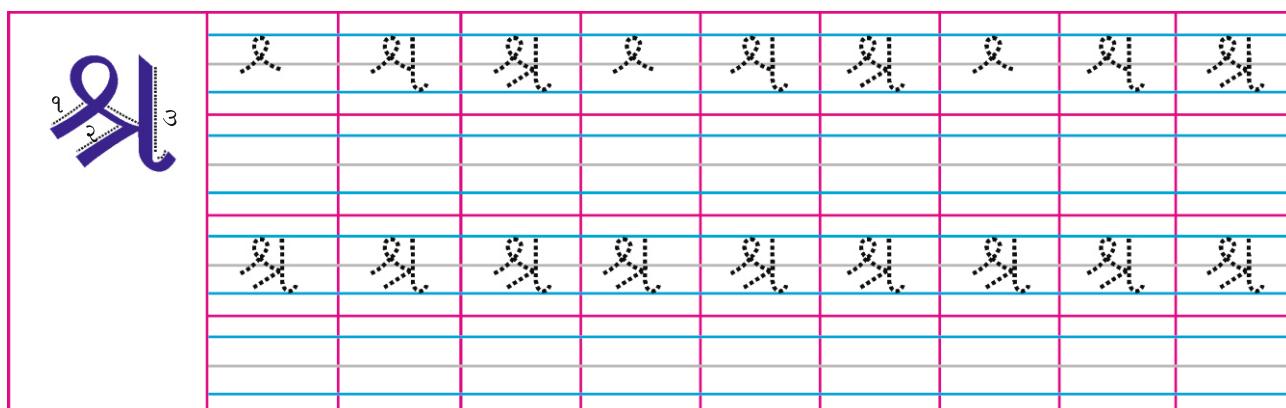
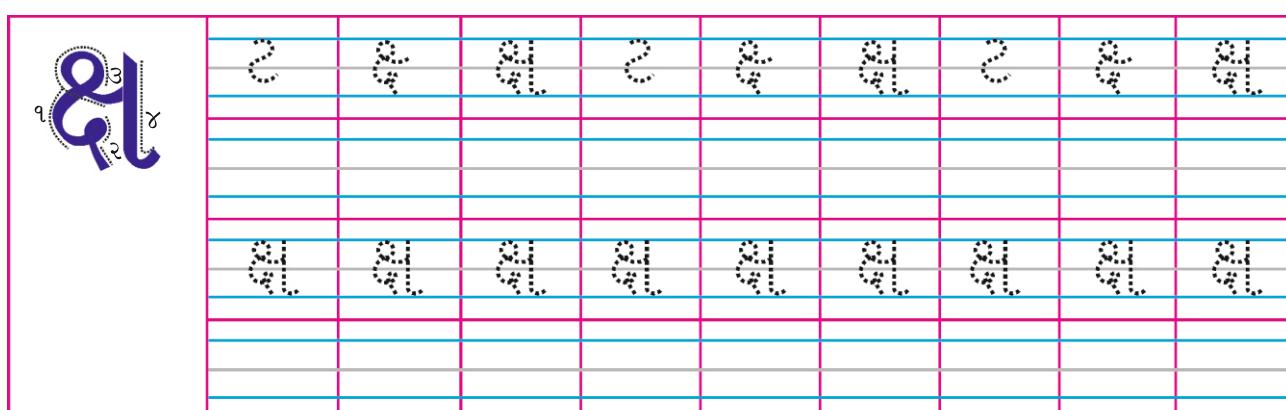
ચોન્નીસ

રમત - ૧ : ‘અમે એક અક્ષરવાળાં’ રમત રમાડો. એક ખાળક ખંજરી વગાડશે. બધાં ખાળકો વર્તુળમાં દોડશે. ખંજરી વાગતી બંધ થાય એટલે એકસરખા અક્ષરવાળાં ખાળકો જૂથ ખનાવશે. ચાર ટુકડી ક્ષ, શ્ર, મણ અને રૂમાં વહેંચવા કહો.

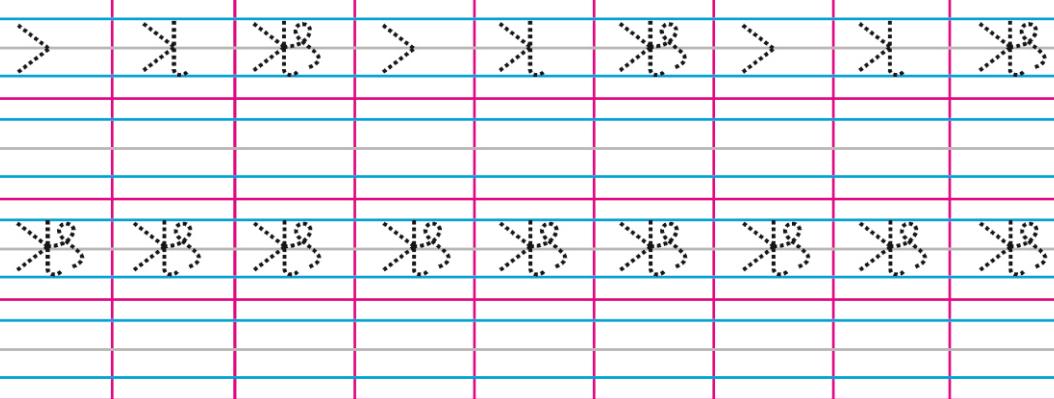
રમત - ૨ : “નવું નામ નવું કામ” ખાળકને જે નામ પહેરાવ્યું છે, તમે એ નામથી ખોલાવે તો જ તમે કહો તેમ કરવાનું. ખાળકનું મૂળ નામ ખોલો તો કરવાનું નહિ. જેમ કે, રાહુલને મણ નામ પહેરાવ્યું છે અને તમે ‘મણ તીમો થા’ કહો તો તીમું થવાનું, પરંતુ, રાહુલ ‘બેસી જ’ એમ કહો તો બેસવાનું નહિ.

આ રીતે લખો :

પાંત્રીસ

ખ

ર

- ચાલો, ગાઈએ ગીતહું : ટરરર..... ટરરર..... ફેફેફેમ

વાંચો અને લખો :

૧. ઝષભ વાંચે છે.

૨. આ ઝજીવેદ છે.

૩. ઝષિ યજ્ઞ કરે છે.

૪. શ્રવણ કાવડ લઈને ગયો.

૫. મારા અક્ષર સારા છે.

ઇત્તીસ

૬. આ રૂમ સારી છે.

૭. ખાંસી આવે તો રૂમાલ વાપરો.

૮. રોજરોજ શ્રમ કરવો.

૯. દર ચાર મહિને ઝાતુ બદલાય છે.

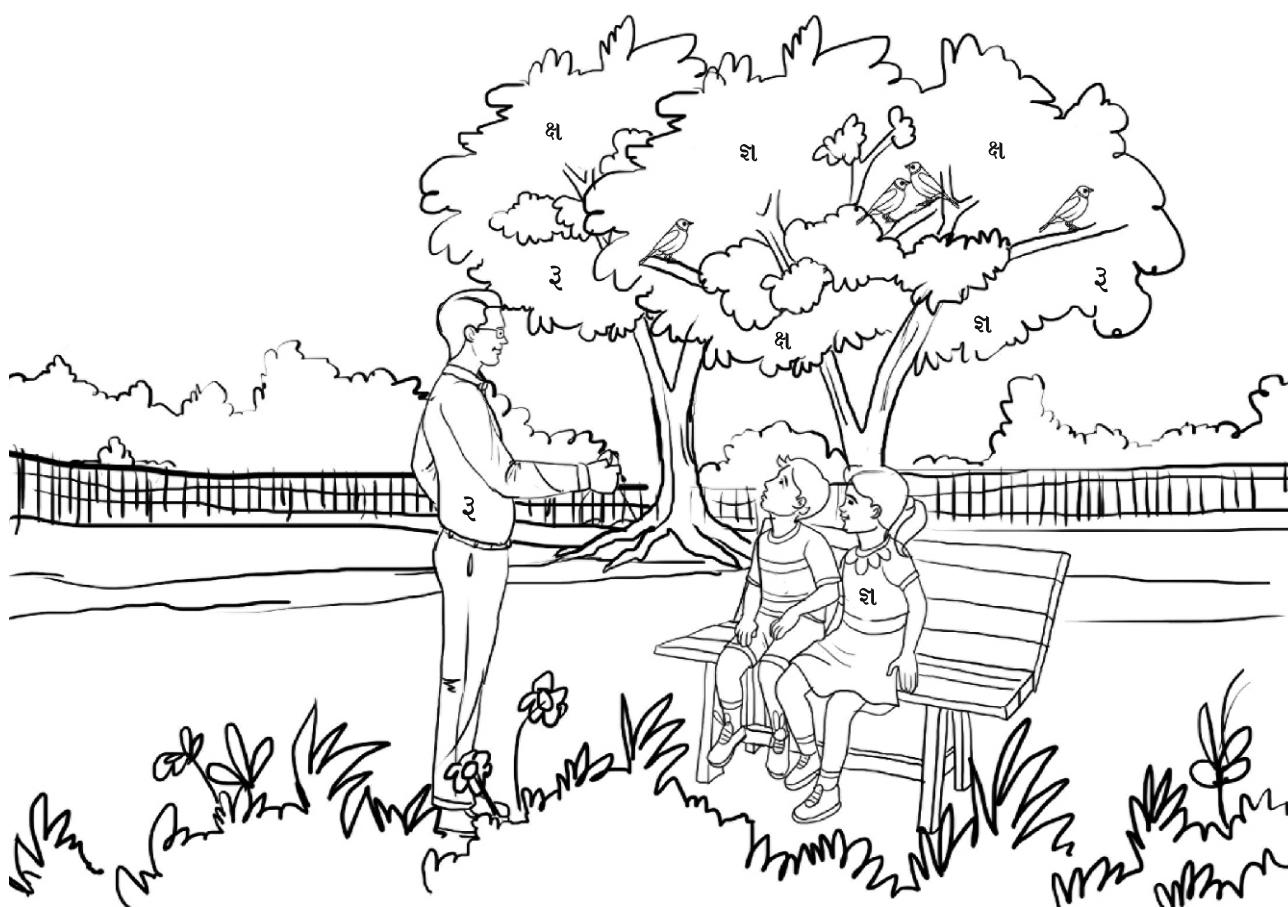
૧૦. હુંમેશાં ક્ષમા આપો.

રંગ પૂરો :

ચિત્રમાં રંગબેરંગી ક્ષ, શ, ઝ, ઽ વાળા ભાગમાં મનગમતાં રંગ પુરાવો :

સાડત્રીસ

જરા વાંચો તો...

રૂપાલી અને ઋત્વિક બંને ગયાં બગીચામાં. બંને બાંકડે બેઠાં. બંને પાકડાં મિત્ર. બગીચામાં લીલાંછમ વૃક્ષો. વૃક્ષો પર રૂપાળાં પક્ષીઓ. રૂપાલીના માથા પર અચાનક ટપ દઈને કંઈક પડ્યું. ઋત્વિકે ઉપર જોયું અને હસ્યો. ત્યાં તેમના શિક્ષક આવ્યા. રૂપાલીને રૂમાલ આપીને ખડખડાટ હસ્યા. શિક્ષક સામે જોઈને રૂપાલી અને ઋત્વિક પણ ખૂબ હસ્યાં.

સુધારીને લખો :

1. રૂપાલી અને શિક્ષક બાંકડા પર બેઠાં.

2. ઋત્વિકના માથા પર ટપ દઈને કંઈક પડ્યું.

3. રૂમાલ ખડખડાટ હસ્યો.

4. પક્ષી સામે જોઈને બંને મિત્રો હસ્યા.

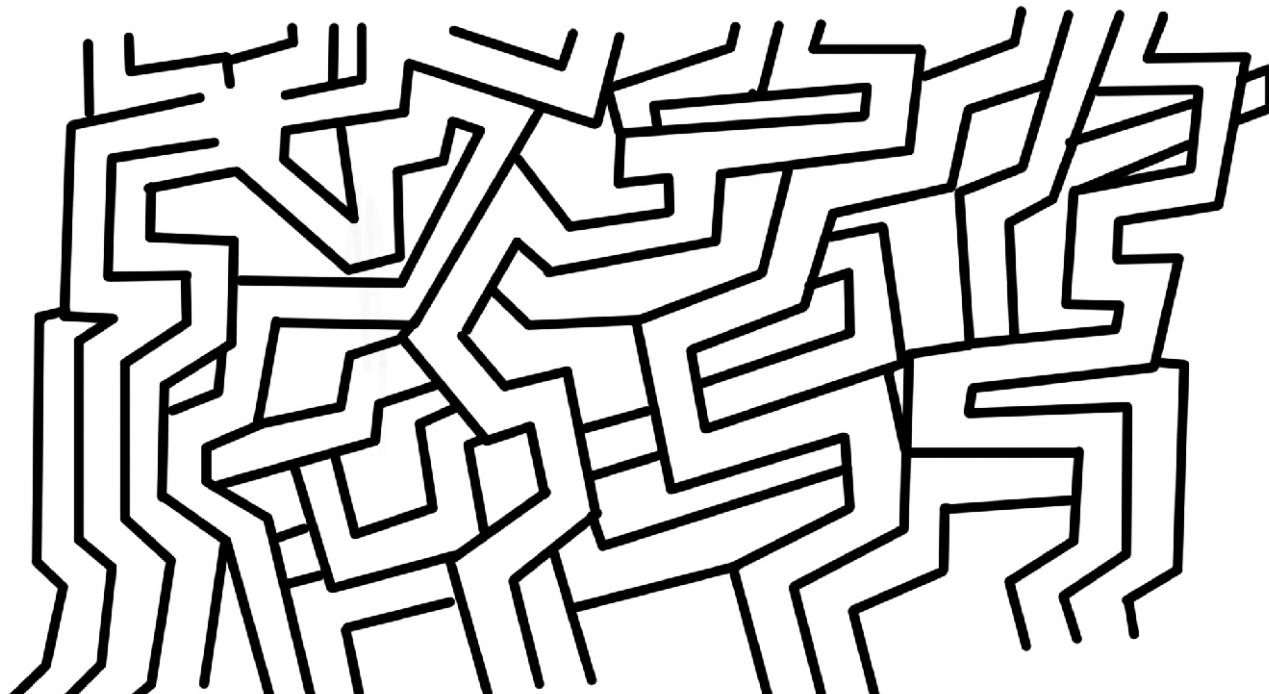

5. રૂપાળાં વૃક્ષો પર લીલાંછમ પક્ષીઓ હતાં.

આડત્રીસ

કોને શું મળશે ? ભુલભુલામણીમાં લીટી દોરી વાહન સુધી પહોંચાડો.

ખાલી જગ્યા પૂરો :

૧. ચરમાંવાળા ને મળી.

૨. બે ચોટલાવાળી ને મળી.

૩. છોકરીને મળી.

૪. છોકરાને મળી.

ઓગણાચાળીસ

H1U4B1

આલો, ગાઈએ ગીતનું :

ભાગો રે ભાઈ, ભાગો !
 દહૃણ આવ્યું, પદૃણ આવ્યું,
 ઊંચેથી આખ પડ્યું,
 પીઠ મારી ભાંગી નાખી,
 ભાગો રે ભાઈ, ભાગો !

અચ્યર આવે, કચ્યર આવે,
 મોટા મોટા મચ્છર આવે,
 હીંચકા ખાઉં તો ચક્કર આવે,
 પહાડમાંથી પથ્થર આવે,
 સસલાઓનું લશકર આવે,
 અચ્યર આવે, કચ્યર આવે.

ચિત્રો દોરો :

મચ્છર

વંદો

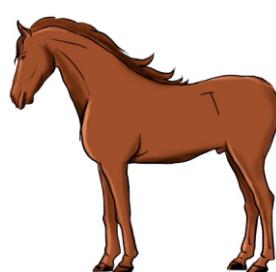
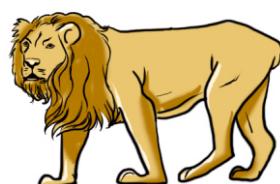
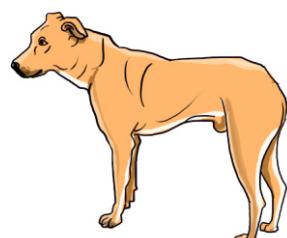
ચાળીસ

જોડો અને લખો :

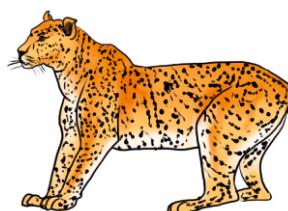
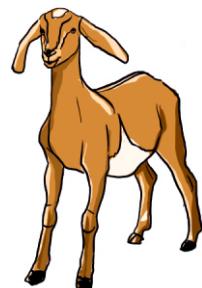
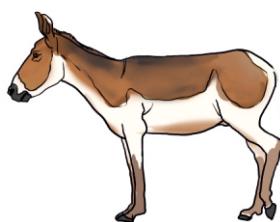
આ પુછડી કૃતરાની છે.

એકતાળીસ

બેતાળીસ

જુઓ અને જવાબ લખો :

(૧) તમને કોણી પૂછડી ગમી ?

(૨) કોણી પૂછડી વાંકી છે ?

(૩) સૌથી લાંબી પૂછડી કોણી છે ?

(૪) કેટલાંની પૂછડીમાં એકથી વધુ રંગો છે ?

(૫) તમે કોણી કોણી પૂછડીને અડ્યાં છો ?

- શિક્ષક / વિદ્યાર્થી અહીં ચિત્રમાં આપેલાં પ્રાણીઓના અવાજ કાઢીને સંભળાવે અને વિદ્યાર્થીઓ જૂથમાં તે પ્રાણીનું નામ ખોલે એવી રમત રમાડવી. આ પ્રાણીઓ સિવાય વિદ્યાર્થીઓએ આસપાસમાં કૃયાં કૃયાં પ્રાણીની પૂછડી જોઈ છે તે પૂછો.
- બે-ત્રણ દિવસ પ્રાણીઓનું અવલોકન કરાવો. પ્રાણીઓને પૂછડી શા માટે હોય છે ? તેઓ તેનો શો શો ઉપયોગ કરે છે વગેરે બાબતો અંગે વર્ગમાં વાતચીત કરો.

મોટેથી ગાઓ :

- રૂપાવી છે કળા તેની, ટેહુંક ટેહુંક ગાય
ઠમ્મક ઠમ્મક નાચે ત્યારે ઢેલડ રાજી થાય.
- કાળું, ધોળું, કાબરચીતહું, લાગો છે બહુ ભોળું
ચણ નાખતાં ચણવા આવે, ધૂ...ધૂ...કરતું ટોળું.
- દોસ્ત સૌનો શાણો કેવો,
અજાણ્યાને ભસતો
- ચોકી કરતો ઘર આંગળે,
કાગડા નિંદર કરતો

તેંતાળીસ

ઓળખો :

આ પ્રાણીમાં ક્યું અંગ કોનું છે તે ખાળકોને ઓળખવા કહો. ત્યારખાદ લખવા કહો.

ચુંમાળીસ

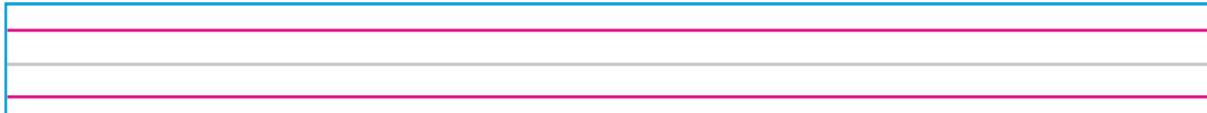
ચિત્ર જોઈને લખો :

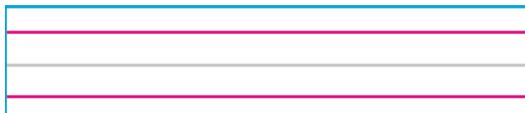
૧. મોકું નું છે.

૨. કાન ના છે.

૩. પૂંધડી ની છે.

૪.

૫.

૬. આ પ્રાણીનું નામ હોય તો મજા આવે !

● ચાલો, ગાઈએ ગીતહું : ભાગો રે ભાઈ, ભાગો ! અચ્ચર આવે, કચ્ચર આવે

વાર્તા :

સિંહસાહેબની પૂંધ

એક મોકું જંગલ હતું. જંગલનો રાજ સિંહ હતો. જાતે શિકાર કરે, ભરપેટ જમે અને બાકી વધ્યું હોય એ એક શિયાળ ખાય. શિયાળને પણ મજા આવી ગઈ હતી. કશું કરવાનું નહીં, તો પણ જમવાનું મળી જય.

સિંહ ઘરડો થઈ ગયો. હવે જાતે શિકાર કરીને ખાવા જેટલી શક્તિ જ નહોતી. સિંહ અને શિયાળ ત્રણ-ચાર દિવસથી ભૂખ્યાં હતાં.

એક દિવસ શિયાળે જોયું કે દૂરથી એક સસલો આવતો હતો. શિયાળે સિંહને

પિસ્તાળીસ

સમજાવ્યું કે, ‘તમે થોડીક વાર ભરવાનું નાટક કરો તો સસલાનો શિકાર કરી શકાય એમ છે.’ શિયાળની વાત માનીને સિંહ હાલ્યા-ચાલ્યા વગર પડી રહ્યો. શિયાળ તો ખોટુંખોટું રોતું જાય અને સિંહ પર સૂકાં પાંદડાં નાખતું જાય. સસલાએ આવીને પૂછ્યું, “આ શું કરો છો, શિયાળભાઈ ?”

“દેખાતું નથી ? સિંહરાજ મરી ગયા છે. તું પણ અહીં આવ અને રાજજને દાટવામાં મને મદદ કર.”

સસલાને થયું કે મરેલા સિંહ માટે શિયાળભાઈ દુઃખી થાય એવા નથી. નક્કી કંઈક ગરબડ લાગે છે. સસલો થોડીવાર સુધી પડેલા સિંહને બરાબર જોતો રહ્યો અને શિયાળને કહ્યું, “તમારી કંઈક ભૂલ થાય છે. સિંહ મરી જાય એટલે એનું ફક્ત શરીર અક્કડ થઈ જાય પણ એની પૂંછડી તો હલે. જુઓ, સિંહરાજાની પૂંછડી તો જરાય હલતી નથી.” ખોટું ખોટું સૂતેલા સિંહે આ વાત સાંભળી એટલે એણે તરત જ પૂંછડી હલાવી. સસલાને સાચી વાતની ખબર પડી કે તરત જ એ તો ત્યાંથી ભાગ્યો.

સિંહ અને શિયાળ ફરીથી કોઈકને ફસાવવાની રાહ જોતાં બેઠા રહ્યા.

વાતચીત :

- આ વાર્તામાંથી જે શબ્દો યાદ રહ્યા હોય તે શબ્દો બોલો.
- શિયાળ અને સસલું જે બોલ્યા હોય તેમની જેમ અવાજ કાઢી બોલો.
- સૌથી હોશિયાર કોણ લાગે છે ?
- તમારે કોના જેવું થવું છે ?

‘હા’ કે ‘ના’ લખો :

(૧) શિયાળ જંગલનો રાજ છે.

(૨) શિયાળ શિકાર કરીને ખાય છે.

(૩) સિંહ અને શિયાળને બહુ જ ભૂખ લાગી હતી.

(૪) શિયાળ સસલાને મળવા જાય છે.

છેતાળીસ

(૫) સિંહ ભૂખથી મરી ગયો તેથી શિયાળ ખૂબ રડે છે.

(૬) સસલો સિંહને જોઈને ભાગી જાય છે.

(૭) શિયાળ સિંહની પુંછડી હલાવે છે.

(૮) સિંહ અને શિયાળ સસલાને ખાઈ જાય છે.

આક્ષ્યો પૂરાં કરીને બોલો :

- એક મોટું ..... હતું.
- સિંહ બહુ જ .....
- શિયાળે જોયું કે દૂરથી .....
- તમારી કંઈક .....

લખો :

(૧) કોણ ઘરકું થઈ ગયું હતું ?

(૨) શિયાળ સિંહ પર શું નાખતો હતો ?

(૩) કોની વાત સાંભળી સિંહે પુંછડી હલાવી ?

(૪) કોનામાં શક્તિ ન હતી ?

(૫) નાટક કરવાનું કોણે કહ્યું ?

(૬) સિંહ મર્યાદા નથી તેની ખબર કોને હતી ?

(૭) સિંહની હલતી પુંછડી કોણે જોઈ ?

(૮) સાચી વાતની ખબર કોને પડી ?

સુડતાળીસ

કમમાં ગોઠવો :

દરેક વાક્ય એ વખત વાંચો, વંચાવો ને પછી પૂછો : સૌથી પહેલાં શું થયું હતું ? તે પછી ? તે પછી ?... ને છેલ્લે શું થયું ? પછી બધાં વાક્યો કમમાં ખોલાવો.

- (૧) ખોટેખોટું સૂતેલા સિંહે પૂછડી હલાવી.
- (૨) શિયાળે સસલાનો શિકાર કરવા માટે યુક્તિ કરી.
- (૩) સસલાએ કહ્યું કે ભરેલા સિંહની પૂછડી તો હલે.
- (૪) શિયાળે રડતાં રડતાં સિંહ પર પાંદડાં નાંખ્યાં.
- (૫) સસલાને ખબર પડી ગઈ કે સિંહ જીવે છે.

‘સિંહસાહેખની પૂછ’ વાતમાંથી પાંચ વાક્યોનું શ્રુતલેખન કરાવો :

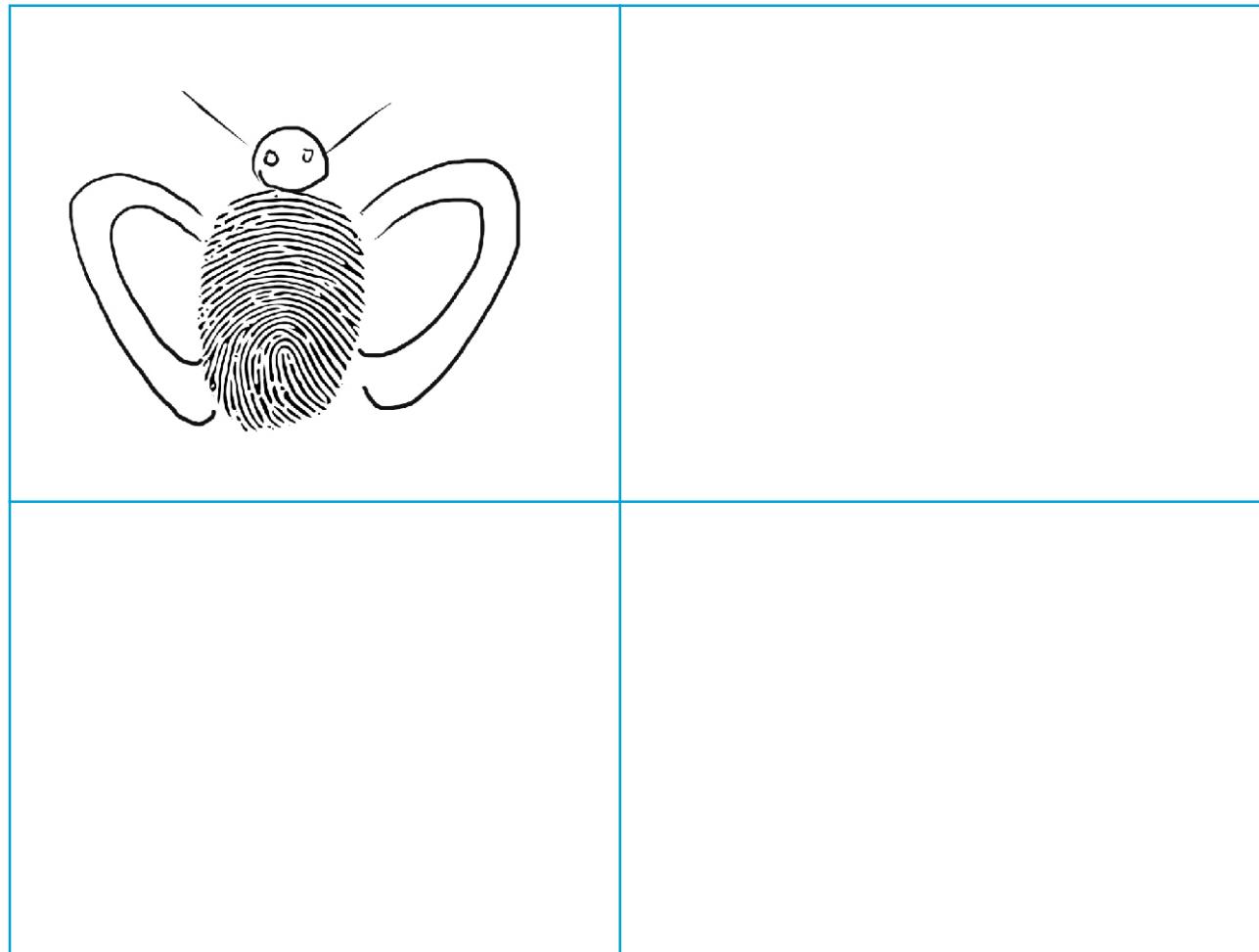

અડતાળીસ

આપેલી પરથી અંગૂઠો છાપો. દરેક પરથી ચિત્ર બનાવો :

વાતચીત :

નીચે જેવા પ્રશ્નો પૂછો.

- (૧) પહેલા ખાનામાં શું બનાવ્યું છે ?
- (૨) ઢીંગલી / પતંગિયું કોણે બનાવ્યું છે ?
- (૩) બીજા ખાનામાં શું બનાવ્યું છે ?
- (૪) કયું ચિત્ર બનાવવાની સૌથી વધારે મજા આવી ?
- (૫) તમારા મિત્રએ બનાવેલાં ચિત્ર જુઓ. જેણે તમને ગમતાં ચિત્ર બનાવ્યાં હોય

તેવા બે મિત્રોનાં નામ લખો :

ઓગણપચાસ

શિક્ષક વંચાવે તેમ મોટેથી વાંચો :

આપેલ શાળા વિદ્યાર્થીઓને નાનો-મોટો, તીણો-જડો વગેરે અવાજ કાઢીને ખોલાવો. વચ્ચેના અક્ષરનો ઉચ્ચાર સ્પષ્ટ થાય તે જુઓ.

આખો બોલો

ડબબો

જબબો

અપ્પુ

ગાપ્પું

પથ્થર

અધ્ધર

મુન્ની

ખિલલી

બિલલી

ખિસસું

અડધો બોલો

ડભબો

જભબો

અપ્પુ

ગાપ્પું

પથર

અધર

મુન્ની

ખિલ્લી

બિલ્લી

ખિસસું

‘સિંહસાહેબની પૂંછ’ વાર્તામાંથી આવા અડધા અક્ષરવાળા શાઢો શોધીને લખો :

પચાસ

ગીત ગાઓ :

પેલાં ચકલીબાઈએ માળા બાંધ્યા ઢંગ વગરના.....

પેલા દરજા ને સુગરીબાઈના કેવા મજાના

પેલાં ચકલીબાઈએ...

જાડે ખિસકોલીએ માળા બાંધ્યા રણા રેસાના

કાબર કબૂતર ને ઘુવડ વળી કાગડા કોયલના

પેલાં ચકલીબાઈએ...

પેલા ઉંદરમાઈએ દર ખોદાં કેવાં મજાનાં

સાપે પેસી જઈને રાફડા કર્યા હક વગરના

પેલાં ચકલીબાઈએ...

કીડી મકોડીએ દરનાં કર્યા નગર મજાનાં

પેલા વાંદરાભાઈ તો રખડા કરે ઘર વગરના,

પેલાં ચકલીબાઈએ...

આ ગીતની તમને ગમતી બે લીટીઓ અહીં સારા અક્ષરે લખો.

અકાવન

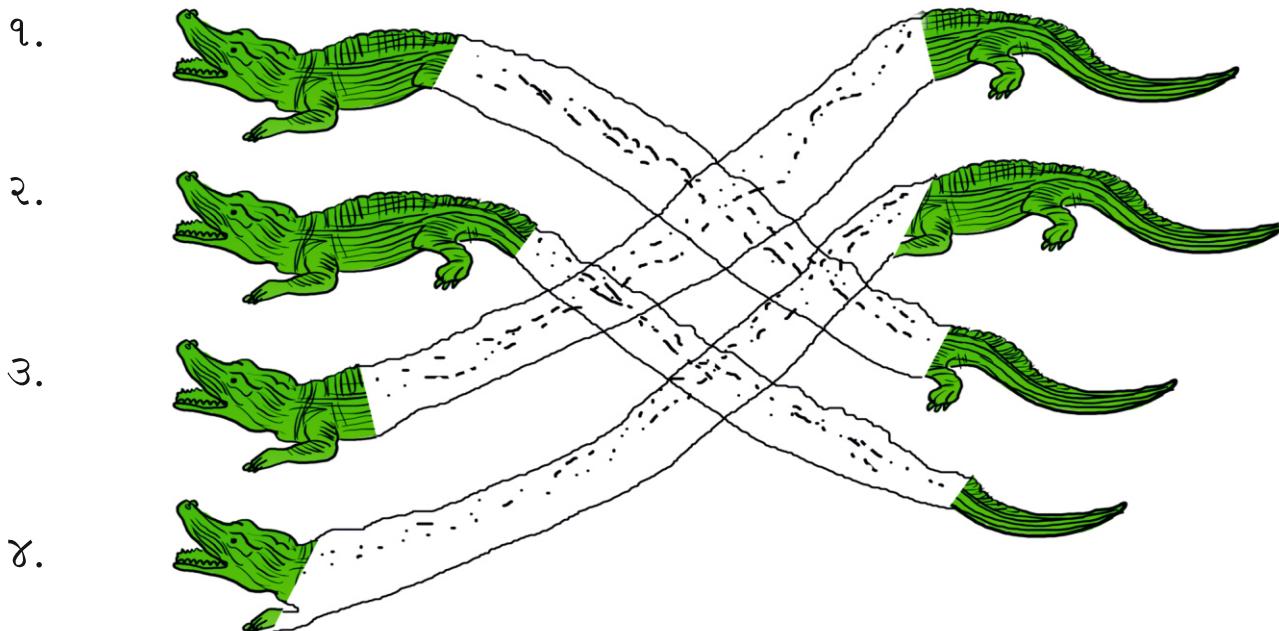
લખો :

ઉંદર	માં રહે.
સાપ	માં રહે.
સુગરી	માં રહે.
કીડી	માં રહે.
ચકલી	માં રહે.

લખ્યું છે એમ લખો :

વાંદરો	બિસકોલી	ચકલી	કીડી
કાગડો	ઉંદર	સુગરી	મંકોડો

અમને જોડો અને જીવતાં કરો :

બાવન

୧.

୨.

୩.

୪.

୧.

୨.

୩.

୪.

ତେବେ

● ચાલો, ગાઈએ ગીતનું : ભાગો રે ભાઈ, ભાગો ! અચ્યર આવે, કચ્યર આવે

વાતચીત :

વિદ્યાર્થીઓને પક્ષીઓ, પ્રાણીઓ અને જંતુઓ ક્યાં રહે છે તેનું અવલોકન કરીને આવવા કહો. તેમને ઇન્ટરનેટ પર પશુ, પક્ષી, જીવજંતુનાં રહેઠાણો ખતાવો અને નીચે જેવા પ્રશ્નો પૂછી ચર્ચા કરો.

1. તમે કીડી / કરોળિયો / વંદો / ગરોળી ક્યાં જોયાં છે ?
2. કબૂતરને જીબ હોય ?
3. ક્યાં પ્રાણીઓ જીબેથી ચાટીને પાણી પીએ છે ?
4. ગાય / ભેંસ / વાઘ / સિંહ / દીપડો / ગરોળી / ઉંદર / વાંદરા વગેરે કેવી રીતે પાણી પીએ ? દરેકનો અભિનય કરી બતાવો.

શબ્દ અંતાક્ષરી રમીએ.

વિદ્યાર્થીઓને નીચેના શબ્દોનું જીલવાચન કરાવીને ઉદ્ઘાઃરણ મુજબ એક શબ્દ પરથી ચાર શબ્દ સુધી લખવા કહો. ત્યારખાદ તેમણે લખેલા શબ્દો વારાફરતી મોટેથી વંચાવો.

અચ્યર :

રમકું

કુંગર

રસોઈ

ઈયળ

૧. ભક્ત :

ત

૨. ડબો :

બો

૩. એરોપ્લેન :

ન

૪. ફંકાસ :

ક

૫. બિલ્લી :

લી

ચોપન

રંગબેરંગી ક્ષ, શ, શ્ર, ઝ્ર, રૂ વડે ચિત્રોમાં રંગ પૂરો.

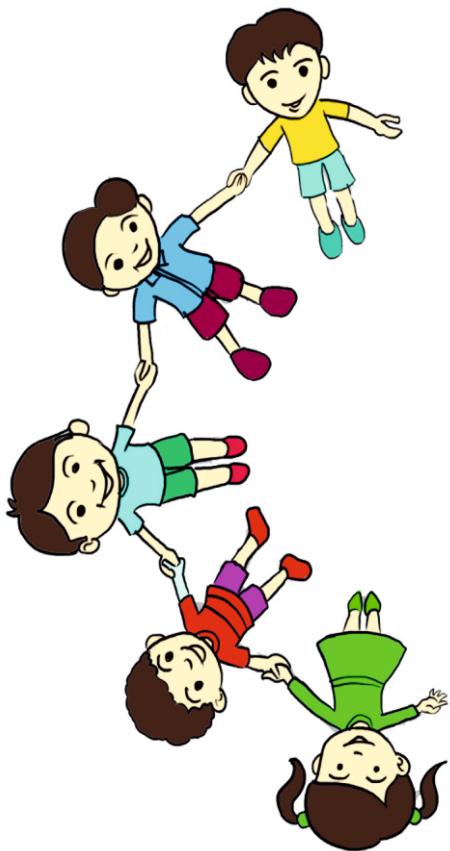

- ચાલો, ગાઈએ ગીતદું : ભાગો રે ભાઈ, ભાગો ! અચ્યર આવે, કચ્યર આવે

આલો, ગાઈએ ગીતકું :

ગોળ ગોળ ઘાણી....

કિતે કિતે પાણી....

ધૂંટણ સુધી પાણી....

ગોળ ગોળ ઘાણી

કિતે કિતે પાણી

કમર સુધી પાણી

ગોળ ગોળ ઘાણી

કિતે કિતે પાણી

ખભા સુધી પાણી

ગોળ ગોળ ઘાણી

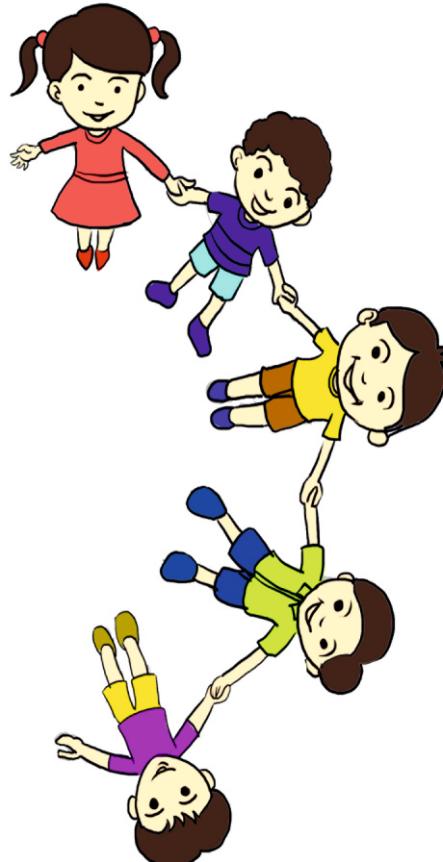
કિતે કિતે પાણી

આંખો સુધી પાણી

ગોળ ગોળ ઘાણી

કિતે કિતે પાણી

માથા ઉપર પાણી....

પહેલાં સમૂહમાં જીવગાન કરાવો, ત્યાર ખાદ આ રીતે અભિનય સાથે ગવડાવો :

શિક્ષક : ગોળ ગોળ ઘાણી

વિદ્યાર્થી : કિતે કિતે પાણી

શિક્ષક : ધૂંટણ સુધી પાણી

ઇચ્છા

ખધા વિદ્યાર્થીઓ ઘૂંટણ સુધીના પાણીમાં ચાલવાનો અભિનય કરશે અને સમૂહમાં ગાશે “ઘૂંટણ સુધી પાણી...”. આ રીતે ગીતદું આગળ ચાલશે. ત્રણ-ચાર વખત પછી શિક્ષકની ભૂમિકા બીજે કેઈ વિદ્યાર્થી લે અને ગવડાવે.

જુઓ... વાંચો... ભજવો.

હું તરસ્યો કાગડો

વાર્તા

૧. એક તરસ્યો કાગડો
પાણી શોધવા આમતેમ
ફરતો હતો.

૨. એટલામાં તેણે કુંજો
જોયો.

૩. કાગડાએ કુંજામાં ચાંચ
બોળી પણ પાણીને
અડકી નહીં.

૪. કાગડો વિચારમાં પડી
ગયો પણ તે નિરાશ
થયો નહિં.

૫. કાગડાએ નીચેથી કંકરા
વીજુયા. એક પછી એક
કુંજામાં નાખ્યા.

૬. કુંજાનું પાણી ઉપર
આવ્યું. કાગડાએ ચાંચ
બોળી ધરાઈને પાણી
પીધું.

૭. કાગડો કા...કા કરતો
ગીરી ગયો.

બધાં બાળકોને હાવભાવ સાથે ગવડાવો.

અભિનય

વાંકા વળી કૂદકા મારી
આમતેમ પાણી શોધો.

ખુશ થઈને દોડો.

ઘૂંટણબેર બેસી માથું
નમાવી મોં ઉપર
દુઃખનો ભાવ લાવો.
વિચાર કરતા હોય તેમ
કરી ફરો.

નીચે નમી કંકરા વીજો,
પછી કુંજામાં કંકરા નાખો.

મોં લંબાવી પાણી
પીઓ.

હાથ ઉંચા કરી
કા...કા કરતાં ચાલ્યા જાઓ.

ઉંડું પાણી કુંજામાં ઉંચે લેવા કાજ,
કંકરા નાખી કાગે, પાણી પીધું આજ.

સત્તાવન

વાર્તા કહો અને જુદા જુદા વિદ્યાર્થીઓને અભિનય કરવાનો મોકો આપો.

એક વિદ્યાર્થી વાર્તા કહે અને બીજો અભિનય કરે તેવી જોડી બનાવો.

વાતચીત :

૧. તમે કાગડો બન્યા ત્યારે તમને શું કરવાની મજા આવી ?
૨. કાગડો બનીને તમે શું શું કર્યું ?
૩. કંકરા ન મળે તો તમે કેવી રીતે પાણી પીએ ?
૪. પાણી કેટલી રીતે પિવાય ?
૫. ચકલી કુંજામાંથી પાણી કેવી રીતે પીએ ?
૬. કાગડો બનીને આ વાર્તા કોણ કહેશે ?
૭. બધાં કા...કા...કા બોલો અને આમતેમ જુઓ.

વાર્તા પૂરી કરો :

એક હતો . તેને ખૂબ લાગી હતી. તે

શોધતો હતો. એટલામાં તેણે એક જોયો. કાગડાએ

કુંજામાં બોળી પણ પાણીને અડકી નહીં. કાગડાએ નીચેથી

વીજ્યા. એક પછી એક કુંજામાં નાખ્યા. કુંજાનું પાણી

આવ્યું. કાગડાએ પાણી અને કા કા કરતો ગયો.

શબ્દો ગોઠવીને વાંચો :

૧. ચાંચ કાગડાએ બોળી કુંજામાં. ૨. વીજ્યા નીચેથી કાગડાએ કંકરા. ૩. કુંજામાં પથ્થર કાગડાએ નાખ્યા.	૪. ઉપર કુંજામાં પાણી આવ્યું. ૫. કા કા કરતો ઊરી ગયો કાગડો. ૬. હતો આ હોશિયાર ખૂબ કાગડો.

અંશાવન

વાક્યોને વાર્તાના કુમભાં ગોઠવો. ચોકઠામાં ચિત્ર દોરો :

કાગડાએ કુંજામાં કંકરા નાખ્યા.

કાગડાએ પાણી પીધું.

કુંજામાં પાણી ઓછું હતું.

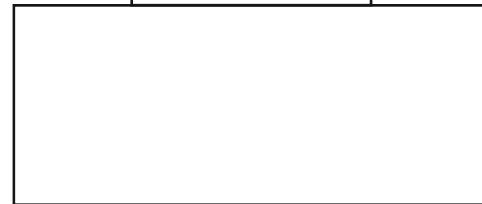
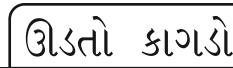
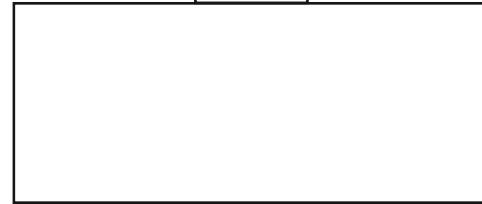
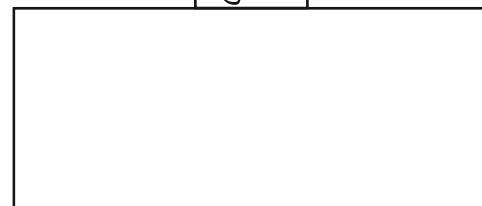
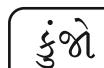
કાગડો પાણી શોધતો હતો.

કુંજામાં પાણી ઉંચે આવું.

કાગડાએ એક કુંજો જોયો.

ગીત ગાઓ :

આટાપાટા, ગિલ્લીંડા કાં તો સંતાકૂકડી,
 સંતુબેની ચાલો રમવા, અમે બનાવી ટુકડી.
 'લંગડીમાં હું સૌને પકડું' ફાંકો રાખતી નીલમ,
 આજ એને હંઝવી દઈએ ઉતારીએ એની હિલમ,
 એક પગે લંગડી ના શાવે ? આમલીપીપળી રમણું,
 બિસકોલીની જેમ પછી સહુ ડાળે ડાળે ભમણું.
 જો કોઈ તારી પાસે આવી કહેશે, 'ચલકચલાણી.'
 શૈલાને ચીંધીને કહેજે : 'પેલ્લે ઘેર ધાણી.'
 રમતાં - ભમતાં થાકીણું નહીં ને પરસેવે ના'ણું.
 પછી જઈને તળાવકંઠે, ધમ્મ ધુબાકા મારણું.
 મમ્મીને કહી દઉં છું કે નહીં કરતી ચિંતા ખોટી,
 સંતુબેન તો મારી સાથે રમતાં થાણે મોટી.

ઓગણસાઈ

 જુઓ અને લખો :

૧. નીલમ -

૨. ફિલમ -

૩. ચલક -

૪. ધૂબાકા -

૫. ગિલી -

૬. પેલે -

જુઓ, લખો અને વાંચો :

૧. ભાવેશ -

૪. જલેબી -

૨. રાકેશ -

૫. નીલા -

૩. ગોપાલ -

૬. ભૂમિકા -

 તમારા છ મિત્રોનાં નામ અહીં લખો.

૧.

૪.

૨.

૫.

૩.

૬.

સાઈ

આવાં વાક્ય તમે બનાવી શકો ?

ઉદાહરણનાં વાક્યોનું વિદ્યાર્થીઓને સમૂહમાં મોટેથી જીલવાચન કરાવો અને તે વાક્યો આપેલી જગ્યામાં લખો.

→ અમે ગોધરા ગયાં.

⇒

→ તમે નદીસર જોયું ?

⇒

→ ફર્તેસિંહે ફાટક બંધ કર્યું.

⇒

→ અજબ જેવી વાત છે !

⇒

→ બાબુભાઈએ બકરી પાળી.

⇒

→ અમે મેળામાં ખૂબ મજા કરી.

⇒

વાંચો :

આ વાક્યો મોટેથી વાંચો. ત્યારખાદ એક એક વાક્યનું સમૂહમાં જીલવાચન કરાવો. લીટી દોરેલો શબ્દ આવે ત્યારે વિદ્યાર્થીઓ પાઠલી પર હાથ પઢાડશો. ત્યારખાદ વિદ્યાર્થિની વારાફરતી ઊભા થઈને મોટેથી શબ્દ વાંચવા કહો.

1. કાગડો તરસ્યો હતો. કુંજામાં પાણી ઓછું હતું. પછી કાગડાએ યુક્તિ કરી.
2. ફૂલસિંગનો ફટાકડો ફણ્ટાક દઈને ફૂટ્યો.
3. ભરતપુરનો ભવ્ય ભહુ લાડવા કરે સર્જાચહુ !
4. જગ્ગુ જુદું બોલ્યો એટલે તન્નુએ તેની કિંદા કરી.
5. મમ્મીએ ચુન્નુને તડકામાં રમવાની ના પાડી હતી. ચુન્નુ તડકામાં રમીને આવ્યો. મમ્મીએ ગુસ્સે થઈ કહ્યું, “ચુન્નુ, તું જક્કી છે !”

એક્સટ

૬. ત્રિશાએ પણ્ણા પાસે સો રૂપિયા માંયા. પણ્ણાએ તેને ફક્ત પચાસ રૂપિયા આયા.
૭. દાદા દરરોજ કૃષ્ણમંદિરે જાય છે. તે કૃષ્ણના ભક્ત છે.
૮. આપણા રાજ્યનું નામ ગુજરાત છે.
૯. મારા કાકા ધનસુખલાલ ગજજર ધનાઢ્ય માણસ છે. તેમની પાસે ખૂબ પૈસા છે. તેઓ હંમેશાં ઓરોપ્લેનમાં પ્રવાસ કરે છે.
૧૦. હું શાળાએ જઈ શકું તેમ નથી. મેં શિક્ષકને રજાચિઠી આપી છે.

લીટી દોરેલા શબ્દો લખો :

બાસઠ

ગીત ગાઓ :

ગીતનું ગાન અને સમૂહગાન કરાવો.

અમે રેતીમાં રંગભેર...

અમે રેતીમાં રંગભેર રમતાં હતાં
અમે ભાઈ-બહેન સૌને ગમતાં હતાં.
અમે બાળબળીયે રમતાં હતાં,
અમે ખીલેલાં ફૂલડાં સ્વંધતાં હતાં.

અમે રેતીમાં .....

અમે ચાંદાની ચાંદનીમાં રમતાં હતાં,
જીણા ટમટમતા તારલિયા ગણતાં હતાં.

અમે રેતીમાં .....

અમે નદી તળાવે ફરતાં હતાં,
પાણી દેખીને તરવા પડતાં હતાં.

અમે રેતીમાં .....

અમે માટીના કૂબા કરતાં હતાં,
તે જોઈ આનંદે નાચતાં હતાં.

અમે રેતીમાં .....

ત્રેસઠ

વातचीत :

- તમને આમાંથી શું કરવું બહુ ગમે ?
- ગીતના જે શાષ્ટ યાદ હોય તે બોલો.
- ફૂલડાંવાળી લીટી વાંચી અભિનય કરો.
- તારલિયાવાળી લીટી ગાઈ અભિનય કરો.
- 'અમે' એટલે કોણ કોણ ?
- તમે રમવા માટે ક્યાં ક્યાં જાઓ છો ?

ગીતમાંથી શોધો :

- સાચું શું ? ✓ કરો.

અમે ફૂલડાં તોડતાં હતાં.

અમે ફૂલડાં સૂંઘતાં હતાં.

અમે તારા તોડતાં હતાં.

અમે તારા ગણતાં હતાં.

અમે ચાંદાની ચાંદનીમાં રમતાં હતાં.

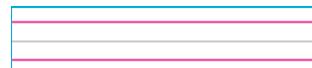
અમે તારાની ચાંદનીમાં રમતાં હતાં.

અમે માટીનાં ઘર બનાવતાં હતાં.

અમે માટીના કુંગરા બનાવતાં હતાં.

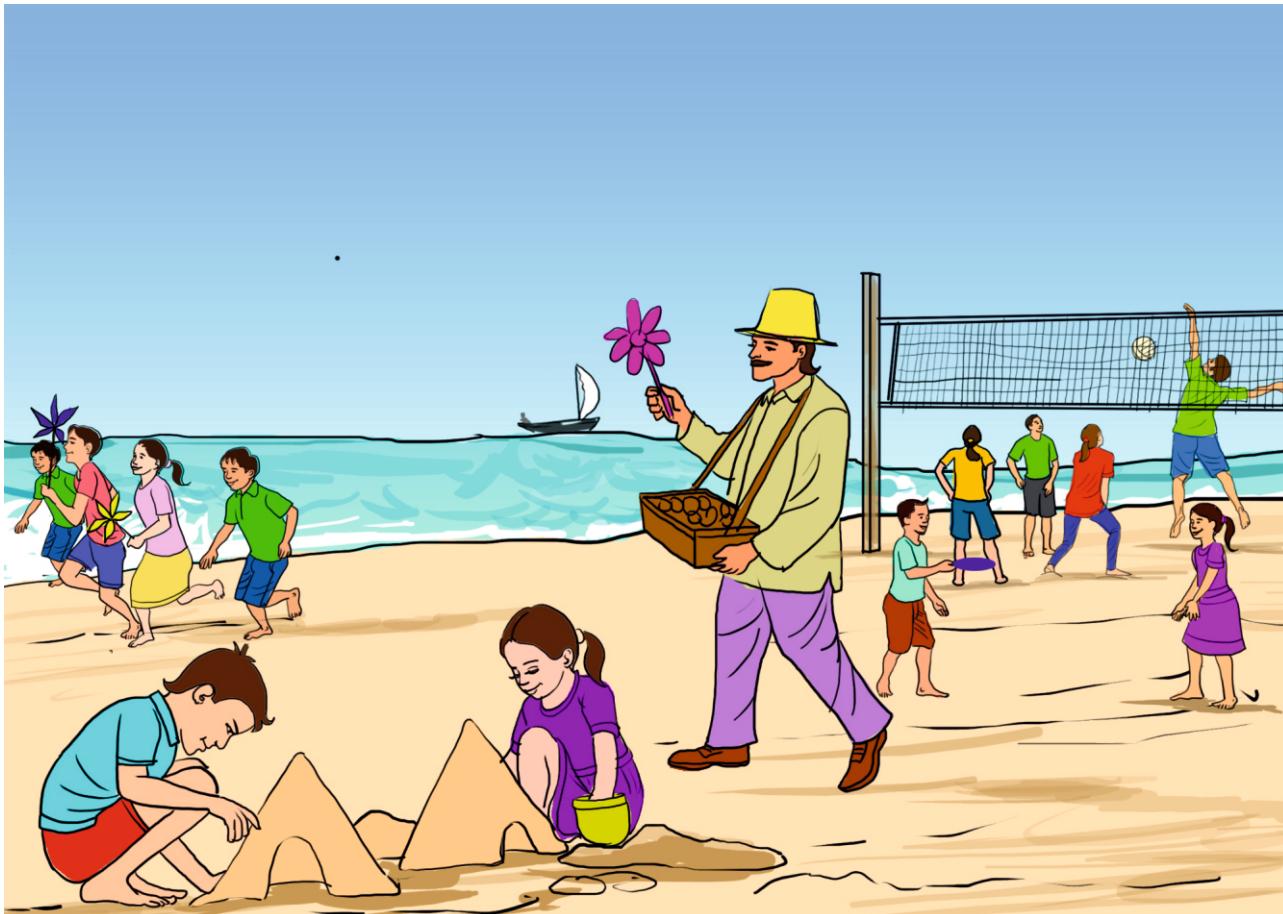

ચોસઠ

ચિત્રની બાજુમાં વાક્યનો કુમ લખો :

૧. છોકરા અને છોકરીઓ વોલીબોલ રમે છે.
૨. અમૃત અને અમૃતા ડિશ રમે છે.

૩. દર્શન અને દર્શના રેતીમાંથી ઘર બનાવે છે.
૪. સૃષ્ટિ અને કૃપેશ ફરકડી ફેરવે છે.
૫. દરિયામાં ઘણું પાણી છે.
૬. દૂર એક હોડી જઈ રહી છે.

વર્ગમાં જુદાં જુદાં કૂલ લાવી તેમનો પરિચય કરાવો. વિદ્યાર્થીઓને વારાફરતી કૂલ સુંધરવા આપો. હવે એક વિદ્યાર્થીનિ આંખો બંધ કરાવી બે કૂલ આપો. તે સુંધીને એક કૂલ ઓળખી કાઢે તો એક પોઈન્ટ, અને બન્ને ઓળખી કાઢે તો બે પોઈન્ટ એમ ગણતરી ખોડું પર લખતા જાઓ.

પાંસઠ

તમને ગમતાં ફૂલ દોરો : અહીં ચાર ફૂલ દોરો અને તેના રંગ કરતાં જુદા રંગો પૂરો.

ઇંગ્લિશ

આલો રમીએ....

૧. શું જોઈશે ? - એક દડો

- એક દડો લો.

- તેને હવામાં ઉછાળો.

- દડો પાછો આવે ત્યારે જીલી લો.

- ફરી દડો ઉછાળો અને જીલો.

તમે કેટલી વાર દડો ઉછાળીને જીલી શક્યા ?

શબ્દમાં લખો.

૨. શું જોઈશે ? - વીસ લખોટી અથવા વટાણા

- ત્રણ ત્રણની ટીમ બનાવો.

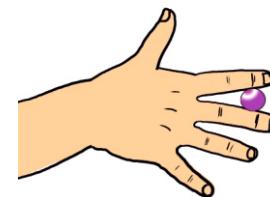
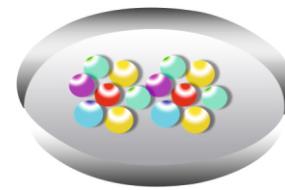

સડસર્ધ

- થાળીમાં લખોટીઓ મૂકો.
- પહેલી બે આંગળીથી લખોટી પકડી થાળીમાંથી ડઢામાં નાખો.

- કઈ ટીમે પહેલાં બધી લખોટીઓ ડઢામાં ભરી દીધી ?
તે ટીમના સભ્યોનાં નામ લખો :

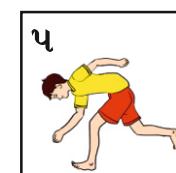
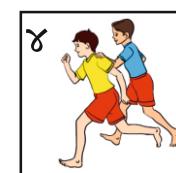
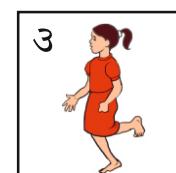
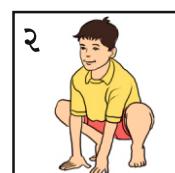
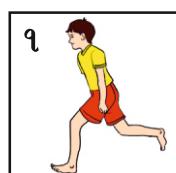

- ચાલો, ગાઈએ ગીતદું : ગોળગોળ ઘણી

આપણા મિત્રને તેની સૂચના પાછળ લાગુ પડતા ચિત્રના નંબર લખો. ત્યાર બાદ તે મુજબ રમો :

- દેડકાની જેમ દોડો. ( )
- લંગડી લઈને દોડો. ( )
- મિત્રના ખબે હાથ મૂકી સાથે દોડો. ( )
- હાથ હલાવ્યા વગર દોડો. ( )
- એક હાથ અને બે પગે દોડો. ( )

અડસઠ

વાંચો અને રમો :

1. મેદાનમાં / વર્ગમાં એક ગોળ દોરો.
  2. રૂમાલ લટકતો રહે એમ પોતાના જમણા પગ સાથે બાંધો.
  3. વર્તુળમાં ચાલવાનું શરૂ કરો.
  4. બીજાના રૂમાલ પર પગ મૂકવાનો પ્રયત્ન કરો.
  5. જેનો રૂમાલ બીજાના પગ નીચે આવી જાય તે આઉટ ગણાય.
- છેલ્લે સુધી કોણ આઉટ ન થયું ?

આ રમત માટે વિદ્યાર્થીઓનાં પાંચપાંચનાં જૂથ બનાવો. તેમની જાતે જ વાંચીને રમવા કહો. સૂચના મુજબ ન રમે તો તે ટુકડીને ફરી વાંચવા કહો.. બે-ત્રણ દિવસ રમાડો.

વાતચીત :

- રમવાની મજા આવી ? શાની મજા આવી ?
- રમત રમવા માટે પહેલાં શું કર્યું ? પછી શું કર્યું ?
- કોણ પડી ગયું હતું ?

મિત્રો સાથે મળી નીચેની સૂચનાઓની ચિઠ્ઠીઓ બનાવો.

1. ચાર કૂદકા મારો.	2. કમર પર હાથ મૂકી પાંચ ડગલાં ચાલો.
3. સ્કૂટર ચલાવો.	4. બન્ને ઘૂંટણ પર હાથ રાખી ચાલો.
5. દેડકાની જેમ દોડો.	6. કાર ચલાવો.
7. ત્રણ તાળી પાડો.	8. અવળા પગે ચાલો.
- બધી ચિઠ્ઠીઓ વાળીને લેગી કરો. વારાફરતી ચિઠ્ઠી ખેંચો. જેની ચિઠ્ઠીમાં જે આવે તે મુજબ કરો. બાકીના મિત્રો તે ઓળખી કાઢશો.

પહેલાં બધી ચિઠ્ઠીઓની કિયાઓનો પરિચય વિદ્યાર્થીઓને કરાવો.
વર્ગ/મેદાનની સ્થિતિ મુજબ અન્ય કિયાઓની ચિઠ્ઠી પણ બનાવી શકો.

ઓગણસિતેર

છૂટું પાડો અને લખો :

કબડી, ખોખો, લંગડી, કિક્ટ, પકડદાવ, સંતાકૂકડી, હોકી, ચેસ, કોરમ, પતાં, ચોર-પોલીસ, ગિલ્લીદંડા, લખોટી, નદી-પર્વત, સાતોડિયું, સાપસીડી, અંતકડી, દેડકાકૂદ, ગાંધીજી કહે, ઘર-ઘર.

ના ગમે	ઓછું ગમે	ખૂબ ગમે

શબ્દીરને પકડદાવ રમવાનું ખૂબ ગમે. તેણે પકડદાવ વિશે લખ્યું તે વાંચો.
હવે તમને ગમતી રમત વિશે આપેલી ખાલી જગ્યા પૂરો.

શબ્દીર	મારું નામ
મારું નામ શબ્દીર છે. મને પકડદાવ ખૂબ ગમે. અમે છ ભાઈબંધો રમીએ છીએ. જેનો દાવ તે બીજાને પકડે. અમે બધા દોડીએ છીએ. જે પકડાય તે દાવ દે છે.	મને ખૂબ ગમે. મિત્રો મળીને તે રમીએ છીએ.

શબ્દીરના પણ્ણા નાના હતા ત્યારે “અંખી-પંખી” રમતા :

તેમાં એક કહે, “અંખી પંખી...”

બીજો કહે, “ડાબા તુંખી...”

સિતેર

પહેલો પૂછે, “આટલા આટલામાંથી ગરોળી બતાવો.”

બીજો ગરોળી શોધી કાઢે તો તે “અંખી પંખી...” એમ બોલે ને રમત આગળ ચાલે.

 તમે બધાં મોટેરાંને પૂછ્યું કે તેઓ નાનાં હતાં ત્યારે કઈ કઈ રમતો રમતાં હતાં ? પૂછો અને લખો :

મમ્મી	પપ્પા	દાદા	દાદી	શાળાના આચાર્ય

તેમને તેમાંથી કોઈ પણ બે રમતો કેવી રીતે રમતાં તે પૂછો. તેમાંથી કોઈ એક રમત બધાંને શીખવો.

- બે દેશો વચ્ચે રમત રમાય ત્યારે બન્ને દેશોનાં રાષ્ટ્રગીતનું ગાન થાય છે.
તમને ખબર છે આપણા દેશનું રાષ્ટ્રગીત કયું છે ?

તમારા શિક્ષક તમને રાષ્ટ્રગીત ગાતાં શીખવશે. તે સમૂહમાં ગાઓ.

રાષ્ટ્રગીત

જન ગણ મન અધિનાયક જય હે,

ભારત ભાર્યવિધાતા

પંજાબ સિંધુ ગુજરાત મરાઠા

દ્રાવિડ ઉત્કળ બંગ

વિંધ હિમાયલ યમુના ગંગા

ઉચ્છ્વલ જલધિ તરંગ

તવ શુભ નામે જાગે

તવ શુભ આશ્રિત માગે

ગાહે તવ જયગાથા

જન ગણ મંગલદાયક જય હે,

ભારત ભાર્યવિધાતા

જય હે જય હે જય હે

જય જય જય જય હે !

ઇકોતેર

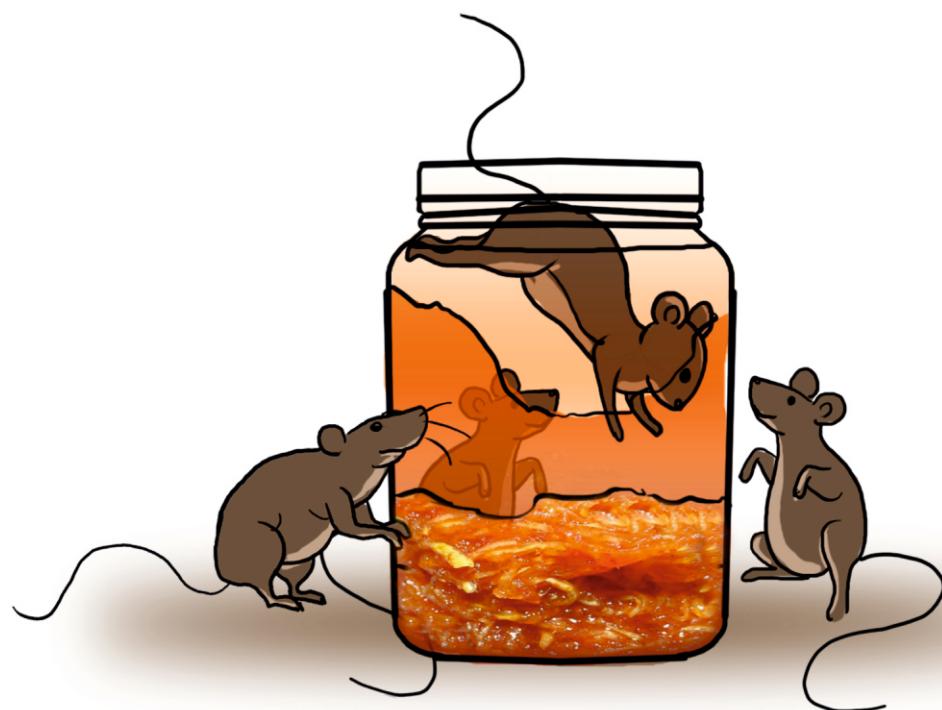

મુરબ્બાની મજા

આલો, ગાઈએ ગીતદું...

બરણીનો મુરબ્બો ખાવા આવ્યા ઉંદર ચાર,
 ખૂબ ધરાઈ ખાધો પોતે, ખાઈને કર્યો વિચાર,
 બચ્ચાં માટે ધેરે થોડો લઈ જઈએ તો ટીક;
 ઊંઘે માથે પડ્યા બરણીમાં, જરી ન મનમાં બીક !
 શેઠે આવી પૂંછડી ઝાલી ખેંચી કાઢ્યા બહાર;
 ચુંચું કરતાં બધાય ત્યાંથી ભાગ્યા માર્યા માર્યા !
 બરણીનો મુરબ્બો લઈને આવ્યા ઉંદર ચાર !
 બચ્ચાં વળગી રિલે ચાટે મુરબ્બો રસ્દાર,
 ચુંચું...ચુંચું મુરબ્બો રસ્દાર.....

બોતેર

કોને કોને ઓળખો છો ? ક્યારે જુઓ છો ? ક્યાં જુઓ છો ?

- કોઈ એકનું પાત્ર ભજવો.

કોણ છે ?

ક્યારે જુઓ છો ?

ક્યાં જુઓ છો ?

કોણ છે ?

ક્યારે જુઓ છો ?

ક્યાં જુઓ છો ?

કોણ છે ?

ક્યારે જુઓ છો ?

ક્યાં જુઓ છો ?

કોણ છે ?

ક્યારે જુઓ છો ?

ક્યાં જુઓ છો ?

કોણ છે ?

ક્યારે જુઓ છો ?

ક્યાં જુઓ છો ?

કોણ છે ?

ક્યારે જુઓ છો ?

ક્યાં જુઓ છો ?

તોંતેર

કહો : આ ચિત્રમાં શું શું જોઈને તમને હસવું આવ્યું ? ડર લાગ્યો ? ચિંતા થઈ ?

આ ચિત્રમાં રંગ પૂરો.

ચુંમોતેર

- હવે વાર્તા સાંભળો.

અમૃતકાકાનો પર્વત

પૃથ્વીપુરના બજારમાં રોજ જેવી ભીડ જામી હતી. આર્થન મોબાઇલમાં બજારનો વીડિયો ઉતારતો હતો.

શક્રાભાઈની શાકભાજીની લારી ધીમે ધીમે આગળ જતી હતી. “બટાકા, રીંગણ, કોબીજ, ફુલેવર, કોળું, દૂંદુંદુંદી.....” નજીકમાં પ્રકાશભાઈ અને દર્શનાબહેન કપડાંની લારીએથી તૃપ્તિ માટે કપડાં ખરીદતાં હતાં. બાજુમાં મૃગેશભાઈ બ્રશ, કાંસકો, તેલ વગેરે ખરીદી થેલીમાં મૂકૃતા હતા.

હર્ષદભાઈ તેમની કિચૂડ કિચૂડ અવાજ કરતી સાઈકલ પર દૂધનાં કેન લટકાવી ટ્રિન ટ્રિન કરતા જતા હતા.

પાર્થેશભાઈ, પ્રેમીલાબહેન અને હર્ષવર્ધનના ભારથી સ્કૂટર દબાઈ ગયું હતું. શ્રીધરભાઈ ફુગા લઈ બજાર વચ્ચે હતા.

ચંદ્રકાન્ત ચાવાળાની દુકાને તો ટોળું જ હોય ! ત્યાં જ અમૃતકાકાનો બળદ બજારમાં ઘૂસ્યો. તેનું દુંગર જેવું મોટું શરીર જોઈ કાકાએ નામ પાહેલું ‘પર્વત’. જેવું એનું નામ તેવું એનું કામ..... કાકાના હાથમાંથી દોરું છોડાવી એ તો દોડ્યો બજારમાં..... એ જાય... એ જાય... !

વાતચીત :

‘અમૃતકાકાનો પર્વત’ મોટેથી વાંચી સંભળાવો. ત્યારખાદ નીચે જેવા પ્રશ્નો પૂછો.

1. તમને કોનાં કોનાં નામ યાદ રહ્યાં ?
2. જે-તે વ્યક્તિ વિશે શું યાદ છે ? દા.ત. અમૃતકાકા વિશે શું યાદ છે ?
3. ચિત્રમાં કેટલી સ્ત્રીઓ છે ?
4. ચિત્રમાં કેટલા પુરુષો છે ?
5. ચિત્રમાં કેટલાં બાળકો છે ?
6. ચિત્રમાં કેટલાં પ્રાણી-પક્ષી છે ?
7. લારીમાંથી કેટલાં રીંગણ પડી ગયાં ?
8. વર્ણનમાં હોય પણ ચિત્રમાં ના હોય એવી કોઈ વાત ધ્યાનમાં આવી ? કહો.

નીચેની વિગતો કોણે લાગુ પડે છે ?

૧. શાકભાજની લારી :

શકરાભાઈ

૨. બ્રશ, કાંસકો, તેલ :

૩. મોબાઇલમાં બજારનો વીડિયો :

૪. ચાની દુકાન :

૫. જેવું એનું નામ તેવું એનું કામ :

‘અમૃતકાકાનો પર્વત’ વાંચો અને ચિત્રમાં નામ લખો.

શબ્દો ગોઠવી વાક્ય ફરી લખો.

૧. બજારનો વીડિયો / આર્થન / ઉતારતો હતો.

૨. લઈને જતા હતા / શાકભાજની લારી / શકરાભાઈ

૩. તેના માટે કપડાં / તૃપ્તિનાં મમ્મી પણ્યા / ખરીદતાં હતાં

૪. દૂધ વેચવા / હર્ષદભાઈ / નીકળ્યા હતા

૫. પાંછળ દોડ્યા / તેમના બળદ / અમૃતકાકા

છોટેર

વારાફરતી વર્ગના એક - એક વિદ્યાર્થીનિ વર્ગ સમક્ષ ખોલાવી તેના કાનમાં એક પાત્રનું નામ કહો. ચિત્રમાં તે પાત્ર શું કરી રહ્યું છે તેવા હાવભાવ કરી ખતાવવાનું તે વિદ્યાર્થીનિ કહો. બાકીના વિદ્યાર્થીઓને તે પાત્ર ઓળખી ખતાવવાનું કહો.

જેમ કે, : અમૃતકાકા

- વિદ્યાર્થી ગુસ્સાવાળો ચહેરો ખનાવશે. એક પગ જાંચો રાખી દોડવાની સ્થિતિ કરશે.

- ◆ બે-બેની જોડી બનાવો અને કહો બળદ ભાગ્યા પછી કોણ શું કરી રહ્યું છે ?
- ◆ જો અચાનક વરસાદ પડે તો આ બધાં શું કરત ?

ચિત્ર અને ફક્રાના આધારે અમને ઓળખી કાઢો.

૧. મારી પાસે બે પૈડાંવાળું વાહન છે. **પાર્ટેશભાઈ અને હર્ષદભાઈ**
૨. હું મારાં મમ્મી-પપ્પા સાથે છું.
૩. મારે ચાર પગ છે.
૪. હું ગુસ્સામાં છું.
૫. હું ગભરાઈ ગયો છું.
૬. હું ચિંતામાં છું.
૭. મને હસવું આવે છે.
૮. મારી ચાની દુકાન છે.
૯. મારા હાથમાં મોબાઈલ છે.
૧૦. તમે પૃથ્વીપુરના બજારમાં જાઓ તો શું શું ખરીદો ?

- ચાલો, ગાઈએ ગીતનું : બરણીનો મુરબ્બો ખાવા ચાલ્યા ઉંદર ચાર
 આ દુકાનોનાં બોર્ડ જુઓ. ત્યાં શું મળતું હશે તે લખો.

કૃપાળુ કિરાણા સ્ટોર

ધી, ગોળ, તેલ, અનાજ, કઠોળ, ખાંડના છૂટક વેપારી

સંપર્ક : સૃજન વી. પટેલ

ચોખા

તુવેરદાળ

દુકાનદારનું નામ :

રાજ્યિ મોબાઇલ

દરેક કંપનીના નવા-જૂના મોબાઇલ,
મોબાઇલનાં કવર, ગલાસ મળશે.
નવાં સીમકાર્ડ મળશે.
ટ્રિયાર્જ કરી આપવામાં આવશે.

સંપર્ક : સૂર્યપ્રકાશ પરમાર

મોબાઇલ નંબર : ૨૨૨૨૨ ૨૨૨૨૨

આ દુકાનમાં શું મળશે ? :

દુકાનદારનું નામ :

ફોન નંબર :

ઇંગ્રેડેન્શિન્સ

કિશા સ્વીટ માર્ટ

મોતીચૂર લાડુ, મોહનથાળ, રસગુલાં, કાજુકટરી, જલેબી, પેંડા,
મથુરા પેંડા, માવો, બરફી, કાજુબરફી, શ્રીખંડ

પ્રસંગના ઓર્ડર લેવામાં આવે છે.

સંપર્ક :

નંબર : ૮૮૮૮૮ ૮૮૮૮૮

શું મળશે ? :

દુકાનદારનું નામ :

બાર્બી બેકરી

બ્રેડ, પાઉં, ટોસ્ટ, કેન્ટી, જેલી ટોફી, આઇસક્રીમ,
ક્રીમ રોલ, કેક, નાનખટાઈ

ઓર્ડર મુજબ કેકની હોમ ડિલિવરી કરી આપવામાં આવશે.

સંપર્ક : તૃષા ટોપીવાળા

મોબાઇલ નંબર :

શું મળશે ? :

દુકાનદારનું નામ :

ફોન નંબર :

૯૯૯૯૯૯૯ ૯૯૯૯૯૯૯

ઓગણાંશેંશી

 તમે કઈ કઈ દુકાને જાઓ છો ? તેમાંથી કોઈ એક દુકાનનું બોર્ડ કાગળમાં દોરી તે દુકાનદારને આપો.

 જો તમે દુકાનદાર બનો તો તમારી દુકાનમાં કઈ વસ્તુઓ રાખશો ?

 અહીં તમારી દુકાનનું બોર્ડ તૈયાર કરો.

સંવાદો વાંચો અને ભજવો :

- વિક્રમ : ગરુદ ગરુદ સમોદ્દ્રાં છે ?

દુકાનદાર : ના ભાઈ, સમોસાં ખલાસ ! કચોરી છે, ખમણ છે, ભજિયાં છે...

વિક્રમ : ભજિયાંનો શ્રી ભાવ છે ?

ਦੁਕਾਨਦਾਰ : ਵੀਸਨਾਂ ਸੋ ਗ੍ਰਾਮ.

વિક્રમ : ને ચટણી ?

અંશી

દુકાનદાર : ચટણી ફી.

વિકિમ : તો એકલી ચટણી આપો.

- અર્થના : પેન્સિલ આપો.

દુકાનદાર : કેટલાવાળી ?

અર્થના : બે રૂપિયાવાળી.

દુકાનદાર : આ લો 'અક્ષર' પેન્સિલ, તેનાથી સરસ લખાશે.

અર્થના : તો બીજી આપો. મારે તો ચિત્ર દોરવું છે.

- ચાલો, ગાઈએ ગીતદું : બરણીનો મુરબ્બો ખાવા ચાલ્યા ઉંદર ચાર

❖ વર્ગમાં બજાર :

પાંચ-છ વિદ્યાર્થીઓને દુકાનદાર બનાવો. તેઓને નીચે આપેલ વસ્તુઓ જેવી વસ્તુઓનાં નામવાળી ચિહ્નીઓ આપો. તેઓ વર્ગમાં જુદી-જુદી જગ્યાએ ચિહ્નીઓ લઈ બેસશે. બાકીના વિદ્યાર્થીઓ નકલી નોટ / ચિહ્નીમાં રકમ લખી તેમની પાસેથી વસ્તુઓ ખરીદશે. નીચે ઉદાહરણની ચિહ્નીઓ આપેલ છે. વિદ્યાર્થીઓને બીજી વસ્તુઓનાં નામ ઉમેરવા કહો.

- શાકભાજના દુકાનદારની ચિહ્નીઓ :

કાકડી

જામફળ

કુલેવર

કોબીજ

બટાકા

કુંગળી મેથીની ભાજી

સવાની ભાજી

- ફરસાણના દુકાનદારની ચિહ્નીઓ :

ચવાણું

તીખી સેવ

મોળી સેવ

બરફી

પેંડા

ફાફડા

ગાંઠિયા

જલેબી

સોનપાપડી

કાજુકતરી

મોહનથાળ

એક્યાશી

◆ સ્ટેશનરીના દુકાનદારની ચિઠીઓ :

૧૦૦ પેજની નોટબુક ૨૦૦ પેજની નોટબુક લોંગબુક વાર્તાની ચોપડી

ચિત્રકળા

સ્કેચબુક

પેન્સિલ

બોલપેન

સ્કેચપેન

મીણિયાકલર

વોટરકલર

ફૂટપણી

કંપાસબોક્સ

સ્કૂલબેગ

❖ “અમૃતકાકાનો પર્વત” ફકરો ફરી વાંચી તેમાં આવતાં નામ લખો, મોટેથી વાંચો.

હર્ષવર્ધન

❖ તમારા શિક્ષક બોલે તે શબ્દો લખો.

‘૨’ કારવાળા (પ્રકાશ, ધર્મ, વૃક્ષ જેવા) શાણ્ઠોનું શ્રુતલેખન કરાવો. ત્યારખાદ તે શબ્દો ઓડ પર લખો. વિદ્યાર્થીઓને તેમની ભૂલ જાતે શોધી સુધારીને ફરી લખવા કહો.

શ્રુતલેખન

સુધારો

શ્રુતલેખન

સુધારો

આર્થિવાદ

આશીર્વાદ

કુત્રિમ

કુત્રિમ

બ્યાશી

- ચાલો, ગાઈએ ગીતનું : બરણીનો મુરબ્બો ખાવા ચાલ્યા ઉંદર ચાર બંકુએ લખેલાં વાક્યો પર મુરબ્બો પડ્યો. તેને તે વાક્યો ફરી લખવામાં મદદ કરો.

ગૃહકાર્ય

તા. ૨૬/૦૧/૨૦૧૯

૧.	ગોવર્ધનકાકા નવો બળદ લાવ્યા.	૧. ગોવર્ધનકાકા નવો બળદ લાવ્યા..
૨.	કૃતિકાએ કાચી કેરી કાપી.	૨.
૩.	શર્મન સ્ટેજ પર શરમાઈ ગયો.	૩.
૪.	શર્મિષ્ઠા શાક સમારે છે.	૪.
૫.	પૃથ્વીના પણ્ણા નિવૃત થયા.	૫.
૬.	મહાર્ષિ મગણવારે મોરબીમાં મણ્યો.	૬.

મોટેથી ગાઓ :

પા પા પગલી	નાજુક ડગલી	થોડુંક રડીયાં
ફૂલની ઢગલી	ડગલી ભરતાં	આંસુડાં દડીયાં
ઢગલીમાં ઢેલડ	દડવડ દડતાં	ભાઈ સાથે લડીયાં
જીવે મારી બેનડ	બેની મારી પડતાં !	ભાઈ ભરે બકી 'છાલી મારી ચકી'

તાશી

આમ પણ હોય ?

દોડ ફૂટની દાઢી ને ચાર ફૂટની ચોટલી
ગધ્યા ઉપર બેસે ડોસો, માથે મૂકી પોટલી
ઠસ્સ ઠસ્સ જાય
ફસ્સ ફસ્સ થાય
ચોટલીના ઝૂલામાં બેસી,
પંખી ગીતો ગાય !
ચોટલી ઊરે ફરૂરૂ ફર્ર
દાઢી ઊરે સરૂરૂ સર્ર
ગધ્યાની પુંછડી લાંબી લસ્સ
ટાઢે ધૂજે થરૂરૂ ઠસ્સ !

- રમણલાલ સોની

સમાચાર વાંચો :

- 😊 વડોદરામાં ખૂબ તાપ પડ્યો, તળાવમાં લાગી આગ. પાણી સુકાવા લાગ્યું અને બધી માછલીઓ જીવ બચાવવા જાડ પર ચડી ગઈ.
- 😊 લાલાભાઈના લગ્નમાં થાળીમાંથી લાડુ ઊર્યા અને ડાલાભાઈના ઘરમાં ઘૂસી, ગોદાં ઓઢીને સૂઈ ગયા.
- 😊 પોપટે પૃથ્વીની ચાર ગડી કરી, વિમાનમાં મૂકી પણી વિમાનને પાટા ઉપર દોડાવી મૂક્યું.
- 😊 આવતીકાલે શાળામાં પાંડાંની પૂરીને પાણીમાં તળીતળીને સૌને પેટ ભરીને જમાડવામાં આવશે. કોઈ પણ બાળકે પોતાનું પેટ ઘરે ભૂલીને આવવું નહીં.

ચોર્યાશી

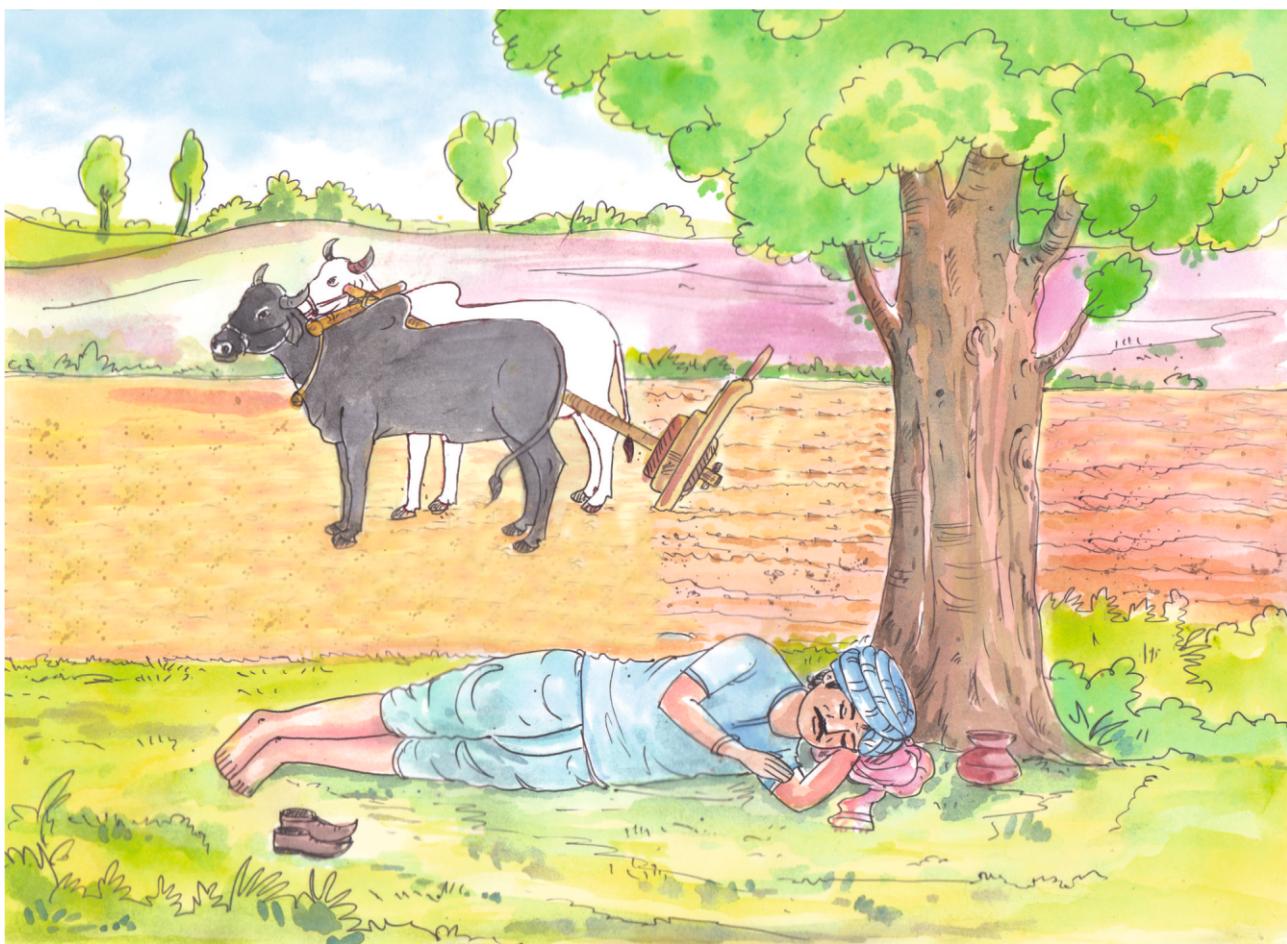
વાર્તા વાંચીએ...

વર્ગમાં આરોહ અવરોહયુક્ત ભાવવાહી શૈક્ષિકાં વાર્તા કહેવી. શિક્ષકે આ વાર્તામાં પૂછવાના પ્રશ્નો કેંસમાં આપેલા છે.

ગોરિયો ગૂમ ?

એક નાનકડું ગામ. ગામમાં સોમાભાઈ નામના ખેડૂત રહે. તેમની પાસે બે બળદ. એકનું નામ કાળિયો અને બીજાનું ગોરિયો. બંને બળદ એમને ખૂબ વહાલા.

માર્ચ મહિનો આવ્યો. બાજરી વાવવાનો સમય થયો. વાવણી માટે પહેલાં ખેતર ખેડવું પડે. સોમાભાઈ પોતાનું ખેતર ખેડવા બંને બળદ લઈને ગયા. અડધું ખેતર ખેડયું અને બપોર થઈ. સોમાભાઈ તો ભાતું ખાઈને આરામ કરવા સૂતા.

જાગીને જોયું તો બે બળદમાંથી એક બળદ ગાયબ ! ખેતરમાં કાળિયો જ હતો, ગોરિયો તો દેખાયો જ નહીં. ખેતરમાં ઘણું શોધ્યો પણ ગોરિયો ક્યાંય ન જડ્યો.

(ગોરિયો ક્યાં ગયો હશે ?)

બાજરી વાવતી વખતે પણ સોમાભાઈએ તો ગોરિયાને શોધ્યો પણ ગોરિયો ક્યાંય ન જડ્યો. બાજરી ઊગીને મોટી થઈ. સોમાભાઈ તો રોજ ખેતરે આવે, બાજરી જોઈને હરખાય અને આખા ખેતરમાં ફરી ફરીને જુએ, ‘ક્યાંક મારો ગોરિયો નજરે ચડે !’ પણ ગોરિયો ન જડ્યો.

(એ ગોરિયો ક્યાંથી મળશે ?)

બાજરી પાકી ગઈ. ઊભી બાજરીનાં કુંડાં લણતાં લણતાં પણ ગોરિયો ન જડ્યો. કુંડાંમાંથી બાજરીના દાઢા છૂટા પાડ્યા, ચાળણીથી ચાખ્યા, તગારાંમાં ભર્યા, કોથળા ભરીને ઘરે લાવ્યા પણ ગોરિયો ન જડ્યો તે ન જ જડ્યો.

કોથળામાંથી બાજરી કાઢી, ફરીથી સાફ કરીને ઘંટીમાં દળી, રોટલા બનાવતાં પહેલાં બાજરીનો લોટ ચાળણીથી ચાળી જોયો. તોય ગોરિયો ન જડ્યો તે ન જ જડ્યો.

સોમાભાઈને તો સતત ગોરિયાના જ વિચાર આવ્યા કરે. મારો ગોરિયો ક્યાં ગયો હશે ને શું કરતો હશે? ઘરનાં બીજાં સભ્યો પણ ગોરિયાની ચિંતા કરતાં હતાં.

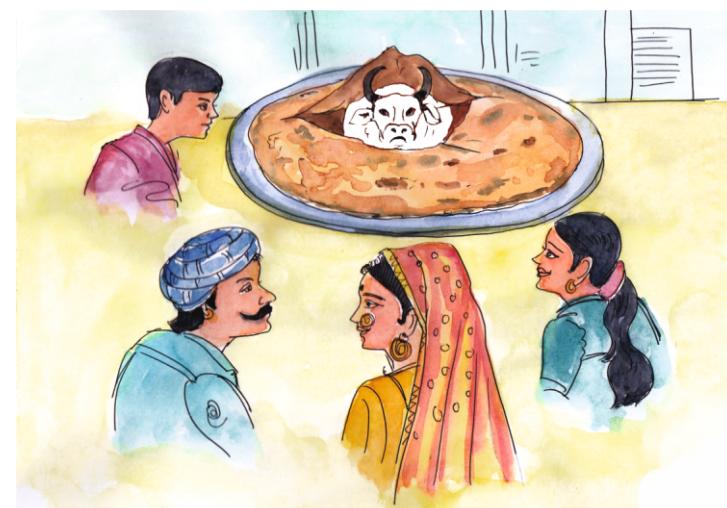
નવી બાજરીના પહેલા રોટલા તૈયાર થયા. સરસ મજાના ગરમાગરમ મોટા મોટા રોટલા ! સૌ સાથે જમવા બેઠાં.

(તમને લાગે છે કે ગોરિયો મળશે ?)

સૌની થાળીમાં રેવાબહેને એક એક રોટલો મૂક્યો. સોમાભાઈની દીકરી સપનાને કોપટી બહુ ભાવે.

તેણે હળવેકથી રોટલાની કોપટી ખોલી અને એકએક મોટેથી ચીસ પાડી : ‘બાપુઉઉઉ..... આપણો ગોરિયોઓઓ.....!’. સોમાભાઈએ તો થાળી ધકેલીને કૂદકો માર્યા ને કોપટી નીચે જોયું તો ગોરિયો નિરાંતે બેઠો બેઠો વાગોળતો હતો !

સોમાભાઈ તો નાચવા માંડ્યા : ‘મળી ગયો.. મળી ગયો.. મારો વહાલો ગોરિયો મળી ગયો..!’

છયાશી

કહો :

આખી વર્ત્તમાં તમને ક્યારે બહુ હસવું આવ્યું ?

ચાલો હસીએ :

૧. મોહું બગાડીને હસો.
૨. જુદાંજુદાં પ્રાણીના ચાળા પાડીને હસો. (જેમ કે, ડ્યાઉં બોલતાં બોલતાં હસવું.)
૩. ગાંડાની જેમ હસો.
૪. કોઈ ગલીપચી કરે તેવું હસો.
૫. તમારા પચ્ચા કે મમ્મીની જેમ હસો.

વાંચો અને હસો.

(કોંસમાં આપેલી રીતે હસો.)

૧. ઝાડ પરથી કીડી પડી તો નીચે હાથી દબાઈ ગયો. (હી હી હી)
૨. ઊડતાં ઊડતાં કાગડો એક આંખ બંધ કરી અડું ઊંઘી ગયો. (હો હો હો)
૩. પતંગે દોરી છોડવા માટે ફીરકીને મિસ્ટકોલ કર્યો. (હૂ હૂ હૂ)
૪. મેં તો ઉભામાંથી “કંઈ નહીં” કાઢીને પેટ ભરીને ખાંધું. (હી હી હી)
૫. કીડીએ હાથીનું શર્ટ પહેરી લીધું. (હા હા હા)
૬. મચ્છરે માઈકમાં ગીત ગાયું. (હી હી હી)
૭. બળદે ખાવા માટે ઘાસનું તણાખલું તોડ્યું તો તેના ઉપર સોમાભાઈ બેઠા હતા. (હા હા હા)

વાતચીત :

૧. સોમાભાઈના બંને બળદનાં નવાં નામ પાડો.
૨. ગોરિયો શોધવા માટે સોમાભાઈએ ક્યારે ક્યારે તપાસ કરી ?
૩. છેલ્લે ગોરિયો ક્યાંથી મળ્યો ?
૪. ગોરિયો મળ્યો તે તમને સાચું લાગે છે કે ગાંધું ?
૫. ગોરિયો ક્યાંથી મળ્યો હોત તો તમને સાચું લાગત ?

પહેલાં કહો, પછી લખો :

૧. વાવજી પહેલાં શું કરવું પડે ?

૨. બેદૂતે જગીને શું જોયું ?

૩. ગોરિયો રોટલાને બદલે ક્યાંથી મળ્યો હોત તો પણ તમને તે ગાયું જ લાગ્યું હોત ?

આજીમાં જે સૌથી પહેલાં થયું તે પહેલા નંબરે પછી થયું તે બીજા નંબરે એમ વાક્યો ગોઠવીને ફરીથી લખો.

૧. બાજરીના દાણા છૂટા પાડ્યા. ૧.

૨. સોમાભાઈએ અડધું બેતર બેડ્યું. ૨.

૩. ગોરિયો રોટલામાં બેઠો હતો. ૩.

૪. બે બળદમાંથી ગોરિયો ગાયબ ! ૪.

૫. બાજરાનો રોટલો તૈયાર થયો. ૫.

૬. બેતરમાં બાજરી વાવી. ૬.

● ચાલો, ગાઈએ ગીતદું : દોઢ ફૂટની દાઢી ને ચાર ફૂટની ચોટલી

વાંચો :

અલી - આ બસ કેટલી ધીમી ચાલે છે !

કિશન - ક્યારે ઘરે પહોંચીશું આપણે ?

અલી - અરે, બસ કરતાં તો આપણે ઝડપથી દોડતાં હોઈશું.

ઇંદ્રાશી

કિશન - તો પછી ચાલ ને, બસને ખીસ્સામાં મૂકી દોડતાં દોડતાં ઘરે પહોંચી જઈએ.

અલી - પણ મારું ખીસ્સું તો ફાટેલું છે.

કિશન - ઓહ ! તો તો તેમાંથી બસ નીચે પડી જશે.

અલી - એક કામ કર, બસને તારા લંચબોક્સમાં મૂકી હે.

કિશન - હા.. હા.. હા..

ઝોડો : ભીમકુમારનાં કામ

ભીમકુમાર બ્રશ કરે છે.

ભીમકુમાર કસરત કરે છે.

ભીમકુમાર કપડાથી ચાંદો સાફ કરે છે.

ભીમકુમાર બસ ચલાવે છે.

ભીમકુમાર પાળેલા હાથીને પાણી પિવડાવે છે.

પાંચીકડાં ગાઓ :

હું તો એહો'તો અમદાવાદ
ને ત્યાંથી લાવ્યો બૂટ

નેવાશી

એ તો હતો કાળો કૂતરો
ને થઈ ગયો મોટો ઉંટ
- કે અમે બાલુડાં પાંચીકડાં ગાઈએ
ને શેરડી-ખજૂર ખાતાં જઈએ...!

એ... ચૂલા ઉપર ઉંદરડી,
કરકર મીઠું ખાય...
પૂંછડી ઝાલી પછાડીએ તો
રૂપિયા ખનનન થાય.
- કે અમે બાલુડાં પાંચીકડાં ગાઈએ
ને શેરડી-ખજૂર ખાતાં જઈએ...!

એ... ચૂલામાં ઉઠ્યો આંબો
ને આંબે આવ્યાં બોરાં...
બોરાં વીળી ખાધાં ત્યાં તો
ખડખડ હરસ્યાં છોરાં
- કે અમે બાલુડાં પાંચીકડાં ગાઈએ
ને શેરડી-ખજૂર ખાતાં જઈએ...!

આચું હોય તેનું ગઘું બનાવો, ગઘું હોય તેનું સાચું બનાવો :

1. ઉડતાં ઉડતાં બગલો થાકી ગયો, તો પોતાની જ પાંખ પર સૂઈ ગયો. (ગઘું)
2. કીડીના પગ નીચે હાથી દબાઈ ગયો. ( )
3. આકાશમાંથી દૂધપાકનો વરસાદ વરસ્યો. ( )
4. પંખીઓ આકાશમાં ઉડે છે. ( )

નેવું

૫. ખિસકોલીએ મારું બિસ્કિટ લીધું. ( )

	( )

૬. મેં આજે સવારે દૂધ સાથે અંધારું ખાધું. ( )

	( )

૭. મેં આંબા પરથી ચોકલેટ તોડીને ખાધી. ( )

	( )

૮. ઉંદરભાઈએ બિલાડીને લાઝો માર્યો. ( )

	( )

૯. મને મચ્છર કરડે છે. ( )

	( )

● ચાલો, ગાઈએ ગીતહું : દોઢ ફૂટની દાઢી ને ચાર ફૂટની ચોટલી

આગળથી વાંચો - પાછળથી વાંચો :

કાકા	કડક	નમન	તરત	મલયાલમ
મામા	સરસ	નયન	મલમ	નવજીવન
દાદા	દરદ	મરમ	કથક	કલકકલક
નાના	કનક	નવીન	સારસા	

મોટેથી વાંચો :

વિદ્યાર્થીઓને બે જૂથમાં વહેંચી વારાફરતી એક-એક શાખદ મોટેથી સમૂહમાં ખોલવા કહે.

એકાણું

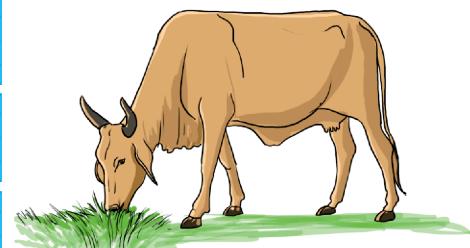

પહેલું જીથ	બીજું જીથ
ગીત	સંગીત
ગંધ	સુગંધ
વાસ	નિવાસ
માન	અપમાન
નંદન	અભિનંદન
ગુણ	અવગુણ
મંત્રી	ઉપમંત્રી
દેશ	પ્રદેશ
ટેવ	કુટેવ
લેખન	સુલેખન
જ્ઞાન	વિજ્ઞાન

આપેલા ચિત્ર વિશે ચાર વાક્યો લખો :

વધારાનો અક્ષર મૂકી વાક્ય ફરીથી લખો :

૧. આ હુ...ન છે.

૨. મારું ...મ નીલમ છે.

૩. બા...રીનો રોટલો સારો છે.

બાણું

૪. મહેશ રો...લો ખાતો હતો.

૫. આ ચો...ડી ગુજરાતીની છે.

૬. કૂ...રો ફળિયામાં દોડે છે.

સૂચના મુજબ કરો :

૧. 'ક'થી શરૂ થતા શબ્દો યાદ કરીને લખો.

કેરી

કાગળ

કાકા

કાળું

કાપી

કાચ

કાલ

આ શબ્દોમાંથી કોઈ ગ્રાણ શબ્દોને વાક્યમાં લખો :

ત્રાણું

૨. ‘પ’થી શરૂ થતા શબ્દો યાદ કરીને લખો.

‘પ’થી શરૂ થતા શબ્દોથી વાક્ય બનાવી આગળ વધારો.

-
-
-
-

૩. ‘મ’થી શરૂ થતા શબ્દો યાદ કરીને લખો.

‘મ’થી શરૂ થતા શબ્દોથી વાક્ય બનાવી આગળ વધારો.

-
-
-
-

ચોરાણું

દુકડા ભેગા કરી વાક્ય બનાવો :

૧. પંખી ટહુકે છે   ઝાડ ઉપર

૨. આકાશમાં ચંગે છે   પતંગ ઊંચે

૩. કોથળામાંથી   કાઢી   બાજરી

૪. નહીં   ગોરિયો તો   દેખાયો જ

૫. કોપટી તોડી   સપનાએ   રોટલાની

૬. મળી ગયો   વહાલો   મારો   ગોરિયો

- ચાલો, ગાઈએ ગીતનું : દોઢ કૂટની દાઢી ને ચાર કૂટની ચોટલી

શબ્દના રંગે વૃક્ષને રંગો :

થડ, મૂળ, ડાળી, પાન, ફળ, ફૂલ

પંચાણું

L9S8G1

ચાલો, ગાઈએ ગીતનું :

ટ.. ટ.. ટ.. ટ.. ટ.. ટ.. ટ.. ટ.. ટપાલી હું
 ટપાલ સૌને પહોંચાનું હું.
 ક.. ક.. ક.. ક.. ક.. ક.. ક.. ક.. કાળજી વહેંચું,
 પોસ્ટકાર્ડ, પરબીડિયાં વહેંચું.
 સારા - માઠા સંદેશાથી
 સુખડાં વહેંચું, દુઃખડાં વહેંચું.
 મનીઓર્ડર જો આવે કોઈનો
 ર.. ર.. ર.. ર.. ર.. ર.. ર.. ર.. રિપિયા વહેંચું.
 ટ.. ટ.. ટ.. ટ.. ટ.. ટ.. ટ.. ટ.. ટપાલી હું.
 ક.. ક.. ક.. ક.. ક.. ક.. ક.. ક.. કાળજી વહેંચું,
 ર.. ર.. ર.. ર.. ર.. ર.. ર.. ર.. રિપિયા વહેંચું.

પત્ર વાંચો :

પ્રિય

બિલ્લીમાસી,

મજામાં હશો.

અહીં દિલ્હીમાં ખીર ખાવાની હરીફાઈનું
 આયોજન થયું છે. તમે ખીર ખાવામાં અનેક
 ઈનામો જીત્યાં છે. તેથી તમને એમાં ભાગ
 લેવા માટે સહર્ષ આમંત્રણ છે.

લિ.
આયોજકો

ખીરખાઉ હરીફાઈ, દિલ્હી

To

બિલ્લીબહેન ખાઉં

મુ.પો. રસોઈધર

તા. ઉંદરનગર

જિ. ઘરઘર

પિન ચૂં ચૂં ચૂં ચૂં ચૂં ચૂં

ઇન્નું

વार्ता :

એક હતી બિલ્લી.

તેને જવું'તું દિલ્હી.

પણ જવું કઈ રીતે ?

તેણે બધાં પ્રાણીઓને વાત કરી. રસ્તો જક્કો. બિલ્લી ગઈ ખેડૂત પાસે, “ખેડૂતભાઈ, ખેડૂતભાઈ, મારે થોડું કામ છે. મને થોડો કપાસ આપો ને.” ખેડૂત ખેતી કરે, અનાજ વાવે ને કપાસ પણ વાવે. કપાસ લઈ બિલાડી આગળ ચાલી.

પીંજારા પાસે ગઈ. કહ્યું, “પીંજારાભાઈ, પીંજારાભાઈ, મારે થોડું કામ છે. મને આ કપાસ પીંજ આપો ને.”

પીંજારો રૂ પીંજે, ગાંદલાં તથા રજાઈ બનાવે. પીંજારાએ કપાસ પીંજ આયો.

બિલ્લી આગળ ચાલી. ગઈ વણકર પાસે, “વણકરભાઈ, વણકરભાઈ, મારે થોડું કામ છે. મને આ રૂમાંથી કાપડ વણી આપો ને.”

બિલ્લીને વણકરે કાપડ વણી આયું. બિલ્લી આગળ ચાલી. ગઈ દરજ પાસે. “દરજભાઈ, દરજભાઈ.. મારે થોડું કામ છે. મને આ કાપડમાંથી કપડાં સીવી આપો ને !” દરજ કપડાં સીવે બિલ્લીનું માપ લઈ કપડાં સીવી આય્યાં. બિલ્લીબાઈ તો ચાલ્યાં આગળ.

પહોંચ્યાં ધોબીને ત્યાં, “ધોબીભાઈ, ધોબીભાઈ, મારે થોડું કામ છે. મને આ બે કપડાં ધોઈને ઈસ્ત્રી કરી આપો ને !” ધોબી કપડાં ધૂએ અને ઈસ્ત્રી પણ કરે. ધોબીએ કપડાં ધોઈને ઈસ્ત્રી કરી આપી. બિલ્લી ત્યાંથી આગળ ચાલી. ગઈ મોચીને ત્યાં, “મોચીભાઈ, મોચીભાઈ... મારે થોડું કામ છે. મને ચંપલ સીવી આપો ને !”

મોચી ચામડામાંથી ચંપલ-બૂટ બનાવે. મોચીએ બિલ્લીને ચંપલ બનાવી આય્યાં. બિલ્લી ત્યાંથી આગળ ચાલી. ગઈ સુથારને ઘેર, “સુથારભાઈ, સુથારભાઈ... મારે થોડું કામ છે. મને એક લાકડાની ગાડી બનાવી આપો ને.”

સુથાર લાકડામાંથી ખુરશી અને બારી-બારણાં બનાવે. બિલ્લીને એક ગાડી બનાવી આપી. બિલ્લી પછી ત્યાંથી આગળ ચાલી. ગઈ કુંભારને ત્યાં, “કુંભારભાઈ, કુંભારભાઈ... મારે થોડું કામ છે. મને એક નાનો ઘડો આપો ને.”

બધું લઈ બિલ્લી તો ઘરે આવી. સવાર થયું. નાહીં-ધોઈને નવાં કપડાં પહેરી તૈયાર થઈ. લાકડાની ગાડી જોડી. દેડકાને ગાડીમાં જોડ્યો ને બિલ્લીમાસીની સવારી તો ઉપડી દિલ્હી તરફ. ખાઉં... ખાઉં, ડાઉં... ડાઉં. ખાઉં... ડાઉં... ડાઉં...

વાતચીત :

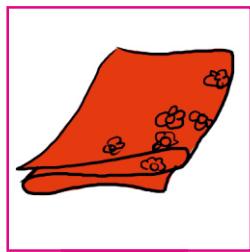
૧. બિલ્લીમાસી કોણી કોણી પાસે ગઈ ?
૨. બિલ્લી કુંભાર પાસે શા માટે ગઈ ?
૩. બિલ્લીની ગાડીના પૈડામાં પંક્યર થયું છે તો ક્યાં જશે ?
૪. બિલ્લીમાસીને ચવાણું ખાવું છે, તે ખરીદવા કોણી પાસે જશે ?
૫. બિલ્લીને ટપાલનો જવાબ લખવો છે, તે પેન ખરીદવા કઈ દુકાને જશે ?

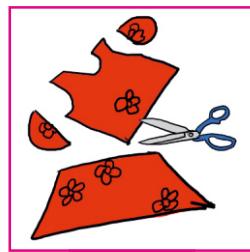
અક્ષાણું

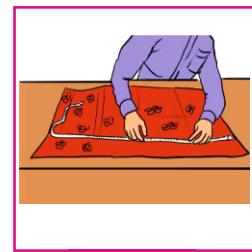
પહેલું શું થાય ? ચિત્રોને ઉદાહરણ મુજબ નંબર આપો.

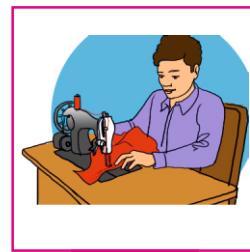
૧

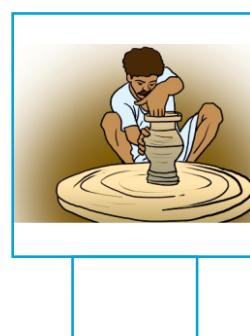
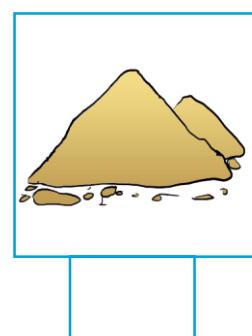
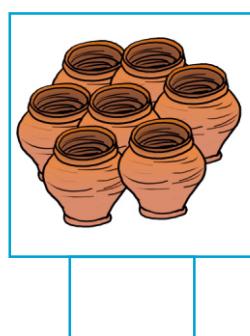
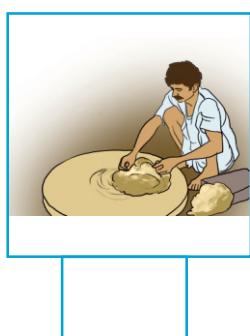
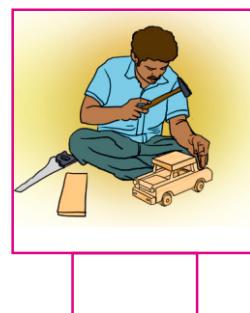
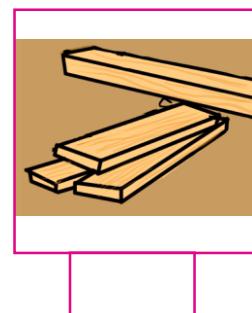
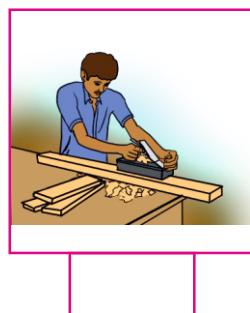
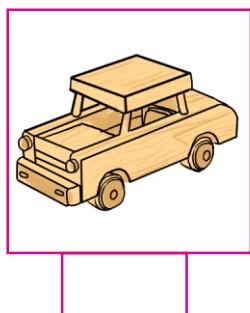
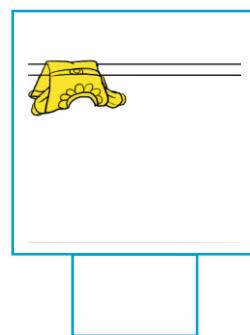
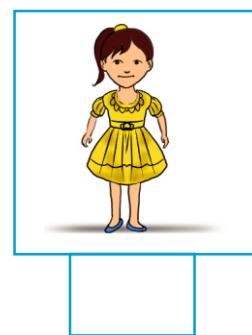
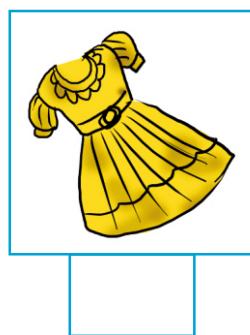
૩

૨

૪

નાટક ભજવો :

ઉદાહરણ મુજબના સંવાદ સાથે બે વખત બધાં નાટક રજૂ કરાવવાં અને જ્યારે નાટક ખફલાય ત્યારે પાત્રો ખફલી વર્ગના મોટા ભાગના વિદ્યાર્થીઓ પાસે રજૂઆત કરાવવી.

નવ્યાણું

૧. બિલ્લી દરજ પાસે ગઈ તેનું નાટક કરો.

ઉદાહરણ :

બિલ્લી : કેમ છો ? દરજભાઈ, મારે તમારું થોડું કામ છે.

દરજ : બોલોને બિલ્લીમાસી.

બિલ્લી : મારાં કપડાં સીવી આપો ને.

દરજ : કાપડ લાવ્યાં છો ?

બિલ્લી : હા, આ લો કાપડ. ફોકનું માપ લઈ લો.

દરજ : લાવો, ફોક સીવવાનું છે ને ? માપ લઈ લઉં.

બિલ્લી : જો.. જો.. કાતરથી બરાબર વેતરજો હોં...

દરજ : હા, બિલ્લીમાસી, એવું ફોક બનાવીશ કે તમારો તો વહુ પડી જશે.

૨. બિલ્લી ધોબી પાસે ગઈ તેનું નાટક કરો.

૩. બિલ્લી સુથાર પાસે ગઈ તેનું નાટક કરો.

૪. બિલ્લી કુંભાર પાસે ગઈ તેનું નાટક કરો.

● ચાલો, ગાઈએ ગીતનું : ટ.. ટ.. ટ.. ટ.. ટ.. ટ.. ટ.. ટપાલી હું.

આ સાધન કોણ વાપરે ? કહો અને લખો.

શિક્ષકે સાધનનું નામ ખોલવું, વિદ્યાર્થીઓ પાસે તેને વાપરનાર વ્યવસાયકારનું નામ જવાબદૂપે ખોલાવવું. આમ એક પછી એક નામ પૂછી અહીં લખાવતા જવું.

સાધન	કોણ વાપરે ?	સાધન	કોણ વાપરે ?
ઇસ્ત્રી	ધોબી	ચાકડો	
કાતર		હથોડી	
મેઝરટોપ		પોલિશ-બ્રશ	
કરવત		સીવવાનો સંચો	
સાબુ		ધોકો	

સો

સાંભળો અને ખોટું હોય તો નાક પકડો, સાચું હોય તો કાન પકડો :

એક એક વાક્ય મોટેથી વાંચી સંભળાવો.

૧. સુથારે ખુરશી સીવી દીધી.
૨. દરજીએ બિલ્લીમાસીને કપાસ આપ્યો.
૩. વણકરે બિલ્લીને કાપડ વણી આપ્યું.
૪. મોચીભાઈ ચંપલ સીવી આપે.
૫. કુંભારે બિલ્લીને દડો આપ્યો.
૬. પીંજારો માટી ગંદીને માટલાં બનાવે.
૭. ધોખીએ બિલ્લીને કપડાં ધોઈ આપ્યાં.
૮. બિલ્લીએ ગાડી સાથે કૂતરો જોડ્યો.
૯. કુંભાર માટીનાં વાસણ બનાવે.
૧૦. બિલ્લીભાઈની સવારી દિલ્હી તરફ ઉપડી.

બિલ્લીમાસીને આવું કોણ કહી શકે તે લખો :

૧. લો, આ સિવાઈ ગયું તમારું ફોક ! _____
૨. લાવો પાંચ રૂપિયા. લો આ તમારો ઘડો. _____
૩. આ ચમકતાં ચંપલ લઈ લો. _____
૪. આ લો તમારું ઈસ્ટ્રીટાઈટ ફોક ! _____
૫. પીંજાઈ ગયો કપાસ. લો આ ધોળો ધોળો ઢગલો. _____
૬. ગાડી સારા લાકડાંની બનાવી છે. પાંચસો રૂપિયાની થશે, હો ! _____
૭. આજે જ ખેતરમાંથી કપાસ કાઢ્યો છે. _____

એક સો એક

ગીત ગાઓ :

કારીગરનો મેળો

જામ્યો કારીગરનો મેળો (૨)

ચાકડો ને ટોપલો લઈને આવ્યા કુંભારભાઈ
માટીમાંથી માટલીનો ધાટ બનાવે કેવો ! ... જામ્યો ...
લેલું ને ઓળંબો લઈને આવ્યા કડિયાભાઈ

ઈંટ-માટીથી ચણીચણીને મહેલ બનાવે કેવો ! ... જામ્યો ...
કરવત, વાંસલો, વીંધણું લઈ આવ્યા સુથારભાઈ

લાકડકામ કરીને એ તો રંગ ચડાવે કેવો ! ... જામ્યો ...

એરણ ને ધમણ લઈને આવ્યા લુહારભાઈ
લોહું ટીપી જોતજોતામાં પલંગ બનાવે કેવો ! ... જામ્યો ...

સોય, ટેપ ને સંચો લઈને આવ્યા દરજભાઈ
કાપડ કાપી જોતજોતામાં કોટ બનાવે કેવો ! ... જામ્યો ...
રાંપી ને પોલિશ લઈને આવ્યા મોચીભાઈ

ચામડું કાપી જોતજોતામાં બૂટ બનાવે કેવો ! ... જામ્યો ...

સાબુ, પાઉડર, ઈસ્ટ્રી લઈને આવ્યા ધોબીભાઈ
ચોખાં કરી કપડાં ઈસ્ટ્રી કરીને વહુ પાડી હે કેવો ! ... જામ્યો ...
અસ્ત્રો, કાતર, દર્પણ, કંસકો લાવ્યા વાળંદભાઈ
ફુવારો છાંટી બાલ કાપીને વહુ પાડી હે કેવો ! ... જામ્યો ...

- રમણભાઈ સોની

એક સો બે

સાધનને વ્યવસાયકારની ટોપલીમાં મૂકો :

ગીતમાં આવતા કારીગરોનાં નામ લખેલી ટોપલીઓ ટેખલ પર મૂકો. તેમજ વર્ગના વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા જેટલી ગીતમાં આવેલાં સાધનોની કાપલીઓ / કાર્ડ બનાવી વિદ્યાર્થીઓને આપો. વિદ્યાર્થીઓને વારાફરતી ઊભા કરી તે કાપલી કે કાર્ડ યોગ્ય કારીગરની ટોપલીમાં મૂકવા કહો.

આ કોણ છે ? તેણે શું કર્યું ? નોંધો :

ગીતમાં આવતા કારીગરોની કાપલીઓ બનાવી બોક્સમાં મૂકો. વારાફરતી દરેક વિદ્યાર્થીની ખોલાવી કાપલી ઉપાડવા અને તેનો અભિનય કરવા કહો. એક અભિનય થયા બાદ તેના વિશે લખવા સમય આપો. ત્યારખાદ જ ખીજુ કાપલી ઉપાડવા વિદ્યાર્થીની ખોલાવો. આ રીતે પ્રવૃત્તિ આગળ વધારો.

ક્રમ	આ કોણ છે ? (કારીગર)	તેણે શું કર્યું ?
૧.	મોચી	બૂટને પોલિશ કરી.

એક સો ત્રણ

- ગીત ગાઓ : કારીગરનો મેળો

 ગીતમાંથી શોધીને લખો :

૧. એ તો ઈંટ-માટીથી ને મહેલ બનાવે છે.

૨. કાપડ કાપી કોટ બનાવે છે.

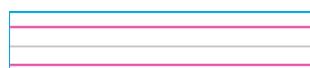
૩. એરણ અને લઈને આવ્યા લુહારભાઈ.

૪. કરીને એ રંગ ચડાવે છે.

૫. છાંટી વાળ કાપી વહુ પાડી દે છે.

૬. ચાકડો ને ટોપલો લઈને આવ્યા.

૭. રંપી ને લઈને આવ્યા.

એક સો ચાર

ગીત વાંચી જવાબ લખો :

૧. વાળંદ વાળ કેવી રીતે કાપે છે ?

◆ વાળંદ ફુવારો છાંટીને વાળ કાપે છે.

૨. દરજભાઈ કોટ કેવી રીતે બનાવે છે ?

૩. કુંભાર શામાંથી માટલાં બનાવે છે ?

૪. રંપી ને પોલિશનો ઉપયોગ કોણ કરે છે ?

૫. લાકડકામ કોણ કરે ?

૬. મોચી ચામડું કાપીને શું બનાવશે ?

૭. દરજ ક્યાં ક્યાં સાધનોનો ઉપયોગ કરે છે ?

એક સો પાંચ

ફેરિયો - ફેરિયો રમીએ :

આપેલા નમૂના ઉપરાંત પોતાના વિસ્તારમાં જોવા ભગતા ફેરિયાની ખૂભો કે ગીતડાં લહેકા સાથે રજૂ કરો અને વિદ્યાર્થીઓ પાસે રજૂ કરાવો.

- 😊 રમકડાં લો...રમકડાં....
- 😊 એ રમકડાંવાલે.... રમકડાં...
- 😊 રમકડાં આવી જ્યાં, ભઈ રમકડાં...

- 😊 જૂનો... સામાન... લોખંડનો ભંગાર...
- 😊 પસ્તી - પેઘર - લોખંડનો ભંગાર...
- 😊 ડબ્બા - બાટલી - પસ્તી ભંગાર...

- 😊 લઈ લો. ઈડલી-સંભાર...
- 😊 ઈડલીવાલે... ઈડલીવાલે...
- 😊 મદ્રાસી ઈડલી... મદ્રાસી ઈડલી...

- 😊 બકાલું લઈ લો....
- 😊 કુંગળી, બટાકા, કોબી, ધાણા, મરચાં, આદુઓ....
- 😊 શાકભાજ આયી.... શાકભાજ .....

- 😊 ચાદર લઈ લો ચાદર... દોઢસોની બે....
- 😊 ખોળિયાં, ચોરસા... ચાદર... એય ... તકિયાકવર, ચોરસા....
- 😊 ચાદર, નોંધિન, ટુવાલ...

- 😊 ખાવ... ઠંડી... મીઠી કેન્દીઈઈ...
- 😊 આઈસ કેન્દી... આયી... આઈસકીઈમ....
- 😊 આજાદ કુલફી આવી આજાદ કુલફી....

- 😊 ૨૦ રૂપિયામાં બામ લો. ધૂટણ, માથું, કમર દુઃખે તો બામ લગાવો...
- 😊 એ... સસ્તામાં સસ્તો ને સારામાં સારો... બામ લઈ લો બામ...
- 😊 જૂનું દરદ મટાડે... દુખાવો મટાડે... લઈ લો બામ લઈ લો...

વાંચો :

આ સંવાદને નાટ્યાત્મક રીતે વિદ્યાર્થીઓ પાસે વંચાવવા.. જરૂર પડ્યે મહદુદ્દ કરવી.

૧. ઈનાને ફૂટસલાડ બહુ ભાવે.

ઈના મમ્મી સાથે ફળો લેવા બજાર ગઈ.

દુકાન પર મોટા અક્ષરે લખ્યું હતું : ફારુક ફૂટવાલા.

ઈના : ઓહોહોહો... કેટલાં બધાં ફળો !

ફારુકચાચા : તારે શું લેવું છે બેટા ?

ઈના : બધું જ ! ફૂટસલાડ બનાવવો છે.

ફારુકચાચા : અણા ! તો આ કેળાં, ચીકુ, દરાખ, દાડમ અને સફરજન લઈ જા.

ઈના : ચાચા, આ ચીકુ જેવું બીજું શું છે ?

ફારુકચાચા : કીવી. તે વિદેશમાં થાય.

ઈના : ને પેલું.... ફૂલ જેવું દેખાતું ફળ ક્યું ?

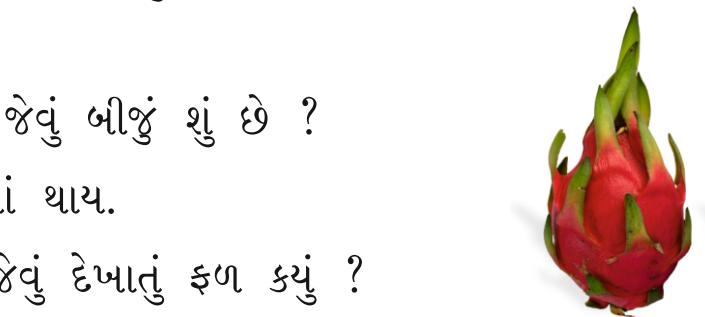
ફારુકચાચા : એ ડ્રેગનફૂટ. એ તો આપણા કચ્છમાં પણ ઉગાડાય છે.

ઈના : ચાચા, તમારે કેવું સારું ! જે ફળો ખાવાનું મન થાય તે ફળ ખાવા મળે.

ફારુકચાચા : હા બેટા, ને અમારે ધરે તો અઠવાડિયામાં પાંચ દિવસ ફૂટસલાડ બને !

ઈના : આહાદા.. મમ્મી ચાલોને, આપણે ફારુકચાચાના

પુડોશમાં ઘર લઈને રહીએ !

૨. મીના પપ્પા સાથે ગોરેજ પર ગઈ.

ગણપતકાકા : કેમ છે બેટા ? શું નામ તારું ?

મીના : કેમ છો કાકા ? તમે ગણપતકાકા, ને હું મીના.

ગણપતકાકા : તે હું, તેં મારું નામ કેવી રીતે જાણ્યું ?

મીના : આ લખ્યું દુકાનના પાટિયા પર - ગણપત ગોરેજવાલા.

ગણપતકાકા : વાહ, મીના તું તો બહુ હોશિયાર !

મીના : કાકા, હોશિયાર તો તમે છો. કેવી મોટી મોટી કાર રિપોર કરો છો !

પપ્પા : જો મીના, ગણપતકાકા બધી જ જતની કાર રિપોર કરે છે. જો આ એમના જેંક અને પકડ-પાનાં.

મીના : કાકા, તમારે ત્યાં સાઈકલ કે મોટર સાઈકલ રિપોર ન કરો ?

ગણપતકાકા : હા કરીએ ને, જો આ એનાં પાનાંઓ. તેનો કારીગર જુદો.

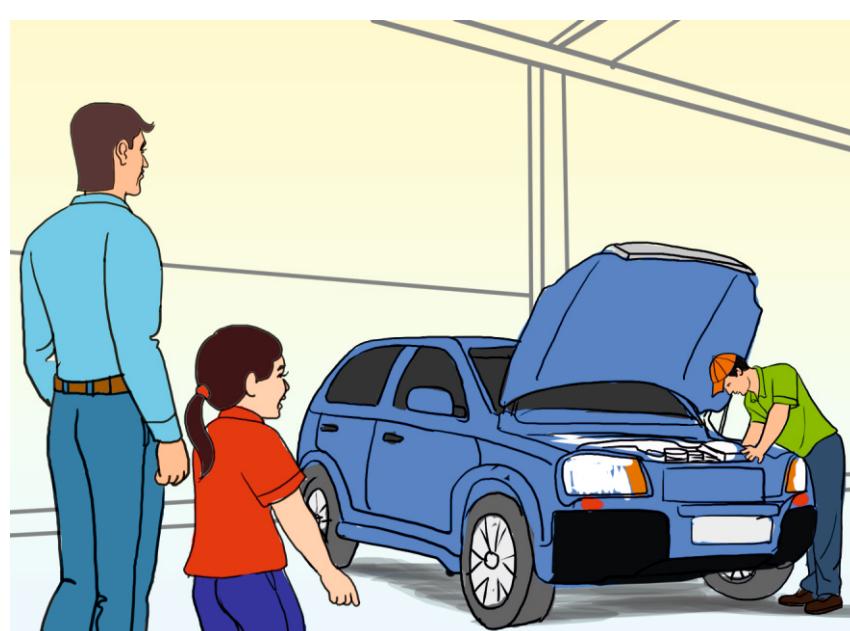
મીના : તો કાકા, તમને આ બધી ગાડી ચલાવતાં આવડે છે ?

ગણપતકાકા : હા આવડે જ ને !

મીના : આહાહાહા, કાકા આ બધું તમે કઈ નિશાળમાં શીખ્યા ? મને શીખવશો ? મારેય શીખવું છે.

ગણપતકાકા : બેટા, તું પહેલાં મોટી થઈ જા. પછી ગાડી શીખજે.

મીના : સારું... સારું... થેન્ક યૂ કાકા.

એક સો આઠ

અલગ હોય તેની ફરતે ○ કરો.

1. ગાડી, ડ્રાઇવર, પાનાં, ઈસ્ટરી
2. સંચો, લેલું, તગારું, ઓળંબો
3. દાઉમ, ફૂટસલાઈ, ચીકુ, કેળાં
4. ગેરેજવાલા, બકાલું, લુહાર, કરિયો

મને ઓળખી કાઢો :

વિદ્યાર્થીઓ જેઈ ન શકે તેવી રીતે (વિદ્યાર્થીની પાછળ જઈને કે ટેબલ આગળ પડુછો પાડીને) કાતર, હથોડી, ફૂટપદી, ડિસમિસ, પેન્સિલ, લાકડાનો ટુકડો, ઈંટનો ટુકડો, ખીલી, ભ્રશ, લેલું, પોલિશની ઉષ્ણી, પાનું વગેરે વિદ્યાર્થીઓને ખતાવો, ત્યારખાદ વિદ્યાર્થીઓની આંખે પાટા ખાંધી / વિદ્યાર્થીની પાછળ જઈને / પડુછો પાડીને તે સાધન / વસ્તુ હાથમાંથી નીચે પાડી અવાજ ઓળખવા કહેવું અને કુમશઃ નોંધ કરાવવી.

ક્રમ	શું પડ્યું ?	કોણ વાપરે ?

એક સો નવ

યાદ કરીને લખો :

એક જગ્યાએ બેસીને
કામ કરનાર

ફરી ફરીને કામ
કરનાર

એક જગ્યાએ બેસીને
અને ફરીને એમ બંને
રીતે કામ કરનાર

દરજી

સફાઈ કામદાર

શાકભાજી વેચનાર

- ચાલો, ગાઈએ ગીતણું : ૨.. ૨.. ૨.. ૨.. ૨.. ૨.. ૨.. ૨.. ટપાલી હું...

એક સો દસ

આપણે સૌ તોફાની

ચાલો, ગાઈએ ગીતનું :

વડલાડાળે વાંદરાટોળી કરતી હૂપાહૂપ...

છાનોમાનો જોયા કરું થઈને ચૂપાચૂપ...

વડલાડાળે (૨)

એક મોટો બૂઢિયો એ વાનરનો સરદાર,

એની પાછળ નાનામોટા વાંદરા છે દસબાર.

છાપરાં કૂદે, કૂદે અગાશી, એવા એ બહાદુર... એવા એ બહાદુર

છાનોમાનો જોયા કરું થઈને ચૂપાચૂપ...

લીમડા કેરી ખાય લીંબોળી, વડના ખાય ટેટા

કેરી કેરી ખાઈ ખાઈને ગોટલા નાખે હેઠા

ઠેકડા મારે, મારે ગુલાંટો, કરતાં ઝૂંટાઝૂંટ... કરતાં ઝૂંટાઝૂંટ...

છાનોમાનો જોયા કરું થઈને ચૂપાચૂપ...

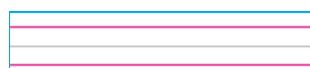
વાંચો અને અભિનય કરો :

તમારા મિત્ર બોલ્યા વગર અભિનય કરે છે તે ઓળખો.

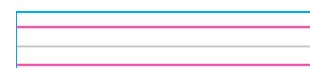
નીચે આપેલ કિયાઓ શિક્ષકે એકવાર વર્ગમાં કરીને ખતાવવી. ત્યારખાઢ આવી કિયાઓની ચિછીઓ ખનાવવી. એક પછી એક ખાળક આવે અને ચિછી ઉપાડે. ચિછી વાંચીને એ મુજબ અભિનય કરો. ખાકીનાં ખાળકો આ અભિનયને ઓળખી ખતાવે. વર્ગનાં તમામ ખાળકો ચિછી ઉપાડીને વાંચો અને એ મુજબ અભિનય કરે તેમ કરવું.

1. છાનોમાના જોવું
2. હૂપાહૂપ કરવું
3. છુપાઈ જવું

4. ઠંડા પાણીમાં ડૂબકી ખાવી
5. ખાટી કેરી ખાવી
6. લીંબોળી ખાવી

એક સો અગિયાર

વાંચો અને ભજવો :

વિદ્યાર્થીઓ સમક્ષ આ સંવાદ હાવત્માવ અને ચોગ્ય આરોહ-અવરોહ સાથે વાંચી સંભળાવો. ત્યારખાહ વિદ્યાર્થીઓને નીચેનાં ચિત્રો જેઈ સાથે આપેલા સંવાદ વાંચવા કહેવું. વિદ્યાર્થીઓ પાસે (જોડીમાં અને જૂથમાં) આ સંવાદ રજૂ કરાવો. વિદ્યાર્થીઓ આ સંવાદો ઉપરાંત પોતાના સંવાદો ઉમેરે તે માટે માર્ગદર્શન આપો. જેમ કે, પ્રથમ સંવાદમાં, શૌનક ધરે આવે ત્યારે મમ્મી પૂછે કે, “આજે આટલું મોટું કેમ થયું ?” વગેરે..

😊 શૌનક : મમ્મી, આજે તો મેં મોટું પરાકમ કર્યું.

મમ્મી : વાહ, બેટા...શું પરાકમ કર્યું ?

શૌનક : આ ઘાસ મેં જમીનમાંથી જેંચી કાઢ્યું.

મમ્મી : ઓ હો હો, આ તો બહુ મોટું પરાકમ !

શૌનક : હાસ્તો વળી, એક તરફ આખા બગીચાની જમીન આ ઘાસને પકડી રહી હતી, અને બીજી તરફ હું એકલો હતો. તો પણ મેં ઘાસ જેંચી કાઢ્યું... !

એક સો બાર

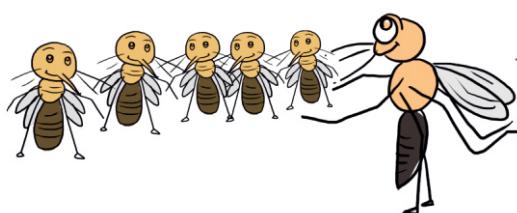
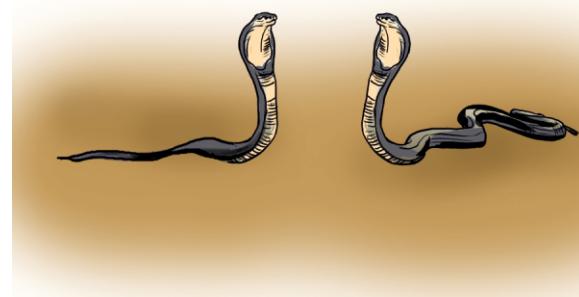

😊 સાપ : બેટા, આજે કેમ આટલો ખુશ છે?

બેટો : પણા, આજે મેં એક નવું જ કામ કર્યું.

સાપ : એવી તો શી નવાઈ કરી ?

બેટો : આજે હું સીધો સીધો ચાલીને ઘરે આવ્યો !

મીઠુ મચ્છર એના ભિત્રોને પોતાના પરાકમની વાત કરતો હતો. મીઠુ કહે, “આજે તો મેં જબરું કામ કર્યું.” બધા મચ્છર નવાઈથી બોલી ઉઠ્યા, “એવી તો શું ધાડ મારી ?”

મીઠુ : “આખી રાત પેલા ટપુભાઈનું લોહી પીધું.” બીજો મચ્છર કહે, “એમાં શી નવાઈ ? અમે બધાં આખી રાત કોઈક ને કોઈકનું લોહી પીએ જ છીએ ને ?” મીઠુ કહે, “પણ ટપુ તો મચ્છરદાનીમાં હતો, હું મચ્છરદાનીમાં ઘૂસી ગયો, બોલો.” બધા મચ્છર કહે, “વાણ મીઠુ તારું પરાકમ !”

રમો અને કહો :

કૂદાકૂદ :

પાંચ પાંચ વિદ્યાર્થીઓનાં જૂથ બનાવો. મેદાનમાં એક લીટી દોરી એક જૂથના વિદ્યાર્થીઓને એ લીટી પર ઊભા રાખો. આ લીટી પરથી દરેક વિદ્યાર્થીની ખંને પગ લેગા રાખીને કૂદવા કહો. જે સૌથી વધુ લાંબું કૂદે તે વિદ્યાર્થીની અલગ ઊભા રહેવા કહો. ત્યારબાદ બીજું જૂથ પણ આ રીતે કૂદે. તમામ જૂથમાં જુતેલા વિદ્યાર્થીઓનું અલગ જૂથ બનાવો. જુતેલા વિદ્યાર્થીઓના જૂથને પણ આ રમત ફરીથી રમાડો.

આ અને આવી અન્ય રમતો રમાડીને વર્ણન કરવા તથા પોતાના અનુભવો રજૂ કરવા કહો.

એક સો તેર

૧. આ રમત આપણે કેવી રીતે રમ્યા ?
૨. બધા વિદ્યાર્થીઓને એકસાથે જ રમાડ્યા હોય તો શું થાય ? શી મુશ્કેલી પડે ?
૩. જીતી ગયેલા વિદ્યાર્થીઓને ફરીથી શા માટે રમાડ્યા ?
૪. કઈ રમત રમવાની તમને સૌથી વધુ મજા આવી ?
૫. કોણ કોણ ખૂબ સારું રમ્યાં ?
૬. તમે કઈ રમત રમાડી શકો ?

યાદ કરો અને કહો :

વિદ્યાર્થીઓ પોતાનાં તોઝાનો વિશે વર્ગમાં વાત કરે એ માટે પહેલાં તમે શરૂઆત કરો. તમારા નાનપણનાં પોતાનાં બે-ત્રણ રસપ્રદ તોઝાનો વિશે વર્ગમાં વાત કરો. ત્યારખાદ નીચે આપેલો ઇકરો વિદ્યાર્થીઓને વાંચી સંભળાવો.

વિદ્યાર્થીઓ એક પછી એક ઉભા થઈને પોતાનાં તોઝાન વિશે વાત કરે. જરૂર જણાયે, વિદ્યાર્થીઓને કેટલાક પ્રશ્નો પૂછીને, તેમનાં તોઝાનો વિશે કહેવા પ્રોત્સાહિત કરો. દાખલા તરીકે, તમારા પર્યાએ તમારા પર ક્યારે ગુરુસે થયેલા ? તમે ઘરમાં કોઈ વસ્તુ તોડી હતી ? વગેરે.

વિદ્યાર્થીઓને કહો કે તેઓ ઘરે જઈને પોતાનાં મા-ખાપ કે દાદા-દાદીને પૂછે કે એ લોકોએ નાનપણમાં કેવાં તોઝાન કર્યાં હતાં ?

એક સાથે બધા વિદ્યાર્થીઓ પોતાનાં તોઝાન વિશે વાત ન કરે, પરંતુ એક દિવસે ત્રણ-ચાર વિદ્યાર્થીઓ વાત કરે, બીજા દિવસે બીજા ત્રણ-ચાર વિદ્યાર્થીઓ વાત કરે એ રીતે તમામ વિદ્યાર્થીઓ વાત કરે તેવું આયોજન કરો.

મારાં તોઝાન

હું બાલમંદિરમાં ભણતી હતી ત્યારે એક વાર સાંજે ઘરમાં લીંબુ-શરબત બનાવેલું. મેં મારા દૂધના ગલાસમાં લીંબુ-શરબત પીધું હતું. પછી દૂધ પીવાનો સમય થયો

એક સો ચૌદા

એટલે દૂધ પણ એ જ ગલાસમાં લીધું. પણાએ ગુસ્સાથી કહ્યું, “આ દૂધ ફાટી ગયું. હવે આ ન પિવાય.” મને નવાઈ લાગી. મેં પણાને પૂછ્યું, “દૂધ ફાટે એટલે શું થાય ?” પણા કહે, “એ તો દૂધમાં ખાટી વસ્તુ ભળે એટલે દૂધ ફાટી જાય. તને ખબર ન પડે.” મને તો ફાટી ગયેલા દૂધના ટુકડા દેખાયા જ નહોતા. મેં તો રાત્રે છાનામાના ફીજ ખોલ્યું, દૂધની તપેલી ભરેલી હતી તેમાં થોડું લીંબુ-શરબત ઉમેરી દીધું !

- તમારાં દાદા-દાદી અથવા મમ્મી-પણા પાસેથી જાણો કે તેઓ નાનાં હતાં ત્યારે કેવાં તોફાન કરતાં ?
- તમે આજ સુધી કરેલું ક્યું તોફાન યાદ છે ?
તે બધાં તોફાન વિશે વર્ગમાં વાત કરો.
- ચાલો, ગાઈએ ગીતહું :

વડલાડાળે વાંદરાટોળી કરતી હૂપાહૂપ...

વાર્તા :

બળિયો ભીમ

હસ્તિનાપુર નામનું નગર હતું. આ નગરમાં એકસો પાંચ રાજકુમાર રહેતા હતાઃ પાંચ પાંડવ અને સો કૌરવ. નાનાનાના રાજકુમારો ખાય, પીએ, રમે અને મજા કરે. એકવાર પાંચેય પાંડવ બગીચામાં રમતા હતા. એટલામાં દુર્યોધન અને તેના નવ્યાણું ભાઈઓ આવ્યા. દુર્યોધન અને તેના બીજા ભાઈઓને પાંડવો જરાય ન ગમે. એમાંય ભીમ માટે કૌરવોના મનમાં બહુ જ ખીજ. કૌરવો હુંમેશાં પાંડવોને હેરાન કરવાની તક જ શોધતા હોય.

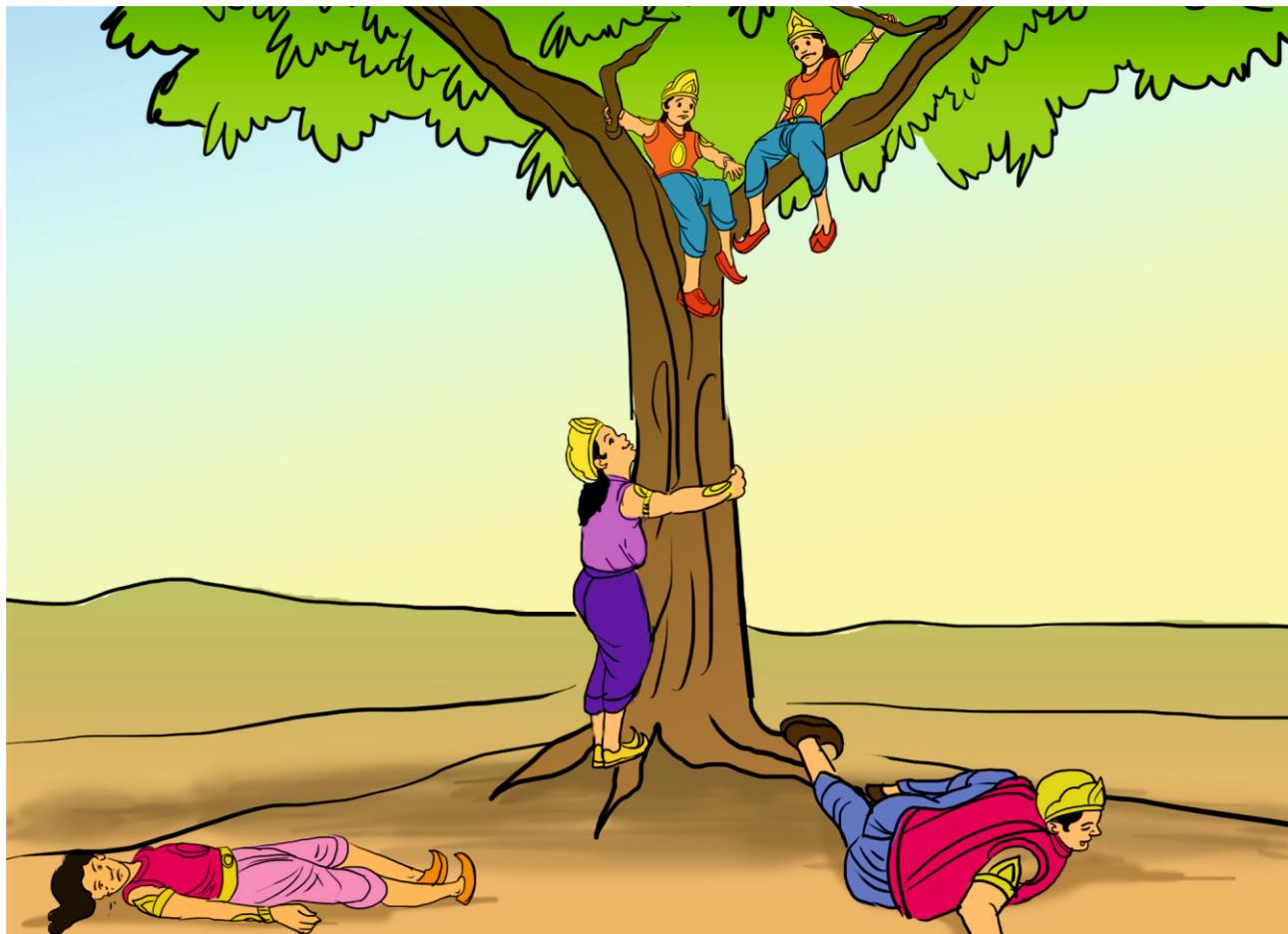
એક દિવસની વાત છે. દુર્યોધન પાંડવોને કહે, “ચાલો આપણે ભેગા મળીને આંબલીપીપળી રમીએ.” ભીમ અને અર્જુને રમવાની ના પાડી. પરંતુ યુધિષ્ઠિરે કહ્યું, “હા, ચાલો, આપણે સાથે રમીએ.” યુધિષ્ઠિરની વાત બધા પાંડવ માને. રમવાનું શરૂ થયું. કૌરવોએ એવું વિચાર્યુ કે, ભીમને દાવ આપવો અને આપણે ઝડ પર ચઢી જવું. એ જાણિયો તો ઝડ પર ચડી જ નહિ શકે, મજા આવશે !

એક સો પંદર

ભીમનો દાવ આવ્યો. ભીમે આંખ બંધ કરીને ગણવાનું ચાલુ કર્યું, “એક, બે, ત્રણ, ચાર,...દસ, અગિયાર, બાર,...વીસ, ત્રીસ, પચાસ,...અંશી, નેવું, એકાણું,...અડાણું, નવ્યાણું અને સો.” આંખ ઉઘાડીને આજુબાજુ જોયું તો કોઈ જોવા ન મળે. દુર્યોધન અને બીજા કૌરવો ઝાડ પર બેસીને હસતા હતા. ભીમ ઝાડ નીચે ગયો. કૌરવો ભીમને ખીજવવા માંડ્યા.

“જાદિયો જાદિયો જાદિયો ભીમ, ઝાડ પર ચઢશે કેમ ?

આંબલીપીપળીનો દાવ દેવા આપણાને એ અડશે કેમ ?”

ભીમ વિચારમાં પડ્યો, “વાત તો સાચી, હું ઝાડ પર કેવી રીતે ચકું ?”
ત્યાં તો કૌરવો ફરીથી બોલ્યા :

“કોઈના ટેકે ચઢશે તોપણ, ફરો એનો ફોગટ જશે,

ઝાડની ડાળીએ પગ મૂકશે તો ડાળી સાથે નીચે જશે.”

ભીમને બહુ ગુસ્સો આવ્યો. જોરથી બૂમ પાડી. એના મોટા અવાજથી એક-બે

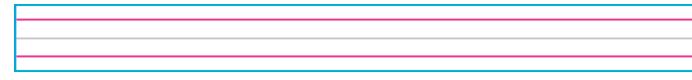
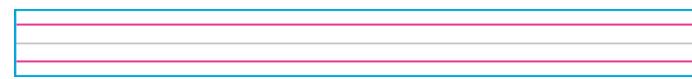
કૌરવો તો ધ્રૂજવા લાગ્યા. ભીમે પોતાનો હાથી જેવો પગ પછાડ્યો. ધરતી ધ્રૂજ. બે-ત્રણ કૌરવો તો ‘ઓ મા રે...’ કરીને નીચે પડ્યા. ભીમ હજ પણ ગુસ્સામાં હતો. કારણ કે દુર્યોધન અને દુઃશાસન હજ જાડ પર હતા અને ભીમને ખીજવતા હતા. ગુસ્સામાં ને ગુસ્સામાં ભીમે જાડના થડને જોરથી એક મુક્કો માર્યો. આખું જાડ ધ્રૂજ ગયું. ચાર-પાંચ કૌરવો તો ‘મરી ગયા ઓ મા રે...!’ બોલતાં નીચે પટકાયા. આ જોઈને ભીમને યુક્તિ સૂજી. એણે તો જાડના થડને બાથમાં પકડીને જોરથી હલાવવાનું શરૂ કર્યું. આખું જાડ હિલ્લોળા લેવા માંડ્યું. જાડ હલવાથી દુર્યોધન, દુઃશાસન અને બાકીના બધા કૌરવો જાડ પરથી ટપોટપ નીચે પછાડાયા. દુર્યોધન તો ઊંઘે માથે પડ્યો. ભીમ દુર્યોધનને અડી ગયો. દાવ દુર્યોધન પર આવી ગયો. ભીમ ખુશ થઈ ગયો.

પહેલાં ‘ખળિયો ભીમ’ વાતાનું અસરકારક મુખવાચન કરો. મુખવાચન યોગ્ય ઝડપ અને યોગ્ય આરોહ-અવરોહ સાથે કરવું. જ્યારે તમે વાંચતા હો ત્યારે દરેક વિદ્યાર્થીની પોતાના પુસ્તકમાં આંગળી ફેરવતા રહી સાથે સાથે મનમાં વાંચવા કહો.

ત્યારખાદ આ વાતાનું મુખવાચન દરેક વિદ્યાર્થી કરે તે માટે વર્ગના કોઈ એક વિદ્યાર્થીની ઊભા કરી, આ વાતા મોટેથી વાંચવા કહો. વિદ્યાર્થીની મોટા અવાજે વાંચવા કહો, જેથી બાકીના વિદ્યાર્થીઓ પણ એ સાંભળી શકે. પહેલો વિદ્યાર્થી ત્રણ-ચાર વાક્યો વાંચે પછી ભીજ કોઈ વિદ્યાર્થીની મુખવાચન કરવા કહો. આ રીતે વર્ગના તમામ વિદ્યાર્થીઓને મુખવાચનની તક આપો. કોઈ એક વિદ્યાર્થી મુખવાચન કરતો હોય ત્યારે બાકીના તમામ વિદ્યાર્થીઓ પોતાના પુસ્તકમાંથી એ જ વાક્ય વાંચતા હોય તે ધ્યાન રાખો. આ વાતા વર્ગમાં ચાર-પાંચ વખત મોટેથી વંચાશો.

વિદ્યાર્થીઓ જો શાણદો કે શાખસમૂહો વાંચતી વખતે ભૂલ કરતા હોય તો પણ વ્યક્તિગત ભૂલ ન કાઢવી. તે શાણદો કે શાખસમૂહોનું જીલવાચન કરાવો.

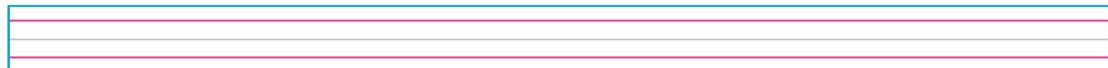
 સાચા વાક્યની પાછળ ખરાની નિશાની કરો. જે વાક્ય ખરું હોય તે ફરીથી લખો.

- દુર્યોધનને ભીમ બહુ ગમે.
- ભીમે દુર્યોધનને મુક્કો માર્યો.

એક સો સતતર

- છેવટે દુઃશાસન પર દાવ આવ્યો.
- કૌરવો જાડ પરથી નીચે પટકાયા.
- પાંડવો યુધિષ્ઠિરની બધી વાત માને.
- ભીમ ખૂબ જ શક્તિશાળી હતો.
- ભીમે જાડ હલાવું એટલે પાંડવો નીચે પડ્યા.
- હસ્તિનાપુરના રાજકુમારો એટલે પાંડવો અને કૌરવો.
- આંબલીપીપળી રમવાની કૌરવોને બહુ મજા પડી.

જોડો: આપેલા વાક્ય જેવો જ અર્થ ધરાવતું વાક્ય ક્યું ?

જાડ પરથી <u>પટકાયા</u> .	જાડ પરથી નીચે ઉત્તર્યા. જાડ પરથી નીચે પડ્યા.
જાડ <u>હિલોળા</u> લેવા લાગ્યું.	જાડ આમતેમ હલવા લાગ્યું. જાડ હીંચકો ખાવા લાગ્યું.
ભીમ બહુ <u>બળયો</u> હતો.	ભીમ બહુ શક્તિશાળી હતો. ભીમ બહુ બળી ગયો હતો.
એનો ફેરો <u>ફોગાટ</u> જશે.	એનો ફેરો નકામો જશે. એનો ફેરો મજાનો જશે.
ભીમને એક યુક્તિ <u>યાદ</u> આવી.	ભીમને એક યુક્તિ ગમી ગઈ. ભીમને એક યુક્તિ સૂજી.

એક સો અઢાર

શબ્દોને યોગ્ય કુમમાં ગોઠવીને વાક્ય બનાવો.

૧. કહે છે / દરરોજ / મારા દાદા / મને વાત્તો

૨. મારી મમ્મીને / બહુ ગમે / છાપું વાંચવાનું / સવારે

૩. રસોઈ / મારા / બનાવે છે / પણા સરસ

૪. જાય છે / મારી / કિકેટ રમવા / મોટીબહેન

૫. બહુ / મને / ભાવે છે / દૂધ / ગાયનું

- ચાલો, ગાઈએ ગીતનું : વડલાડાળે વાંદરાટોળી કરતી હૂપાહૂપ

નો, ની, નું, ના, નાં મૂકી ખાલી જગ્યા પૂરો :

- ભીમ

 હાથ પણ મોટા.
- મમ્મી

 સ્કૂટર નવું છે.
- મારા ભાઈ

 સાઈકલ હું પણ ચલાવું છું.

એક સો ઓગણીસ

- આજે નાસ્તા ડઝો ઘરે ભૂલી ગઈ.
- પેન્સિલ અણી તો વાગે એવી છે.
- દાદા ચશમાંમાંથી કાચ કાઢી લીધો.
- પાંડવો યુધિષ્ઠિર કહેવું માને.
- દુર્યોધનને ભીમ બહુ બીક લાગે.
- દોસ્ત ડઝામાંથી નાસ્તો કર્યો.

 તમને ગમતા વાક્ય સામે ખરાની નિશાની કરો અને ઉદાહરણ મુજબ લખો :

મને લાંબી પેન્સિલ ગમે.	મને ટૂંકી પેન્સિલ ગમે. ✓

ઉદાહરણ : મને ટૂંકી પેન્સિલ ગમે, મને લાંબી પેન્સિલ ન ગમે.

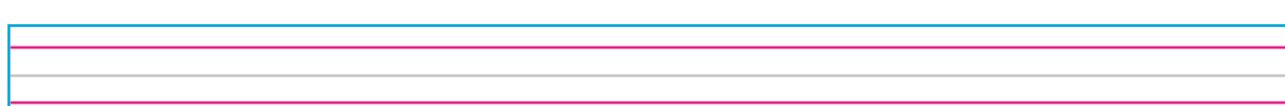
મને સવારે રમવું ગમે.	મને સાંજે રમવું ગમે.

મને પાતળી રોટલી ભાવે.	મને જાડી રોટલી ભાવે.

મને ઊંચી સાઈકલ ગમે.	મને નીચી સાઈકલ ગમે.

મને હળવું દફતર ગમે.

મને વજનદાર દફતર ગમે.

મને ગરમ દૂધ ભાવે.

મને ઠંડું દૂધ ભાવે.

મને નાનું બોટ ગમે.

મને મોટું બોટ ગમે.

નીચેનાં વાક્યો એકવાર મોટેથી, પછી મનમાં વાંચો.

આરતી અને આયુષ ભાઈ-બહેન. આરતી મોટી અને ડાહી. આયુષ નાનો પણ બધાના ચાળા પાડે. આરતી જે કરે એ બધું જ આયુષ પણ કરે.

આરતી રૂમમાંથી બહાર આવી, આયુષ પણ બહાર આવ્યો.

આરતી ઉંબરો કૂદી ગઈ, આયુષ પણ ઉંબરો કૂદી ગયો.

આરતી બેસી ગઈ, આયુષ પણ બેસી ગયો.

આરતી ઊભી થઈ, આયુષ પણ ઊભો થયો.

આરતી ધાબે ચડી, આયુષ પણ ધાબે ચડ્યો.

આરતી હસી, આયુષ પણ હસ્યો.

આરતી ધાબું વાળવા લાગી, આયુષ ઊભો જ રહ્યો !

એક સો એકવીસ

વાંચો, સમજો અને _____ માં યોગ્ય શબ્દો લખો. ત્યાર બાદ વર્ગ સમક્ષ મોટેથી વાંચો.

વિદ્યાર્થીઓ આ ખાલી જગ્યામાં જવાબ લખી લે, ત્યારખાદ એક પછી એક અભિજ્ઞાન થઈને આ વાક્યોની જેડ વર્ગ સમક્ષ મોટેથી વાંચે. જેમ કે એક વિદ્યાર્થી અભિજ્ઞાન થાય અને વાંચે : ‘શર્મિષ્ઠા ગીત ગાતી હતી. દક્ષ ગીત ગાતો ન હતો.’

શર્મિષ્ઠા ગીત ગાતી હતી.	દક્ષ ગીત ગાતો ન હતો.
મૌનસ દોડીને જતો હતો.	મૈત્રેયી દોડીને ____ ____
મહર્ષિ શાળામાં આવવાનો છે.	____ શાળામાં આવવાની છે.
શાર્દૂલ ઘરકામ કરતો હતો.	શ્રેયા ઘરકામ ____ ____
પ્રિયાંશ કિક્કેટ રમવા આવેલો.	____ કિક્કેટ રમવા ____

આભિજ્ઞાન સાથે ગાઓ :

દરિયાકાંઠે

દરિયાકાંઠે રમવા ચાલો નાના બાળારાજ,
એતીમાં રમવાને ચાલો રે બાળારાજ...
શંખલાં છીપલાં વીળીને, માળા રે બનાવણું,
કાગળની હોડીને પાણીમાં રે તરાવણું,
મોજાં સાથે બાથ ભીડણું ચાલો બાળારાજ... દરિયાકાંઠે.
એતીના બંગલાઓ સાથે બેસી બનાવણું,
નાની ઢીંગલી માટે રે ખુરશી-ટેબલ લાવણું,
પાણીમાં છબદ્ધબિયાં કરણું ચાલો, બાળારાજ... દરિયાકાંઠે.
ઉંચા ઉંચા આભલે સૂરજદાદા આવણે,
સંધ્યા રંગોને, પાણીમાં રે બિછાવણે,

એક સો બાવીસ

દરિયામાં એ રંગો જેવા ચાલો બાળારાજા... દરિયાકાંઠે.

નાની નાની માછલીઓ કાંઠે રમવા આવશે,

ગીત મધુરાં ગાણું, દરિયો હિલ્વોળા લાવશે,

મોજાંમાં હિલ્વોળા જેવા, ચાલો બાળારાજા... દરિયાકાંઠે.

- મહેન્દ્રભાઈ જોશી

વાતચીત :

સૌ પહેલાં આ ગીતના આધારે બાળકો સાથે વાતચીત કરો કે બાળારાજા દરિયાકાંઠે શું શું કરવાના છે. આ વિગતો બોર્ડમાં લખો. ત્યારબાદ, બાળકોને પોતાના અનુભવો વિશે વાત કરવા કહો.

આ પ્રવૃત્તિનો હેતુ બાળકોની મૌખિક અભિવ્યક્તિ ખીલવવાનો છે. બાળકો પોતાના અનુભવો અંગે વાત કરે તે અપેક્ષિત છે. બાળકો બોલતાં હોય ત્યારે તેમને ટોકવાં નહીં, બોલવામાં ભૂલ થાય તો થવા ઢેવી. બાળક બોલતું હોય ત્યારે વચ્ચે રોકીને ભૂલ સુધારવાનો પ્રયત્ન ન કરવો. બાળકને બોલવા ઢેવું અને વિગતવાર બોલવા પ્રોત્સાહિત કરવું.

જો બાળકો આખા વર્ગ સમક્ષ બોલતાં ક્ષોભ અનુભવે તો પહેલાં તેમને તેમના મિત્ર સાથે આ અંગે વાત કરવા કહો. બધાં બાળકો એકબીજા સાથે વાત કરી લે ત્યારબાદ તેમને વર્ગ સમક્ષ બોલવા કહો.

જોડકાં જોડો અને લખો :

બાળારાજા દરિયાકાંઠે શું શું કરશે ? એ દરિયાકાંઠે જે કરવાના છે તે ઊલટસૂલટ થઈ ગયું છે, એ સરખું કરીને ઉદાહરણ મુજબ નીચે વાક્યો લખો :

બાળારાજા...	... આ કરશે
શંખલાં-છીપલાં	રંગો જોશે
રેતીના	બનાવશે
દરિયામાં	બંગલા બનાવશે
મોજાં સાથે	વીણાશે
કાગળની હોડી	બાથ ભીડશે

એક સો ટેવીસ

ઉદાહરણ : બાળરાજી દરિયાકાંઠે શંખલાં-છીપલાં વીજાશે.

શિક્ષક બોલે તે લખો :

‘અળિયો ભીમ’ વાતાવાંથી ચાર-પાંચ વાક્યો પસંદ કરો. વાક્યો પસંદ કરતી વખતે એવું ધ્યાન રાખવું કે એમાં જોડાક્ષરોવાળા શાખ્દો પણ હોય.

દરેક વાક્યનું શ્રુતલેખન કરાવો. દરેક ખાળકનું લખાણ કાળજીપૂર્વક ચકાસો. ખાળકોએ ભૂલ કરી હોય તો સુધારો.

એક સો ચોવીસ

કોણ બનાવી શકે ? ખાનામાં લખો :

અહીં માનવનિર્ભિત પદાર્થો અને કુદરતી પદાર્થોનો તફાવત કે તેની સંકલ્પના શીખવવાનો હેતુ નથી. અત્યારે ભાગ એટલી જ અપેક્ષા છે કે ખાળકો પોતાના અનુભવજગતના આધારે આ અંગેની ચર્ચામાં ભાગ લે, વર્ગમાં ખોલે, જરૂર જણાયે વર્ગમાં દલીલ પણ કરે. આવું થવાથી ખાળકો સાહી સમજ કેળવશે કે પોતાની આસપાસ અને પોતાના અનુભવમાં જે કંઈ હેખાય તે બધું માણસે ખનાવેલું નથી, તેમાંનું કેટલુંક જ માણસોએ ખનાવેલું છે.

નીચે આપેલા શબ્દો ધ્યાનથી વાંચો અને વિચારો કે આમાં એવું શું છે જે માણસ બનાવી શકે ? એવું શું શું છે જે માણસ ન બનાવી શકે ?

- શંખ • છીપલું • માળા • કાગળની હોડી • રેતીના બંગલા • આકાશ
- માછલી • પાણી • રેતી • ઢીંગલી • ખૂરશી • ટેબલ • સૂર્ય (આ ઉપરાંત બંને ખાના માટે ચાર-પાંચ શબ્દો ઉમેરો.)

માણસ બનાવી શકે	માણસ ન બનાવી શકે

એક સો પર્ચીસ

- તમે કદી નદીકાંઠે/દરિયાકાંઠે/તળાવ કાંઠે/વાડી-ખેતરમાં/બજારમાં/શાકમાર્કેટમાં/ બગીચે ગયા છો ? ત્યાં શું શું કરેલું તે અંગે તમારા કોઈ એક મિત્રને જણાવો. ત્યાર બાદ વર્ગ સમક્ષ કહો.

લખો :

આ પ્રવૃત્તિનો હેતુ ખાળકોની લેખન અભિવ્યક્તિ ખીલવવાનો છે. ખાળકો પોતાના અનુભવો અંગે લખતાં થાય તે અપેક્ષિત છે. ખાળકો લખે એ પહેલાં એમની સાથે વાતચીત કરો. તેઓ અવારનવાર ફરવા જય છે. ત્યાં તેઓ શું શું કરે છે તે અંગે પ્રશ્નો પૂછો.

ખાળકોને લખાણ અંગે હંમેશાં પ્રોત્સાહન આપવું. દરેક ખાળકે જે લખ્યું છે તે કાળજીપૂર્વક ચકાસો. એવું પણ બનશો કે વિદ્યાર્થીએ લખેલું છે એ આપણાને સમજાય એવું નહીં હોય. આવું હોય ત્યારે જે-તે ખાળકને જ પૂછો કે એણે શું લખ્યું છે, એ શું કહેવા માંગો છો. ખાળક પાસેથી જાણીને પછી જ ખાળકના લખાણ અંગે સુધારા કે સૂચનો કરો.

બાળારાજા દરિયાકાંઠે ફરવા જશે ત્યારે શું શું કરવાના છે એ તમને ખબર છે. તમે પોતે નદીકાંઠે, દરિયાકાંઠે કે જ્યાં પણ ફરવા ગયા હતા ત્યારે શું શું કરેલું એ પણ તમને ખબર છે.

નીચેના કોઈમાં લખો કે ગીતમાં બાળારાજા દરિયાકાંઠે શું શું કરવાના છે અને તમે જ્યાં ગયા હતા ત્યાં શું શું કરેલું ?

બાળારાજા આ કરશે	● હું _____ ગયો હતો ● મેં આ કરેલું:
શંખલાં-છીપલાં વીણશે.	ગોળ ગોળ પથ્થર વીણેલા.
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

એક સો છબ્બીસ

ચિત્ર જુઓ, રંગ પૂરો અને લખો :

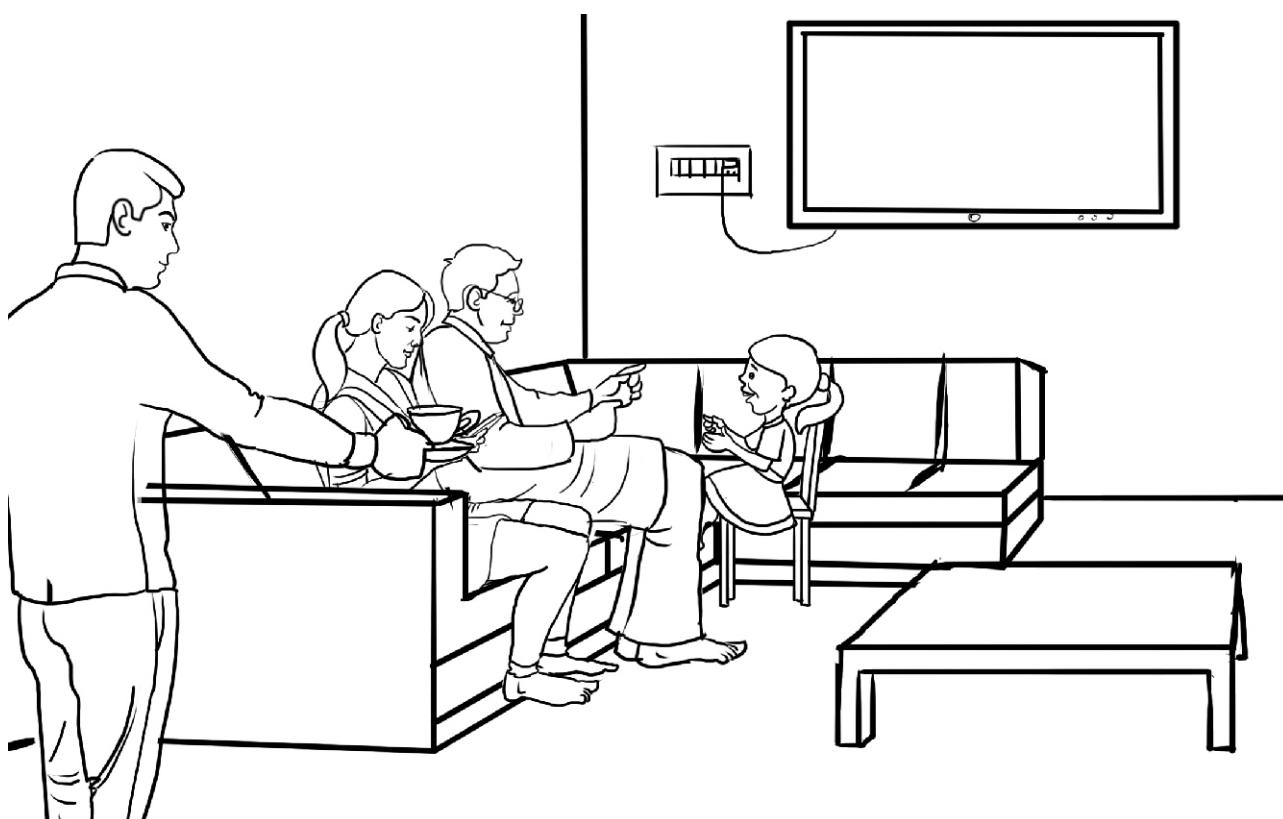
વિદ્યાર્થીઓ ચિત્રને આધારે ચાર-પાંચ વાક્યનો સળંગ ફૂકરો અથવા છૂટાં વાક્યો લખો એ અપેક્ષિત છે. દરેક વિદ્યાર્થીનું લખાણ ધ્યાનથી ચકાસો.

જરૂર જણાયે આ ચિત્ર અંગે વર્ગમાં ચર્ચા કરો. વિદ્યાર્થીઓ ધ્યાનથી ચિત્ર જુઓ એ માટે આવા સવાલ પૂછો : ● આ શાનું ચિત્ર છે ? ● ચિત્રમાં કોણ કોણ છે ? ● તેઓ શું શું કરતાં હેખાય છે ? ● ચિત્રમાં બીજું શું શું હેખાય છે ? ● સોફાસેટ પર કોણ બેઠું છે ? ● આ નાની છોકરી શું કરે છે ?

ત્યારખાદ વિદ્યાર્થીઓ એ પણ લખો કે આ ચિત્રમાં શું ઉમેરવા જેવું છે, શું કાઢી નાખવા જેવું છે, શું બદલવા જેવું છે વગેરે. આ માટે પણ વિદ્યાર્થી સાથે ચર્ચા કરો. એ માટે નીચે જેવા પ્રશ્નો પૂછી શકાય :

મુન્નીને બદલે તમે હો તો વાર્તા સાંભળો કે ટીવી જુઓ ?

● ભખ્મી મોખાઈલ જેતી હોય ● ટીવી જેતી હોય ● ચા બનાવતી હોય ? વગેરે.

એક સો સત્તાવીસ

ચિત્રમાં આ છે ....

હવે શિક્ષકના પ્રશ્નોના આધારે તમે જે ફેરફાર કરવાનું કહો તે ઉદાહરણ પ્રમાણે લખો.

દાદા છાપું વાંચતા હોય.

- ચાલો, ગાઈએ ગીતનું : વડલાડાળે વાંદરાટોળી કરતી હૂપાહૂપ

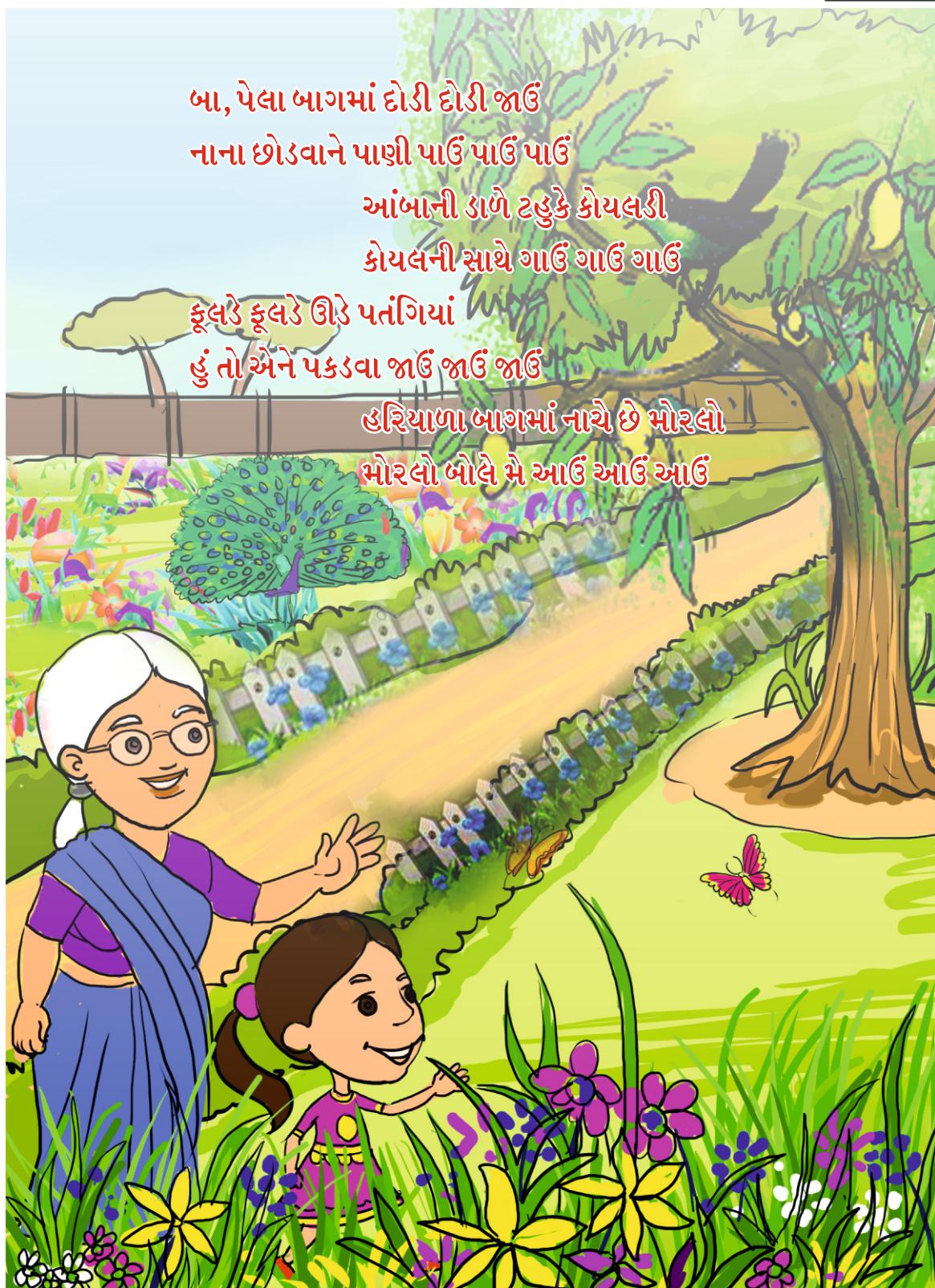
એક સો અષાવીસ

આલો, ગાઈએ ગીતનું :

બા, પેલા બાગમાં દોડી દોડી જઉ
નાના છોડવાને પાણી પાઉ પાઉ પાઉ
આંબાની ડાળે ટહુકે કોયલડી
કોયલની સાથે ગાઉ ગાઉ ગાઉ
ફૂલડે ફૂલડે ઉદે પતંગિયાં
હું તો એને પકડવા જઉ જઉ જઉ
હરિયાળા બાગમાં નાચે છે મોરલો
મોરલો બોલે મે આઉ આઉ આઉ

એક સો ઓગણત્રીસ

આતચીત :

૧. તમને શું કરવું બહુ જ ગમે છે ?
૨. તમે રિસેસમાં શું શું કરો છો ?
૩. તમે રજાના દિવસે શું શું કરો છો ?

તમારાં આ કામ કોણ કરે છે ? ✓ કરો. આપેલ જગ્યામાં બીજાં કામ પણ લખો :

કામ	મમ્મી	પઢા	દાદા	દાદી	હું પોતે	બીજું કોઈ
વાળ ઓળવા						
બૂટ-મોજાં પહેરવાં						
નહાવું						
કપડાં પહેરવાં						
દફતર ગોઠવવું						
લેસન કરવું						
નાસ્તાનો ડબ્બો ભરવો						
મોહું ધોવું						
જમવું						

એક સો ત્રીસ

તમારા મિત્ર જાતે કયાં કામ કરે છે તે જુથમાં બેસી લખો.

વિદ્યાર્થીઓને પાંચ-પાંચના જુથમાં બેસાડી એકખીજની ચોપડીમાં કોહામાં જોઈને
લખવા કહો જરૂર પડે મદદ કરો.

દિવ્યા દફતર ભરે છે અને જાતે જ જમે છે.

એક સો એકનીસ

તમારા ઘરમાં આ કામ કોણ કોણ કરે છે ? ✓ કરો. યાદ કરી બીજાં કામ પણ લખો.

કામ	હું	મમ્મી	પઢ્યા	દાદા	દાઢી	ભાઈ	બહેન	કામવાળાં
બાગમાં પાણી પાવું								
ઘરની સફાઈ કરવી								
વાસણ સાફ કરવાં								
ચા બનાવવી								
કપડાંની ગડી વાળવી								
રમકડાં ગોઠવવાં								
પોતું કરવું								
શાક લેવા જવું								
રૂમાલ ધોવો								

એક સો બત્રીસ

વातयीत :

૧. તમારા ઘરમાં મભી ક્યાં ક્યાં કામ કરે છે ?
૨. ઘરમાં પણ ક્યાં ક્યાં કામ કરે છે ?
૩. તમે ઘરનાં ક્યાં ક્યાં કામ કરો છો ?
૪. તમને ક્યાં ક્યાં કામ કરવાં ગમે છે ?
૫. તમને ક્યાં ક્યાં કામ કરવાં ગમતાં નથી ?
૬. તમે પડોશીનાં કામ કરો છો ? ક્યાં ક્યાં ?

તમે ઘરમાં પોતું કરો, પણી કહો કે પોતું કરવા માટે શું શું કર્યું
- મેં પહેલાં ડોલ લીધી, પણી પાણી ભર્યું, પણી ....

આ રીતે રૂમાલ ધોવો, શાક લેવા જવું, દસ્તર ભરવું વગેરે જેવાં અનેક
કામ વિશે પૂછો.

- **ચાલો, ગાઈએ ગીતદું :** બા, પેલા બાગમાં દોડી દોડી જાઉં

જોડીમાં કામ કરો. પહેલાં તમે મિત્રને લખાવો, પણી એ તમને લખાવશે.

ચકલીની સવાર

સવાર પડી.

ચકચક ચકલી જાગી. તેણે ગીત ગાયું : ચીંચીંચીં...

બાજુની ડાળેથી ચમચમ ચકલીએ બૂમ પાડી : ગુડ મોર્નિંગ, ચકચક.

ચકચક : વેરી ગુડ મોર્નિંગ.

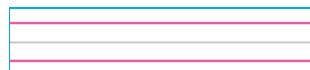
ચમચમ : શું કરીશ આજે ?

ચકચક : બસ, મજા મજા. આજે નિશાળમાં જઈશ ને બાળકો સાથે વાતો કરીશ.
ને ગીતો ગાઈશ... ચીંચીંચીં.'

ચમચમ : તો તો હું પણ આવીશ.

એક સો તેત્રીસ

એક સો યોત્રીસ

વार्ता :

આરોહ-અવરોહયુક્ત ભાવવાહી વાચન કરો. જ્યાં ‘કલક કલક કલક’ આવે ત્યારે ખાળકો પાસે સમૂહમાં ખોલાવો. ત્યારખાદ વાર્તા ટુક્કે-ટુક્કે વિદ્યાર્થીઓ પાસે વંચાવો.

કામગારી મરધી

એક હતી મરધી. કર્મી એનું નામ. બોલે ‘કલક કલક કલક’. કામ કરે ચકાચક.

એને જડ્યો એક ઘઉંનો દાણો. ‘કલક કલક કલક.’

‘એ ઘઉંનો દાણો વાવશે કોણ ?’ એણે પૂછ્યું.

‘હું નહિ વાવું..’ કૂતરાએ કહ્યું.

‘હું નહિ વાવું..’ બિલાડીએ કહ્યું.

‘હું નહિ વાવું..’ વાંદરાએ કહ્યું.

‘હું નહિ વાવું..’ મોરલાએ કહ્યું.

‘તો પછી હું તો વાવીશ જ.’ મરધીએ કહ્યું. ‘કલક કલક કલક.’

મરધીએ ઘઉંનો દાણો વાબ્યો. પછી એમાંથી અંકુર ફૂટ્યો. અંકુર વધીને છોડ થયો. છોડ પર લીલાંકચ પાંદડાં આવ્યાં. સૂરજનો તડકો એ જોવા રોજ આવે. છોડ વધીને મોટો થયો. એને માથે ઉંબીઓ દેખાઈ. એ ઉંબીઓમાં દાણા ભરાયા. મરધીનું મન ભરાયું. દાણા પાક્યા.

‘હવે એ ઘઉં લાણશે કોણ ?’ મરધીએ પૂછ્યું.

‘હું નહિ લાણું..’ કૂતરાએ કહ્યું.

‘હું નહિ લાણું..’ બિલાડીએ કહ્યું.

‘હું નહિ લાણું..’ વાંદરાએ કહ્યું.

‘હું નહિ લાણું..’ મોરલાએ કહ્યું.

‘તો પછી હું લાણીશ.’ કર્મીએ કહ્યું. ‘કલક કલક કલક.’ મરધીએ ઘઉં લાણી લીધા.

એક સો પાંત્રીસ

‘હવે આ ઘઉં જૂડશે કોણ ?’ મરધીએ પૂછ્યું.

‘હું નહિ જૂદું..’ કૂતરાએ કહ્યું.

‘હું નહિ જૂદું..’ બિલાડીએ કહ્યું.

‘હું નહિ જૂદું..’ વાંદરાએ કહ્યું.

‘હું નહિ જૂદું..’ મોરલાએ કહ્યું.

‘તો હું જૂદું છું.’ મરધીએ કહ્યું. ‘કલક કલક કલક’ મરધીએ ઘઉં જૂડી લીધા.

‘હવે આ ઘઉં દળાવવા ઘંટીએ કોણ જશે ?’ કમીએ પૂછ્યું.

‘હું નહિ જાઉં..’ કૂતરાએ કહ્યું.

‘હું નહિ જાઉં..’ બિલાડીએ કહ્યું.

‘હું નહિ જાઉં..’ વાંદરાએ કહ્યું.

‘હું નહિ જાઉં..’ મોરલાએ કહ્યું.

‘તો હું ઘંટીએ જઈશ ને ઘઉં દળાવી લાવીશ.’ મરધીએ કહ્યું. ‘કલક કલક કલક’ ને પછી મરધી ઘઉં લઈને ઘંટીએ ગઈ. ઘઉં દળાવ્યા. લોટ લઈને મરધી પાછી આવી. ‘કલક કલક કલક.’

‘હવે આ ઘઉંની રોટલી બનાવશે કોણ ?’ મરધીએ પૂછ્યું.

‘હું નહિ બનાવું..’ કૂતરાએ કહ્યું.

‘હું નહિ બનાવું..’ બિલાડીએ કહ્યું.

‘હું નહિ બનાવું..’ વાંદરાએ કહ્યું.

‘હું નહિ બનાવું..’ મોરલાએ કહ્યું.

‘તો પછી રોટલી હું બનાવીશ.’ મરધીએ કહ્યું. ‘કલક કલક કલક’. મરધીએ પછી લોટ બાંધ્યો, રોટલી વજી, શેકી, ધીમાં જબોળીને થાળીમાં પીરસી. સુગંધ આવી. સહુનાં મોંમાં પાણી પાણી.

‘હવે આ રોટલી ખાશે કોણ ?’ મરધીએ પૂછ્યું.

‘હું ખાઈશ..’ કૂતરાએ કહ્યું.

‘હું ખાઈશ..’ બિલાડીએ કહ્યું.

‘હું ખાઈશ..’ વાંદરાએ કહ્યું.

‘હું ખાઈશ..’ મોરલાએ કહ્યું.

‘ના, ના, રોટલી તો હવે હું જ ખાઈશ.’ મરધીએ કહ્યું. ‘કલક કલક કલક.’ ને મરધી રોટલી ખાઈ ગઈ. રોટલી બનાવવા માટે કમીએ કેટલું કર્યું હતું ! ખરી મહેનત એની એકલીની જ હતી ને !

- આ વાર્તામાં ‘નહિ’ કેટલી વખત આવે છે ?

શિક્ષક સાથે બોલો :

- વારાઝરતી ચાર-ચાર જગ્ણાને ઊભા કરો.
- કોણ કુયાં પશુ-પંખીનો સંવાદ ખોલશે એ નક્કી કરવા હો.
- વાર્તામાં મરધીના સંવાદો તમે ખોલો ને વચ્ચે આવતાં પશુ-પંખીના સંવાદ વિદ્યાર્થીનિ ખોલવાનું કહો.
- વર્ગનાં ખધાંનો વારો આવે એટલી વખત સંવાદો ચાલુ રાખો.

આ જ રીતે ફરીથી વાર્તા કહીએ.. પણ પશુ-પંખીના અવાજ સાથે.. જેમ કે..

શિક્ષક : ‘કલક કલક કલક હું છું એક મરધી... કામગારી મરધી.

મને જર્યો છે એક ઘઉંનો દાણો. કલક કલક કલક...

કલક કલક કલક... એ ઘઉંનો દાણો વાવશે કોણ ? કલક કલક
કલક.’

પહેલો વિદ્યાર્થી: ‘હાઉ હાઉ...હું નહિ વાવું, હાઉ હાઉ...’

એક સો સાડત્રીસ

બીજો વિદ્યાર્થી : ‘આઉં આઉં... હું નહિ વાવું, આઉં આઉં...’

ત્રીજો વિદ્યાર્થી : ‘હૂપ હૂપ... હું નહિ વાવું, હૂપ હૂપ...’

ચોથો વિદ્યાર્થી : ‘ટેહુક... ટેહુક... હું નહિ વાવું, ટેહુક... ટેહુક...’

બધાં મળી એકસાથે વાર્તા કહીએ...

ચાર જૂથ બનાવો. જૂથ માટે ચારેય પશુ-પંખીનાં નામમાંથી એકએક નામ આપો. તમે વાર્તા કહો ત્યારે ઉપરની પ્રવૃત્તિની જેમ પશુ-પંખીના અવાજમાં એક સાથે પોતપોતાના જૂથનો સંવાદ ભોલશો.

નામ લખો. નાટકમાં કોણ કોણ કયું પશુ-પંખી બન્યાં....

મરધી

કૂતરો

બિલાડી

વાંદરો

મોર

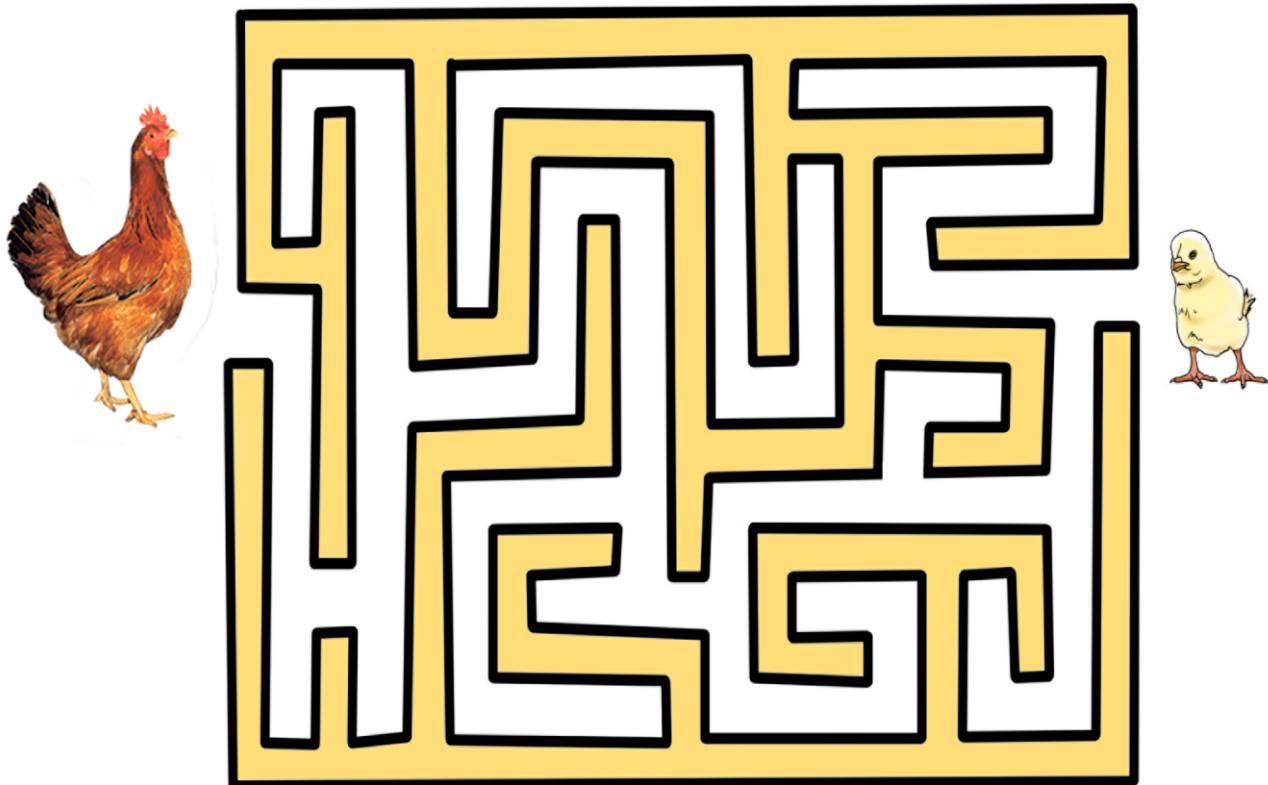

એક સો આડત્રીસ

આ પ્રશ્નનું પીલું ખેતરમાં ખોવાયું છે. મરધીને તેના પીલા સુધી પહોંચાડો :

આ વાર્તામાં છે કે નથી ? લખો :

૧. ઘઉના દાણાને ઉંબીઓ બેઠી.

૨. કમીએ રોટલીને ધીમાં જબોળી અને પણી વણી.

૩. મરધીએ ઘઉં લણી લીધા.

૪. ખેતરમાં ત્રણ પંખીઓ રહેતાં હતાં.

૫. કૂતરાએ ઘઉં ઝૂડવાની ના પાડી.

એક સો ઓગણચાળીસ

૬. બેટરમાં સોમાભાઈ મરધીનું ધ્યાન રાખતા.

૭. મરધીએ ઘઉંના દાણા ઘરઘંટીમાં દળ્યા.

૮. મરધી રોટલી ખાઈ ગઈ.

આપણા દાણામાંથી રોટલી બનાવવા માટે શું કરાય ? કહો :

લખો :

૧. મરધી કામગારી હતી. તેણે ક્યાં ક્યાં કામ કર્યાં ?

૨. સૂરજ રોજ શું કરવા આવે છે ?

૩. ફૂતરાએ શું કર્યું ?

એક સો ચાળીસ

૪. શું શું ઉગાડાય ?

૫. શું શું દળાવાય ?

૬. ઘઉંમાંથી શું બનાવાય ?

પેટીમાંથી યોગ્ય શબ્દ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો :

૧.

સમીરનો

સમીરનું

સમીરની

સમીરના

બહેન
દફતર
દાદા
કંપાસ

નો, ની, નું, નાં થી ખાલી જગ્યા પૂરો.

૧. એક લીમડા [ ] જાડ હતું.

૨. જાડ [ ] ટોચ પર માળો હતો.

૩. માળામાં કાગડી [ ] ઈંડાં હતાં.

૪. ઈંડાં [ ] રંગ સફેદ હતો. ઈંડાંમાંથી બચ્ચાં બહાર આવ્યાં.

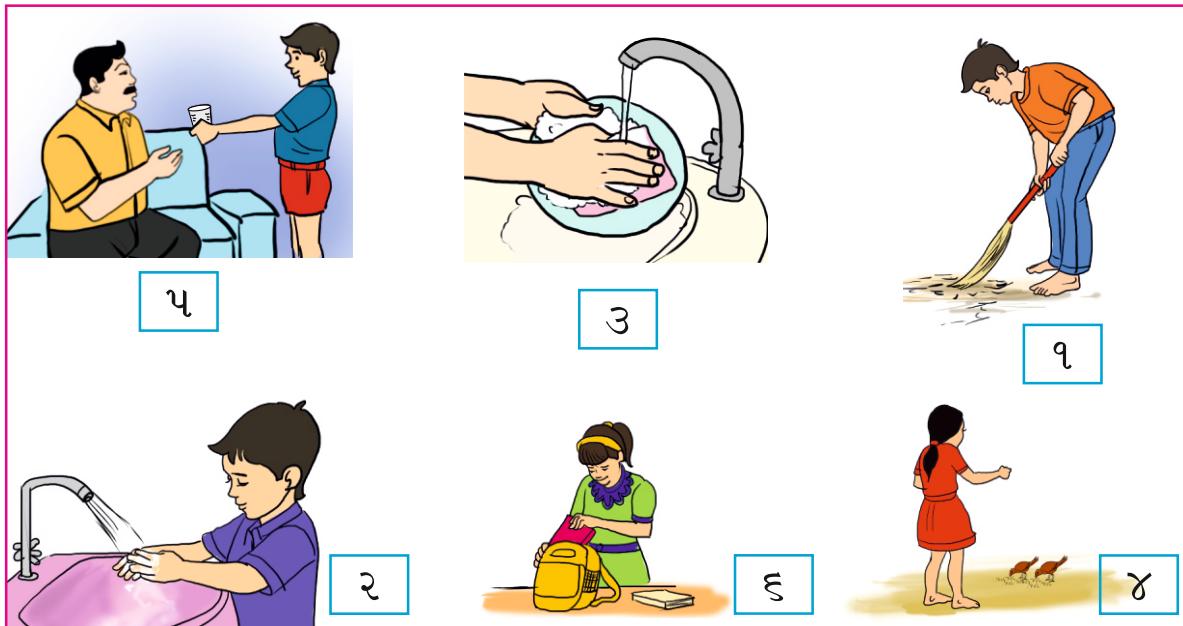
૫. માળામાં કાગડી [ ] બે બચ્ચાં હતાં.

એક સો એકતાળીસ

ચિત્ર જોઈને કહો અને લખો :

1.

2.

હું હાથ ધોવું છું.

3.

4.

5.

6.

ચિત્રમાં બતાવેલ દરેક કામમાં એક-એક કિયા ઉમેરીને કહો...

ઉદાહરણ : હું મહેમાનોને પાણી પાડું છું. પછી ગલાસ પાણી લઈ જાઉં છું.

એક સો બેતાળીસ

રમત રમીએ :

વિવિધ કામ દર્શાવતી ૧૦ ચિહ્નો બનાવી લાવો. પછી નીચેની રમત રમાડો. સૂચનાઓ આપતા રહો.

૧. વારાફરતી આગળ આવી ચિહ્ની ઉપાડો.
૨. ચિહ્નીમાંથી જે નીકળે તેનો અભિનય કરો.
૩. ખાડીનાં ખાળકેને ઓળખવાનું કહો કે ક્યા કામનો અભિનય હતો.
૪. રમતની નોંધ નીચેના કોહામાં કરાવતા રહો.

વિદ્યાર્થીનું નામ	કૃયું કામ કર્યું
દક્ષેશ	હાથ ધોયા

એક સો તેંતાળીસ

 વાંચો, તમને કોણ કોણ આવું કહે તે લખો :

આપણોને લખવા માટે વ્યક્તિગત માર્ગદર્શન આપો.

શું શું કહે ?	કોણ કોણ કહે ?
વાંચવા બેસો.	
રમવા જાઓ.	
ટીવી બંધ કર.	
લેસન કર્યું ?	
જલદી ઉઠ.	
ચૂપ રહે, અવાજ ન કર.	
જે ગમે તે કર.	
ઇનામાના બેસો.	
	મમ્મી
	પપ્પા
	શિક્ષક / આચાર્ય

એક સો ચુંમાળીસ

આ પત્રનું તમને જે કહે છે તે કહેનારની જેમ જ વર્ગમાં કહો.

ઉદાહરણ : મમ્મીની જેમ બોલો : અલ્યા સુજ્ઞેશ, હવે વાંચવા બેસ.

ગીત ગાઓ :

એક હતી છોટી

તેને બે ચોટી

છોટી ખાય રોટી

તોય ન થાય મોટી

છોટી મોટી થાય નહીં

સાઈકલ શિખાય નહીં

છોટી સૌનું માને

પહોંચી દવાખાને

ડોક્ટર કહે : દાળ ખૂબ ખા...

છોટી કહે : હા સાહેબ હા...

વાતચીત :

૧. છોટીને સાઈકલ ક્યારે આવડશે ?
૨. છોટીએ જલદી મોટી થવું હોય તો તેણે શું કરવું જોઈએ ?
૩. ડોક્ટરે છોટીને શી સલાહ આપી ?
૪. ડોક્ટરે છોટીને આ સલાહ શા માટે આપી હશે ?

એક સો પિસ્તાળીસ

 લખો :

રોજ ખવાય

ક્યારેક ખવાય

ક્યારેય ન ખવાય

શાક

થેપલાં

મગફળિનાં ફોતરાં

સીતાફળનાં બીજ

લખોટી

તમને તમારાં મમ્મી-પદ્ધા શું શું ખાવાની ના પાડે છે ?

એક સો છેતાળીસ

“ના અડીશ... ના અડીશ... પહેલાં હાથ ધોઈ લે...” એવું તમને બધાં ક્યારે ક્યારે કહે છે ?

વાંચો અને અભિનય સાથે રજૂ કરો.

જલેબીની લારી

મોટુ : આહાહાહા ! જલેબીની લારી આવી.

છોટુ : અરે ! પણ આ જલેબી તો ખુલ્લી છે.

મોટુ : ખુલ્લી હોય તો જ આપણને દેખાય ને !

છોટુ : આપણને દેખાય ને માખીનેય દેખાય..

મોટુ : એમાં વચ્ચે માખી ક્યાંથી આવી ?

છોટુ : વચ્ચે નહીં, લારી સાથે... જો ને લારી પર કેટલી બધી માખીઓ બણાબણે છે !

મોટુ : છી... છી... તો તો જલેબી ખવાય જ નહીં.

છોટુ : જલેબી તો ખવાય પણ આવી ખુલ્લી જલેબી ન ખવાય.

મોટુ : હા હોં, હવે હું લારી, રેકડી કે દુકાનમાં ખુલ્લું રાખેલું કંઈ પણ નહીં ખાઉં.

એક સો સુડતાળીસ

જલદી જલદી

ટીની : જલદી ખા મીની.... સ્કૂલે જવામાં મોહું થાય છે.

મીની : રોટલી અરધી કરી બે જ કોળિયામાં ખાઈ જાઉં ?

ટીની : ઓ ભીમની ભત્રીજ ! એમ રોટલીના દૂચા ન મરાય.

મીની : તો દાળ-ભાત ગળી જાઉં ?

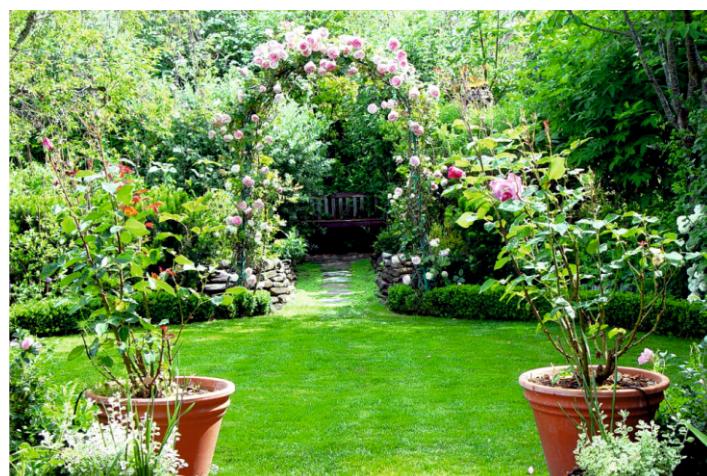
ટીની : ના ના... એમ ખોરાક ચાલ્યા વગર ગળી ન જવાય.

મીની : તો શું કરું ?

ટીની : વાતો ન કર અને ચાવી ચાવીને ખા.

આવા સંવાદ રજૂ કરતી વખતે વાક્યો ખોલવામાં જે લહેકા, આરોહ-અવરોહ અને અભિનયની જરૂર પડે છે તે સૌ વિદ્યાર્થીઓને શીખવો. એક પાત્રના સંવાદ બે-ત્રણ વખત રજૂ કરી ખતાવો. સંવાદો પૂરા થયા પછી ખોરાક અંગેની સારી-નરસી ટેવો અંગે ચર્ચા કરો.

- ચાલો, ગાઈએ ગીતનું : બા, પેલા બાગમાં દોડી દોડી જાઉં

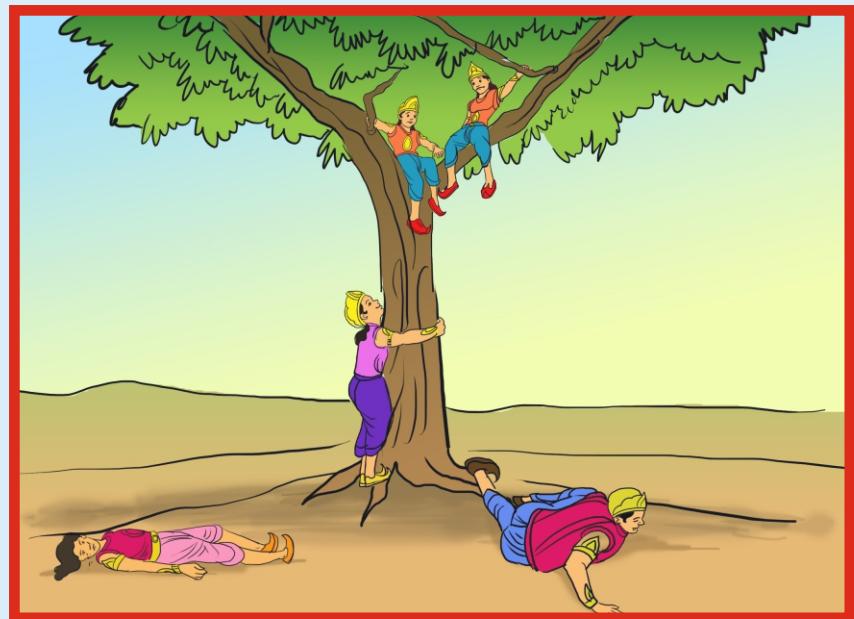

• • •

એક સો અડતાળીસ

ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ

ગાંધીનગર